

310208 వ రి ది న ము ప్ర క టి ం వ (బ డు ను.

Vol. 1. చెన్నమట్లము 1921 వ సం. సెప్టెంబరు నెల 24 తేది శుక్ర వారము No. 145.
మొదటి భాగము 2. వందీక. గళగ

ఇండియా ప్రభుత్వమువారి అనుమతివేందిర మైనూరు ప్రభుత్వ 1921 సం. రము ఋణముల పాస్పెనును కనుచేసి చదివించుచును

- పై ఋణపత్రములకు 1921 సం. రం ఆక్టోబరు నెల 31 వ తేది వరకు డబ్బు చెల్లించవచ్చును.
- బాండ్లకు దరఖాస్తుచేసి ఈ క్రింద వివరించబడిన ప్రైవేట్ లో గాని, బ్యాంకులలో గాని వానిని విక్రయమునకు తీసుకొనవచ్చును:—
- (1) మైనూరు సంస్థానమునందు అన్ని ప్రైవేట్ లు.
 - (2) మైనూరు బాంకు, దాని బ్రాంచీలు.
 - (3) డి ఇంపీరియల్ బాంకు ఆఫ్ ఇండియా, కలకత్తా, బాంబాయి, మద్రాసు, బ్రాంచీలు.
 - (4) ది నేషనల్ బాంకు ఆఫ్ ఇండియా, బాంబాయి, మద్రాసు.
 - (5) ది ఈస్టర్న్ బాంకు, బాంబాయి, కలకత్తా.
 - (6) ది అల్యుమిన్ బాంకు ఆఫ్ సిల్హా, బాంబాయి, కలకత్తా, లక్నో, సిల్హా.
 - (7) ది సెంట్రల్ బాంకు ఆఫ్ ఇండియా, బాంబాయి.
 - (8) ది మర్కంటైలు బాంక్, ఆఫ్ ఇండియా, బాంబాయి, మద్రాసు.
 - (9) ది తాతా ఇంకాస్ట్రియల్ బాంకు, హైదరాబాదు, బాంబాయి, మద్రాసు.
 - (10) ది బాంకు ఆఫ్ ఇండియా, బాంబాయి.
 - (11) ది ఇండియన్ బాంకు మద్రాసు.
 - (12) ది చార్టర్డ్ బాంకు ఆఫ్ ఇండియా, ఆస్ట్రేలియా, చీనా.
 - (13) ది కలకత్తా ఇంకాస్ట్రియల్ బాంకు, కలకత్తా.
 - (14) ది పి. ఓ. బాంకింగ్ కార్పొరేషను కలకత్తా, బాంబాయి, కరాచి, మద్రాసు.
 - (15) ది అలహాబాదు బాంకు, అలహాబాదు, బాంబాయి, కలకత్తా.

కొద్ది వాయిదాల బదుల్లకును, హెచ్చు వాయిదాల బదుల్లకును కూడ వరతులు చాల అనుకూలముగ ఉన్నవి.

చాల హెచ్చువడ్డీ:— సం 1 రు. ఋణమునకు వడ్డీ నూటికి సం 1 రు. 7. ఆదాయపు పన్ను లేదు. సం 2 రు. ఋణమునకు వడ్డీ నూటికి సం 1 రు. 2 2/3 ఆదాయపు పన్ను లేకపోవుటయేగాక అసలు తీర్చుకొనునూటికి రు. 2 1/2 లు చొప్పున బోనసుకూడ యివ్వబడును.

అదులు తీర్చువపు పూచీ:— ఈ రెండు బదుల్లును తీర్చబడును. అసలు వృద్ధులను తీర్చుటకు లోటుభరి సమిత్తము సభులు (సింకింగుఫండు) ఏర్పరుచబడును. రు. 7 ల వడ్డీగల 10 సం. రముల వాయిదాగల ఋణపత్రములకు 1931 లోను, 6 1/2 వడ్డీగల 20 సం. రముల వాయిదాగల ఋణపత్రములకు 1941 సం. రములోను 5 1/2 వడ్డీగల 30 సం. రముల వాయిదాగల ఋణపత్రములకు 1951 సం. రములోను సొంత చెల్లించబడును.

మీద మైనూరు ప్రభుత్వములోను ఇండియా ప్రభుత్వములోను ఆదాయపు పన్ను ఇవ్వ నవలయులేదు.

వడ్డీ యివ్వబడు స్థలములు:— మైనూరు సంస్థానమునందు అన్ని ప్రైవేట్ లోను, ఇండియా ప్రభుత్వపు ప్రైవేట్ లోను, లేక బాంబాయి, మద్రాసునందు ఇంపీరియల్ బాంకు ఆఫ్ ఇండియాలోను వడ్డీ యివ్వబడును.

సొమ్ముకు నమోదు మైన హావి:— మైనూరు దొంతనమువారి ఆదాయమును, ఆస్తులును ఈ బదుల్లకు పూచీగా ఉంచును.

బహుళియ గోరువారు సొమ్మిచ్చువిధము:— పై ఋణపత్రములకు ఇండియా ప్రభుత్వపు 5 1/2, 6 వడ్డీ బాండు సరికిసరిగా, నగ నకు బహుళిగా పుచ్చుకొనబడును.

ఇతర వివరములు తెలియగోరువారు 1921 సం. రము ఆగస్టు మొదటి తేది నెం 585 ప్రకటనను చూడవలెను. పదరు కాపీలు పైన తెలుపబడిన అన్ని ప్రైవేట్ లోను, బాంకులలోను దొరకును.

ఇండియా ప్రభుత్వం వారి హావి కంపెనీ వారికి నానావిధములగు రివాల్వర్లు, ఆయుధములు యివ్వబడును.

చేయుదడి. (8008) కృష్ణనది. [స్థాపితము ౧౮౬౩ సం.]

ధరలు నగనము కేటలాగు ఉచితము.

౧౨ సంవత్సరము.

కాగితము- 3, 3౪, 3౬ అంగుళములలో దొరుకును. చిన్నవి. కేటలాగు వెబ్సైట్ గలవిని కూడ దొరుకును.

యం. వి. రామానుజం కెట్టి అందు కంపెనీ, నెం. ౧౨, బ్రాడ్వే, మద్రాసు.

మేలగు పాంపెక్ రెండులు (1514)

బాంబాయి	3.0.0	కేటలాగు	2౦5 2.౨.0
కలకత్తా	4.8.0		200 2.0.0
బాంబాయి	7.0.0		0.౨.0
ఇండియా	0.13.0	బాంబాయి	0.2.0

ఆరి ప్రాజెక్టు, స్టాంపు, పేజీ, పేజీ, పేజీ

Vani Press, Bezwada.

(3077) తెలుగు, ఇంగ్లీషు, హిందీ, ఉర్దూ, దేవనాగరి, అరబిక్ లో అచ్చు పేజీలు, బైండువులు, రబ్బరు సాంపులు, ఎగ్జిక్యూటివ్ రమ్యముగ సరిగ్గా ధరలకు చెయ్యబడును.

కవర్లు, కార్డులు, కాగితములు చవుకగా దొరుకును. ఒకసారి వరియించి చూడండి.

వాణీ ప్రెస్, బెజవాడ.

టోటో మోహిని 28౪౪

విశాఖ పబ్లికేషన్స్ కంపెనీ వారి హావి కంపెనీ వారికి నానావిధములగు రివాల్వర్లు, ఆయుధములు యివ్వబడును.

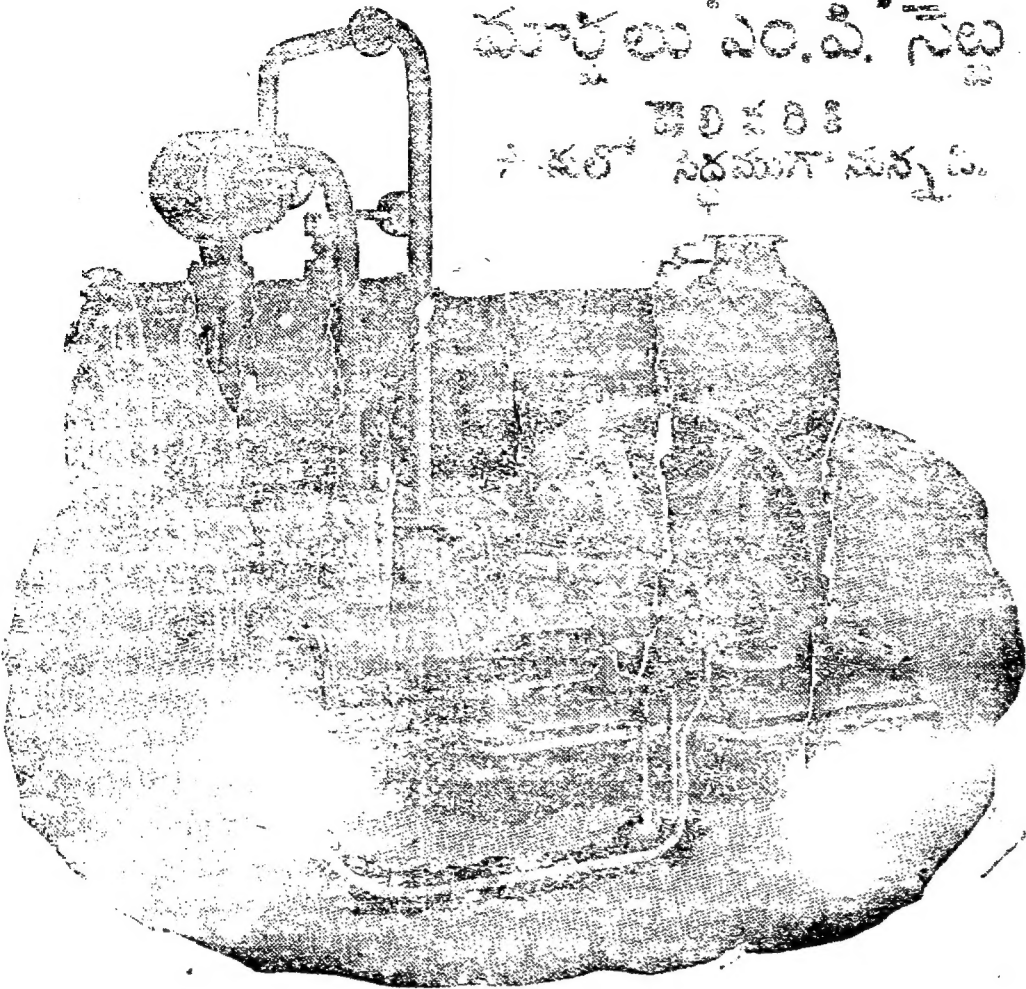
చేయుదడి. (8008) కృష్ణనది. [స్థాపితము ౧౮౬౩ సం.]

ధరలు నగనము కేటలాగు ఉచితము.

౧౨ సంవత్సరము.

కాగితము- 3, 3౪, 3౬ అంగుళములలో దొరుకును. చిన్నవి. కేటలాగు వెబ్సైట్ గలవిని కూడ దొరుకును.

యం. వి. రామానుజం కెట్టి అందు కంపెనీ, నెం. ౧౨, బ్రాడ్వే, మద్రాసు.

మార్కెట్ 'ఎం.వి.' నెట్లు
జెలి కరికి
సీజన్ సీదముగా నున్నది.

బాయిలర్లు, ఎంజిను, నూవర్ హీటరు, స్టీం, వాటర్ వై ఎంగు
ఇంజనలనువాటిలో వయిన ఉండవనది మార్కెట్ 'ఎం. వి.' మార్కెట్ నెట్లు
జెలి కరికి నివరణము ధరలకు ఇతర వివరములకు ఈ దిగువ విరువా
మాట దరఖాస్తు లంపుకొనవలెను.

మార్కెట్ నెట్లు జెలి కరికి (ఇండియా) లిమిటెడ్
బాంబే: 10, బాంబే, బొంబాయి. నెం. 9, నెకండు లైను బీచ్, మదరాసు.

అమృతాంజనము

తలనొప్పులను శ్రమిద్ధి కెక్కినది.
ఇతర వీధిమైన నొప్పులను కూడి
నూ అమృతాంజనమును వాడి
నంత మాత్రమున నయముగను.
సులభ వెల 0-10-0 అణాలు

మోహనిక్షేపము

సీసా 1-8 0-12-0.

తామరలైలము

కబ్బి 1-8 0-8-0

చంద్రపాడి

కబ్బి 1-8 0-2-0

అమృతాంజనం డిపో,

బాంబాయి - మదరాసు.

మిక్కిలి వున్నచోచును యిండియా డేకమందు మెదడునకు చూడ గలగుట
టనుమాంధ్యము వదలుటకును భావశక్తి హెచ్చుటకును తల వెండ్రుకలకు పరిమళ
ముగ నిగనిగలాడుచుండుటకును ప్రతి స్త్రీయూను పుతితృప్తికలుగును ముఖ్యముగా

కామినియా ఆయిలు (రిజెప్టెడ్)

తల వెండ్రుకలకు నూతన పొందర్లమును కలిగించి దానిని బాగుగా పెంచుటకు
తగిన శక్తి తలనూనె నుంచు కలవు. ముందును పోగొట్టును. శిశోదములకు పట్టు
వంటి మెత్తనము నిచ్చును. మెదడునకు చాలచల్లదనమును కలిగించును. పరి మెండ
గుటకున కండ్లకు కలుగు మాలిన్యమును పోగొట్టి నూతన కాంతిని కలిగించును
కామినియా ఆయిలు తలనూనె అన్నిటిలోను శ్రేష్ఠమైనది. స్త్రీలకు ఏ పురమ
లకును, వెట్టుమందికి మహోపకారము ముగిసి చినది.

నేను నీని నుపయోగించిచూడుడు.
వెల ఒకబుడ్డి 1-0-0 ని. పి. చార్జి 0-8-0 అణాలు.
మూడుబుడ్డు 2-10-0 ని. పి. చార్జి 0-12-0 అణాలు.
సాక్ ఏజెంట్లు. ని. పి. మణియార్దర కమిషను యు 0-2-0 ప్రత్యేకము.
ఆంగ్లోయిండియను డ్రగ్ అండు కెమికలు కంపెనీ.
D 126 W 100 155 బాహ్యుచునీడు, బాంబాయి.

మలయ చందనము.

గనేరియా అను సెగరోగమునకు మహారము.

పభ్యములేదు. పిలికారీలో పనిలేదు.
ఎటువు, తెలుపు, పచ్చ, అను మూడు
విధముల సెగరోగమును మూడు పూ
టలలో మాన్యును. స్త్రీల మనుమ
వ్యాధులకు కూడ ఇది రాజ్ ధము.
డబ్బీ 1-8 వెల 2-4-0

1 చందీసి (చులుచందనమున కనుపానము) బెన్సు 8-0-0

1251 ఋతుశోధక
ఋతుశూల మున్నగు గర్భాశయ వోషములను బో
గొట్టి సంతానము నొనంగు చింతామణి. డబ్బా 2-0-0

వీ యూషము
కాఫీ, టీ, లోలోలకు బదులు. మంచినుపానన.
గుణము గల ఆయుర్వేదయోగము. డబ్బా 0-12-9
గంధర్వశార్మసీ, రాయవరం, (గోదావరి.)

ఆరోగ్యములకు గాను

మీరు- 219

తక్షణమే

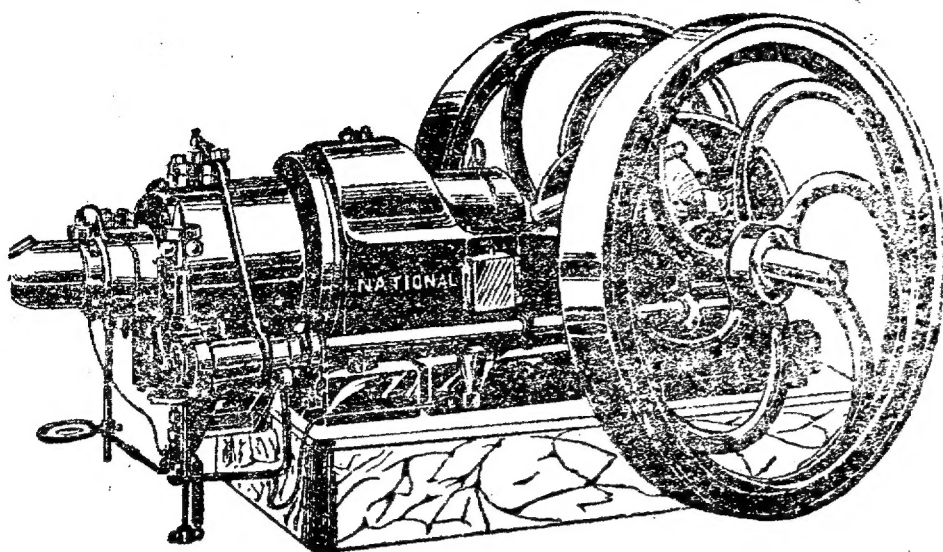
వ్రాసిన కథలు ఖర్చును కూడను అపేక్షించక ఇప్పుడే
ఒక ప్రతి "కామ శాస్త్రము" దంపెదము.
ల్పరకుడు!
వైద్యశాస్త్ర మణిశంకర్ గోవిందజీ,
అరవన్దిగూ యావ.భాలయము, 28, బ్రాడ్వే, మదరాసు.

1. "బాబు బర్డు" ఫౌంటెన్ పేనా, 12 ct బంగారుపాలీతో
2. "హార్డువేరు" " 14 ct " "
3. "స్వాక్" " 14 ct బంగారుపాలీతో కలది. ప్రత్యేకమైనది
4. "వాటరుమెక్ ఐడియల్" ఫౌంటెన్ పేనా 14 క్యాంట్ల బంగారుపాలీతో. మిక్కిలి నాణ్యము
కలములు వి. పి. గా పంపబడును. వ్రాయునపుడు, సన్న పుప్పాళి కావలెనో, ముడుగుపాళి కావలెనో వ్రాయవలయు
ను. మేము మంచికలములను చక్కగా పరిశోధించి చూచిన పిమ్మటనే పార్సలు ద్వారా పంపుదుము కావున, దూరమునం
దున్నవారు వచ్చుకము కలిగి బంగిలద్వారా వారికి కావలసిన కలములు తెప్పించుకొనవచ్చును. కలయువారి ఈక్రింది
అడ్రసుకు వ్రాసికోవలెను. యమ్. హెచ్. రావు అండు సన్సు, తపాలాపెట్టె నెం. 29, కాకినాడ.

నేషనల్ క్రాడు ఆయిల్ ఎంజినులు
అన్ని పరిశ్రమములకు

ఈ క్రింద తెలుపబడిన చిత్ర పటము
ప్రకారము వైచక్రములు గలది.

డెలివరీ ఎక్స్ - ప్లాను

ట్రెయి. మాక్సిమమ్ బి.హెచ్.పి.	ట్రెయి. పల్లి
7	1. X 5 అంగుళములు
12	24 X 10
17	30 X 12
2 1/2	36 X 12
27	40 X 12
36	40 X 14
40	54 X 14
47	54 X 16

ఎక్స్ ప్లాస్టు వైపు అనగా ఇది బయటికి పంపే గొట్టము, చురుకు వాటికి, గాలిగొట్టము, నీటి గొట్టము, ఆవిరి, గాజీ పోకుండ విగించు గొట్టములు పునాది బోల్టులు మాత్రమే ఈ మెషిన్ లో యివ్వబడును.

మిగుల శ్రేష్ఠమైనది, నమ్మకముగలది. సులభముగా ఉపయోగించవలసివది, తక్కువ ధర గలది.
మామూలుగా పోటీకి వంతుబడు వాటి అన్నిటిలోను దీనిని పోలిది చూచినప్పుడు ఇది చాల శ్రేష్ఠమైన దని తెలిసివది.
వేనపేలు నేషనల్ ఎంజినులు ప్రపంచమునందు అన్ని స్థలములందును వాడుకలో నున్నది.
ఇతర వివరములు ఈ దిశవ కంపెనీకి వ్రాసినను, లేక కుద్దున పోయినను తెలుపబడును.

డా గ్ లాన్ అండు గ్రాన్టు లిమిటెడ్

(స్కాట్లాండులో ఇంజనీర్లు చేయబడినది.)

బియ్యముమిల్లు, జనరల్ ఎంజినింగ్ - తంబుకెట్టివీధి, మదరాసు.

మద్రాసుకు సుదీర్ఘ ఏజెంట్లైన రిస్కోస్

సూవాల్స్ అండు కో,
తంజివిలాసము "హెగ్రాన్టు"

టెలిఫోను నెం. 177.

పోస్టువాక్కు నెం. 14.

'సర్విసు' అనగా ఏమి?

ముఖ్యముగ మోటారుబండ్లు సైకిళ్లు ఉంచుకొనువారు గమనించవలెను.

'సర్విసు' అనుమాటను అనేకులు అవయోగించుచున్నారే. ముఖ్యముగ ఇంజనీరు, అమెరికా మోటారు ప్రతీకలలో యీమాట అధికముగ ఉపయోగించబడుచున్నది. సర్విసుకాని అనుకోకాని కొన్ని వెర్షన్లపాఠభావంపైనే వేరైనా వేరైనా చూడవచ్చును.

సర్విసు అనగా ఏమి? నీవద్ద ఒకమోటారుకారుండి అందుకోవలసినది పోయినది అనుకొనుము. నీబండి బాగుగ తెలిసినదైన చెడిపోయిన అంగమును రిపేరు చేయుట సులభము. అయినను కంపెనీవారు చిక్కులు పెట్టరమ్మను. మోటారుబండ్లును అమ్మవిషయమునందు మాత్రమే కొన్ని కంపెనీవారు శ్రద్ధవహించి, బండ్లకు సంబంధించిన విడిసామానుల విషయమై తోక్తము వ్రచుకొనరు.

అడిసకో కంపెనీలో ఒకసర్విసుకాని యున్నది. యంత్రసమయములోనున్న అటుపిమ్మట రెండు సంవత్సరములున్న విడిసామానులు స్టాప్ నం దుంచుటకు వీలు లేకుండెను. ప్రస్తుత మీకాని చక్కగ అభివృద్ధిపరుపబడినది.

మోటారుబండ్లు రిపేరు చేయుకాని పునర్నిర్మాణము గావించబడుచున్నది. ఈ రిపేరుకానిలో పోల్చుటకు దక్షిణ ఇండియాలో మరియొక ప్రతిస్టాపనము లేదని చెప్పవచ్చును. విడిసామానులు అమ్మకానికు మించి పునర్నిర్మాణము చేయుచున్నాము.

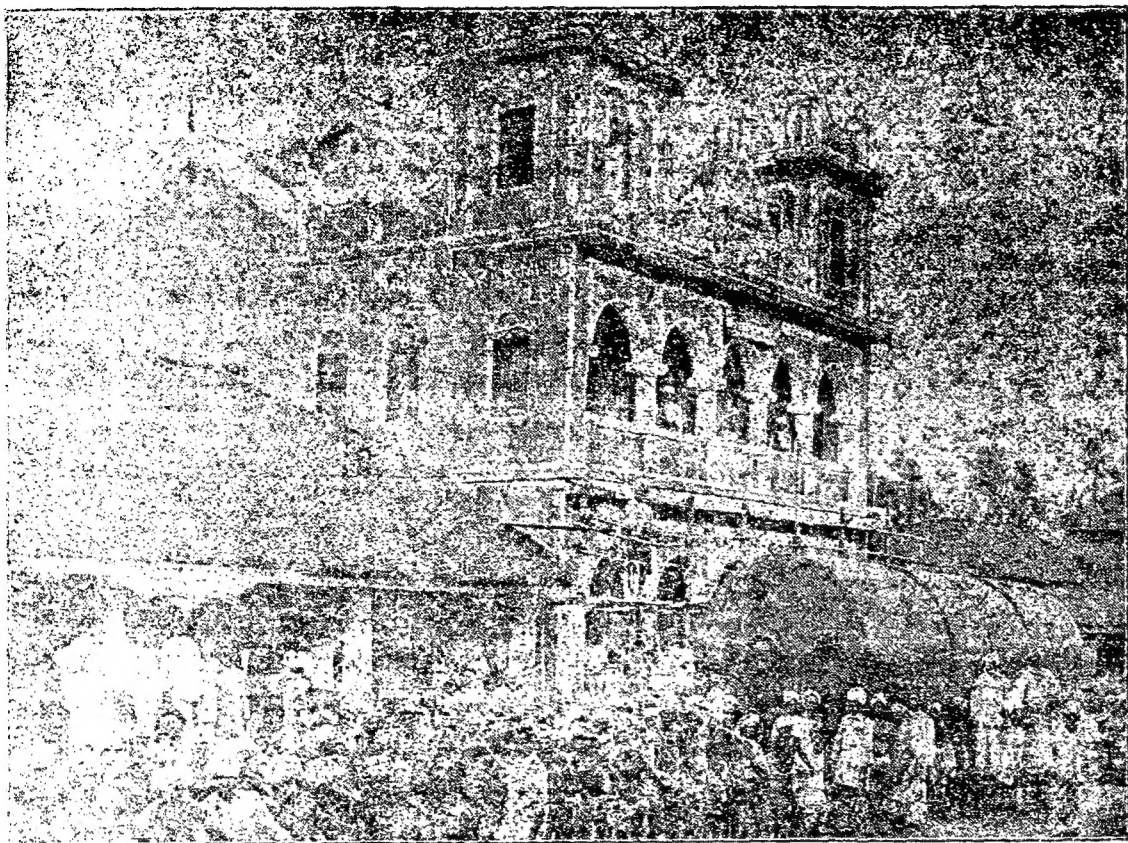
మా సర్విసుకానిలో విడిసామానులకాని ముఖ్యమైనది. ముఖ్యమైన మోటారుబండ్లు, ట్రెసికలలు, ట్రక్కులు, మోటారు సైకిలులు కావలసిన విడిసామానులు స్టాప్ నం దుంచబడును. ప్రమాదవశమన బండ్లు దీక్షాకుకొనుటచే నీబండి రేడియేటరు చెడిపోయినది అనుకొనుము. అడిసకో కంపెనీలో నీకు క్రొత్తరేడియేటరు వ్రేకును. ఇందువల్ల కలుగు గొప్ప లాభ మేమనిన, మీ మోటారు బండి రిపేరు సాఫల్యము చాలాకాల ముంద నరవరము లేదు.

ఈకాని కార్యక్రమముక్రమగ నుండుట్లు పనిచేయుచున్నాము. మార్గ మోటారుబండ్లు మొదలగునవి కొనువారికి ఉపయోగకరముగ నుండుటకై యీ కాని స్థాపించబడును. వీరి సౌకర్యమే మాకు ప్రధానము. లాభము ప్రధానము కాదు.

నీవు మోటారుబండి కొనరలచుకొనిన ఒకముఖ్యవిషయము గమనించవలెను అయివారు సంవత్సరములలో అబండికి కావలసిన విడిసామానులు సప్లయ చేయగల కంపెనీవారివద్దనే నీవు బండ్లకు కొనవలెను. ఇటువంటి 'సర్విసు' యందు మా వద్ద మోటారుబండ్లు కొనుట యొక్కము.

అడిసకో కంపెనీవారు అమ్ముబండ్లను నీవు కొనినచో నీకెట్టి ఇబ్బందియుండదు. ఈ దీక్షాపాఠమునందు 70 సంవత్సరముల చక్కని అనుభవము కలదు. మేము మంచి మోటారుబండ్లనే వెదకి అమ్ముచున్నాము.

ADDISON & Co., Ltd.
Mount Road, MADRAS.

కర్నాటక నేపథ్యము, విమలము.

కర్నాటక సాంప్రదించు.

ఆంధ్రదేశమును విడిచిపోయిన యీ కాగితము యాత్రాలోకమునుగూర్చి వార్తాపత్రికల మూలమునను, కర ప్రకటనల మూలమునను మాచుచున్నది. కొంత తెలిసికొని యుండును. యాత్రాలోకమును నుద్దేశించిన చెన్నపట్టణమునందలి కొందరు ముఖ్యులు క్రమమున కర్నాటక, విల్లులలో ముఖ్యభాగమును స్థాపనచేయవలెనని యిట్టివల అన్ని సంవత్సరములను విచారించి గోదావరీతీరము సంతర్భూమియందలి యాత్రాలోకమునకు దగిన స్థానముని నిర్ణయించి, తదనుగుణముగ రాజమహేంద్రవరములో కొట్టిలింగక్షేత్రమున కనతిదూరమున 50 యాకరముల విస్తీర్ణప్రదేశమున విల్లు నిర్మాణమును ప్రారంభించినది. విలువకు ఎంతయు సంతరించిరాను. ఇందుకు కారణము రాష్ట్రాధికారులమే కాదు. ఈ నూతనయగము నందు ఇట్టి పారిశ్రామికయంత్రాగారములు జయము నందవలె ననిన వస్తుసాగు వివిధ దొరలకు ఫలములనుండే నిర్మితము కావలయును. మరియు నట్టి కర్మపాత్రగ్రామికులకు విల్లు స్థానమునకు చేరు నెరుగులుండవలయును. ఈయెందులకై కర్మములు ఆంధ్రదేశమునందు గోదావరీతీరమున, లభ్యములు. పెనుగుఅడవులు వందలమైదు దట్టముగ నుండినందులకు చెరువులు వ్యాపించియున్నవి. నీరు నవీకరమునకే తెప్పలుగ నులభ్యమౌతుందే విల్లుస్థానమున చేరగలవు. ఈ పాకర్మము మరెక్కడను లభించుటలేదు. ఈ కారణమును బట్టి సరియైన కర్మముల నడిపించుటయి యీ విల్లులకు ప్రపంచమున నెక్కడ పోటి రాజులగు.

ఈ విల్లునిర్మాణమును చేపట్టినవారిలో ముఖ్యులు శ్రీయంత్రాధికారి ఆర్కాటుశ్రీనివాసరావు, కొన్ని తరములనుండియు పేరిటటుంబునువారికి కాగితము వర్తకము, గుణపరిక్షయందు అనుభవము కలరు. మరియు కీరు చిన్న నాటముండి గవర్నమెంటు ఆటవికాభివృద్ధి ఉత్తమోద్యోగమునకు ప్రత్యేకాధికారమునుగల సుపాండియమున్నది. ఇంతవరకు ఈవిధము వివరింపబడిన పనులు పూర్తియగుచున్నవి.

1. నెరుగుగుడ్డ (కల్లు) గా చేయు యంత్ర సామగ్రియందు ప్రతివత్సరమున ఒక ఆమెరికా కంపెనీవారివద్ద చేయుచేయబడి, గాచేయబడిన కార్త్రుప్రతినిధులు (ఎక్స్ క్యూజ్) రాజమహేంద్రవరము విల్లు ప్రాంతమున స్థాపన జరుగుచున్నది. ఈవిల్లులందీ విలువకు 10 టన్నులు పలుకు తయారుకాగలరు.

2. పై పటిటన్నుల పలుకు అదనమున 10 టన్నుల కాగితమును మార్చుటకు కలయు యంత్రసామగ్రి జర్మనీదేశములో నిర్మితము నున్నది. ఆద్రుడు, సామగ్రిను పంపిన నూడు తెలులలో పంపుచున్నది.

ముఖ్య కార్యదేవుడు ప్రాంతమునండి తయారుగా కాగితము పంపయోగపడు విలువగల సరకు.

వార్తాపత్రికల కరసరదుగు రకము ఎల్లవల చేరికగ దొరకు గడ్డిబాతులనుండి తయారుచున్నది. ఆంధ్రదేశమున వివిధ లభించు వరి, బియ్యము, రైలు మొదలగు వాతలనుండి సాధారణకాగితము చేయు యంత్రాలోకము నవనరము. — అట్టి యంత్రాలోకమును స్వీష్టమైనందునండి తెప్పించుచున్నది. అద్రు ఇయ్యబడి చెంచుమును తెలులలో రా నున్నదిని వినుచున్నాము. దీనినుండి దినమునకు 4 టన్నులు చేపడు తయారు కాగలరు. అవగా చెప్పిపట్టణమునందలి వార్తాపత్రికల కన్నటి కిని వలయు కాగిత మంతయు యీవిల్లు పట్టు చేయగలరు. ఇక్కడనుండి పంపబడిన కరగడ్డినుండి తయారుకాబడి పంపబడిన కాగితము మాకు కనుపరచుచున్నదిని చెప్పుగలము.

విల్లు సంతర్భూమి మనవరకు 16 లక్ష లగునటుల కనుబడుచున్నది. ఈసందర్భమున యీ విల్లు తెలిక ఆంధ్రదేశమునందు లభ్యము కావలయును. మరియు నొక విశేషము మాచుచున్నట్లు జ్ఞప్తికి తెచ్చుచున్నాము. నీ పదేశమునందు కాగితము చేరికు కలుపుచున్నది, ప్రతి విల్లులలో అటులనే యితరదేశములనుండి ఎగుమతి కావలయును. ఇంతవరకు నాచ్యేదేశమునండి విశేషముగ ఎగుమతి యయ్యెడిది. ఇంతకు అడవు లన్నియు విశాఖముద్దమందగ్గమున్న నిర్మాణముగలట వలన నాచ్యేదేశమునకు పలుకు కట్టుచేయు వార్తాగము తగ్గి పోయినది. అందువలన నీ పదేశమునాను హిందూ కళము తెనుగు అడవులమీద చల్లనిదృష్టులు పర పు చు న్నారు. ఈచుద్య ప్రకటితమైన యింగ్లాండువార్తలలో మన దేశాధిపతిగా రైన సెక్రటరీ ఆఫ్ స్టేటువారు యాదగున సందేశముల యింగ్లాండు దేశములకు వెల్లడిచేసివారు. “ప్రపంచమున కంతయు సంతర్భూమి నకు 1,20,00, 00 టన్నుల పలుకు కావలయును. హిందూ దేశము తెనుగు అడవులు గడ్డి మొదలములు, యంత్రములను చిన పలుకు పినుగలవు. వలయువారికి తెనుగు అడవులు కొట్టు కొనుట కనుమతిపత్రికములు సెక్రటరీ ఆఫ్ స్టేటువారు యియ్యగలరు.” ఈసందేశము అగ్గమున దేశము నేతపత్రికమున కొల్పోయి తన్మూలమున కాలియజీవనమునందలియు పరాధివృత్తియగు మగ్గుమెయ్యు హిందూదేశవాస్తవముల పూర్తిగ గ్రహించగల్గుదురు. ప్రస్తుతము మన దేశమునకు వలయు కాగితము ఒకలక్ష టన్నులు. — ఇందులో హిందూదేశము నందు ఎవరివలన నేమి సంతర్భూమి ముప్పునిజేలటన్నులు తయారుచున్నవి — మిగిలినదానికంతయు విదేశములమీదనే ఆధారపడియుండి ఒకప్పుడు పాను 2 ఆచాలకు కొనిన కాగితమునకు పానుకు అగ్గరూపాయినుండి ఒకరూపాయివరకు యిచ్చుచున్నాము.

మరియు రానురాను కాగిత మనవర మెక్కుడగుననుటకు సందేహము లేదు. భావవ్యాపక మియ్యగమునందు అక్షర రూపముగ జరుగవలసియున్నది. గవర్నమెంటువారికిని ప్రజలకు గూడ సమాచారముధము ముద్రితపత్రికలే. అకలిదీర్చు అమ్మమును, కట్టుటకు కలయు వస్తువును, సాంఘికజీవన సామగ్రి కరసరదుగు కాగితమును పరులమీద ఆధారపడకుండ ఏదేశమువారు ఆదేశమునందే తయారు చేసికొనుట యీకాలమున కరసరదుగులలో నొకటి.

మరియు యీవిల్లులందీపత్రికామిక సంస్థలు నూతనభావ తూరము లైనవిడల సాంఘికజీవనమును బలహీనముచేయక నూతనవిధమున పోషణచేయగల్గును. ఇట్టి సంస్థలయందు దేశమునందలి ప్రతిమనుజుడును కొంచెమా గోపుగనో పాల్గొని యుండవలయును. ఒక మేరుమాత్రమేయున్నను, విల్లు సందలియు స్వత్యభావము ననుభవించుట కరకాళ మేర్పడి యున్నది. ఒకవిధముగ దేశప్రేమయంతయు యిట్టివేరునుండి యొగచా అభివృద్ధి జెందుట. కాననిట్టి సంస్థలన్నిటిని, సాకా త్యదేశమునందువలె భాగ్యవంతులు చీనసావల హింసకొరకు నిర్మించిన దుష్టసాసనలు కానివ్వక, సాంఘిక జీవనముగ కేంద్రీకరణము చేయు పుణ్యక్షేత్రములు, దేవాలయములవలె చేయుట్టివి, భారతజాతీయ విజ్ఞానము దొనర్చువలసిన ముఖ్య కార్యము. ఇట్టి కార్యనిధి నానీచును, ఆంధ్రదేశమునందలి ప్రజాసామాన్యమును, భాగ్యవంతులకే మేల్గలో నెక్కువ మొత్తమును వదలివేయక, తామే ప్రధానభాగము లగుదురు గాక యని ప్రార్థనచేయుచున్నాము.

వర్షము కురిపించుట
వర్షమునుబట్టి దట్టించుట

వెస్ట్రనుకనకాలలో జాన్ హిట్టిల్లు అను నతడున్నాడు. అతడు ఆమెరికాదేశీయుడు. ఆస్రాంతమునకు రాకమునపు ప్రజలకనికి అతడనిన తెలియదు. అతడు మేఘములనుండి వర్షమువర్షించును. అతనికి దట్టించుట దొరకుచున్నది. విని పెనుపట్టణములోని విలేఖరుడు తెలిపెను.

ఈ సంతర్భూమిరూపమున హిట్టిల్లు అల్లుడు సాంతముల కాపురముండి కొంతవర్షము కురిపించునని నిర్ణయించుకొనెను. బుతువులో కి అంగుళములవర్షము మామూలుగ పడును. దానిని పోనియ్యండి. కాని ఎన్నోదుక్కుల వర్షము నతడు కురిపింప గలడు. కి అంగుళములు దాటి కురిసిన వర్షమునకు అంగుళమునకు చెంచువందల కానులవంతున ఇచ్చుటకు రైతు.

ఈ వేసవిలో హిట్టిల్లు 1600 కానులను పంటలు దిక్కుముగ పండకబోవుటచే 500 కానులే ఇచ్చుచున్నాడు.

ఇంకొకసంతర్భూమిరూపమున నుండుమని రైతులు కొరికె ఇప్పుడు జరిగినవిధమున ప్రకారము ప్రతి అంగుళమునకు 500 కానుల వంతున ఇచ్చెదరు. 2,400 పానులకంటె యెక్కువ యియ్యకుచును. రైతులే చేసికొని సామ్యుచ్చుకొందురు.

విజముగ వర్షము కురిపింపగలరా లేదాయను వివాదము బయలుదేరెను. మామూలుగనే యెక్కువవర్షము కురియచున్నదితోచి రైతుల కతనియందు నమ్మకము పోలేదు.

మేఘములు సంచరించు చున్నప్పుడు అతడు రసద్రవ్యము లను గాలిలో పారపోయును. దానిమీద భూకర్మముగ వర్షించును.

ఇట్టివల ఒకరు వచ్చి ఇట్లు చెప్పిరి:— “మాడండి హిట్టిల్లు గారు పనిచేయుచున్నారు.”

ఆరమ్మెలు కవల, “మేఘము”లు జారివర్షము దిగునుండెను. ఇట్లు 15 నిమిషములు వర్షించెను. నేను తలదాచుకొని లోపలనే తడిసి ముద్దమైతిని.

సరే తరువాత నీరు మడుగులు కట్టెను. ఆమాత్రము వర్షమువలన పంటలకు శ్రోత్రప్రాణము వచ్చెను.

అతడు 20 యేండ్లనుండి కలిసిపోయి యాలో వర్షము కురిపించు చుండెను. ఒకసారి మాత్రము కురియలేదట అతడుచేసిన ప్రయత్నములకు. ఒకయేడాది పొర్లెక్కిపోయేటంతటి వర్షము పడెనట.

వ్యదేశ మాన నిర్మిత వస్తువులు. గట్టి పని! వెల సరసము!!

ప్రతీక్షించు ఉత్పాదక తయారేయబడు చున్న ఇత్తు పెద్దనెలల మదకనాటలు, నేనాకటలు, బల్లాయి కటలు, వివర్ణ విశేషముగా చేసి తయారుచేయబడు చున్న అన్ని నెలల యిత్తిడి కప్పుతాళములు, ఇనుప కప్పుతాళములు, ఇత్తిడి యనుము కలిసిన కప్పుతాళములు, మంచి తాళములతో బంతి బస్తుచేయబడిన యనుపవెట్టులు వర్తరా సామానులు మా కర్మాగారమున తయారుచున్నవి. (8081)

దరఖాస్తులు పంపిన ధరలు తెలుపబడును.

కర్తకులకు సరసమైన కమీషన్ నియమమును.

క్రంతి చిరునామా: బి. వెంకటేశ్వర్లు అండ్ కో., “ఇంద్రప్రస్థం” కట్టన్న అండ్ లాక్ మేకర్స్ ctc పెద్దాపురం. (గోదావరీ తీర్థ)

మాపలాల విప్లవము

కల్లికోట జిల్లామేజిస్ట్రేటు ప్రకటనము.

22 వ తేదీని నొక సేన చెరువులచేరిన చేరును. 100మంది మాపలాలు 22 వ తేదీని పండికడుకు వైరుధిని 4 మైళ్లదూరము న నున్న సెమినియెద్దకనబడిరి. నిలాంబూరు వెళ్లగోరువారు రెండు పాయలనిచ్చి వరియనుక నెరు కన్నవరు హాజరయియెద్దమండి పాసునుపుచ్చుకొనవలెను. ఈరెండుస్థలములకును ర్యేలలో సేనలు పంపబడును. కల్లికోటనుండి సహాయసంఘమువారు పంపిన బియ్యమును దొంగిలించుటకు కాబోలు కొంతమంది మాపలా లింకను మంజీరవద్ద నున్నారు. వైసేపెన్సనబడిన హాజరనుకుండులో నున్నట్లు తెలిసినదని 23వ తేదీని జిల్లా మేజిస్ట్రేటు ప్రకటించెను.

మైనూరులో గలభా

21 వ తేదీని హనురాజుపేటవద్ద కొందరు మహమ్మదీయులు గలభాచేసిరి. ఆ చటి ప దా తి నే న యు పోలీసువారును కలసి వెంటనే పిడుగురిని పట్టుకొనిరి.

ఒక కెప్తాను మరణము.

సాండికిను స్త్రీమరు కెప్తాను రివల్వరును హింపఁబడినందు నింగవూరుకు వెళ్లుచు దారిలో వ్యాధిగ్రస్తుడగుటచే 21 వ తేదీ ని కల్లికోటలో దిసిరి. ఆర డచట మృతికొందెను.

కల్లికోట స్వేచ్ఛలు బ్రెజ్ఝుల విచారణ.

23 వ తేదీని 89 మంది మాపలాలవీడ రైలు తెలు గ్రావు పనులను సానుచేసినందుకును రైలుకులెనను పిరుగ గొట్టినందుకు మరీ 49 మందివీడను కేసులు చేయబడినవి. వీరింద రుసు వేరువేరు గ్రామములవారు. జిల్లామేజిస్ట్రేటును యితోబోయ్య గులను చంపివేసెడిమి. సేనల నోడించితిమి. మీరు వైర్యైతి గ్రావుపనులను ధ్వంసముచేయుదని తిరుగుగడినుండి ఆయాగ్రామ ములకు తిరిగివార్ల రుపిరిని తెలియుచున్నది.

28 వ తేదీ విచారణ

కల్లికోటలో 28 వ తేదీని 11 గంటలకు స్వేచ్ఛలుబ్రె జ్ఝులలో విచారణ ప్రారంభమైనది. ప్రభుత్వము పక్షమున న్యాయవాది గోవింద మీ న ను గా రు ని ల చి రి. ఆగ స్టు నె ల 20 వ తే దీ వ ర కు ను మ ల బా రు లో అల్లరులేయను లేవు. పిమ్మట ప్రమాదకరమగు విప్లవము ప్రారంభమైనది. ప్రభుత్వమువై తిరుగుబాటు దోషిడి యింట్ల త గులబెట్టుట మున్నగు సేరములు జరిగినవి. సంపత్సరార్థమున ఎర్రాడు వులనాడు, పొన్నానీలలో చాల యువన్యాయుల నిచ్చిరి. ఎర్రాడు వులనాడులలోని వారు మతోన్మాదులని వె ల్లడియైన సంగతియే. ప్రభుత్వమును తొలగించుటకు ఏర్పాటులు జరుగుచున్నదని జూలై నెలలో తెలిసినది. అని న్యాయవాది నుడి వి యాచనార్థత భిలాభకు సంఘమువారి సభలో జరిగినతీ ర్యాకములను దొంగతనము చేసి న యొ క మా ప లా ను పట్టుకొ ను ట కు ప క త్రూ రు కు పో లీ సు వా రు వెల్లినపుడు జరిగిన సంగతిని న్యాయ వా ది వి వ రిం చె ను. ఆచట మాపలాలు వందలకొలది భిలాభకునిహ్నుములను ధ రించి చేరియుండిరి. వారు తిరుమలపాడు యింటిని మసీదుగా చేసి పోలీసువారి నందరిని చంపగోరిరి. దానిఫలితముగ బ్రిటిషు ప్రభుత్వ ప్రతిష్ఠ తొలగిపోయిన దనుభావము మాపలాలలో నే ర్పడినది. పిమ్మట తిరు రం గ డి లో నొ క మ సీ గు లో కు పా కు లు న్ను వ ని రే లి నే వా నిని వెదుకుటకు మసీదులోనికి మాపలా పోసువారి పంపినంత మా త్రమున గొప్పవిప్లవము బయలుదేరినది. విప్లవకారులు ప్రభుత్వ మునకును ప్రభుత్వోద్యోగులకును పాశ్చాత్యులకును మాత్రమే గాక మహమ్మదీయులు కానివారి కందరినిగూడ నష్టకష్టముల ను కలిగించిరి. అందువలన వైసికాకానను నవబలో వెట్టవల సినచ్చిన దని న్యాయవాది తెలిసెను.

16 గురివైకేసు

ఈ 16 గు రి లో ను 14 గు రు మా ప లా లు. ఇ ద్ద రు చె రు మా లు. వా కొ క నం బు పా డు యింట ఆయుధములతో ప్రవేశించి 1500రూపాయల హరించిరి. నీవు మహమ్మదీయుడవయ్యెదవా లేక ప్రాణములను వదలెదవా అని ముద్దాయిలలో నొకడు నంబుద్రీ నడిశెను. కలుగురుమాప లాలు కత్తులను జరిపించిరి. మామిడుట్టియను నరదానంబుద్రీని చంపెద ననెను. మాపలా లతనియింటిని చుట్టవేసి అతనిని లోని కోసిపోయి అన్నిగరులతలుపులను తెరచునట్లు నిర్బంధించిరి. కొన్నిటికి భాకముచెవులు లేవు. వారు వానిని పగులకొట్టిరి. సా త్రుసంలేను తీసికొని పోయిరి. ఆ యిం ట యిద్దరు స్త్రీలును యిద్దరు బిడ్డలు నుండిరి. మాపలాలు వారిని కావగొట్టి నగలను తీసికొనిరి. నంబుద్రీ వారికాళ్లు పట్టుకొని ఏడ్చినను

వారికి బాలి కలుగలేదు. 6 వ ముద్దాయి నంబుద్రీని కొట్టెను. 4-5 ముద్దాయి లతనిని గాయపరచిరి. 1500 రూపాయల నెచట బెట్టితివని అడిగిరి. నంబుద్రీ మాపలాలతోగూడ యింకొ కని దుకాణముయొద్దకు పోయి 50 రూపాయలు బదులు పుచ్చు కొని వారికిచ్చెను. అక్కడో వారు మరల నతనియింటికి వెళ్లిరి. గంజి కాచుకొనుట కొ క గా ని న్నే మా త్ర మి య్యం డ ని అతడు వేడుకొనినను వా లెమియు నియ్యతే దని న్యాయవాది చెప్పెను.

పరమేశ్వరం నంబుద్రీ సాక్ష్యము

నేను భూస్వామిని. దొరతనమువారికి 500 రూపాయలు కస్తుచ్చెలింపెదను. పొన్నానితాలూకాలో ముత్తూరుగ్రామము నాస్వగ్రామము. ఆనాడు మధ్యాహ్నము 3 గంటలపుడు నేను నాయంట నొకగడిలోనుండిని. 100-150 మంది మాపలాలు సాయుధులై నాయంటికి వచ్చుట నేనుచూచితిని. మాపలాలు వచ్చుచున్నారు. మీరు పారిపొందని నేను వడివడిగ లోనికి బోయి యింటిలోనున్న మావాండ్రతో చెప్పతిని. నీవు ఎక్కడకు పోవుచున్నావురా అని మాపలాలు నన్ను గద్దించి అడిగిరి. మాపలాలు నన్నెప్పుడు ఏరా అను నీవోక్తతో పిలుచుట లేదు. మాపలాలును చెరుమాలను నాయంటిలోనికి రాగూడదు. 4-5 ముద్దాయిలు నన్ను పట్టుకొనిరి. 6 వ ముద్దాయి కొట్టెను. భిలా భుయుద్వ్యమమున చేరెదవాఅని మామిడుట్టికన్నడుగ నేనుచేర నంటిని. తలగొరిగించుకొని తురకమతములో చేరుమని అతడు చెప్పెను. నీవుఅని మాపలాలు నన్నెప్పుడును పిలుచుటలేదు.నీవు అనిపించుకొనుట నాకవమానము. మామిడుట్టికద్ద రెండాయధము లుండెను.తురకమతములోచేరుమనగా నాకు 57 ఏండ్లున్నవి. నేను చేరనంటిని. అతడు నన్ను చంపబోయెను. అత్రీ ఆయిదరుమో ను అనువారు నన్నుపట్టుకొనిరి. తక్కినవారందరును నిలుచుండి చూచుచుండిరి. నడికాపిమ్మట నన్ను చంపెదమని మామిడుట్టి చెప్పెను.పిమ్మట నన్ను/లోనికి దీసికొనిపోయి తలుపులు తెరుపుచు నిరి. నావగ్గర కొన్ని తాళములు లేవు.లేలుపులు పగులగొట్టవద్దన్న వెంటనే చంపెదను భయముచే నంగీకరించితిని. చాల నగలను బియ్యము, ధాన్యము, నెయ్యిబాటి, రాగి యిల్లడి పాత్రలు మున్నగువానిని తీసికొనిపోయిరి. రెండు పెద్ద బాడీలను మో యలేక పగులకొట్టిరి. ఆదవాండ్రయేమిపు వివరినది. నాకుకు రును మరొకప్పుడ్రీలును ఇంటనుండిని. నా కచటికి వారు కనబడుచు నేయుండిరి. మాపలాలు వారిమట్టును చేరిరి. వారిలో 1-7-8-9 ముద్దాయిలు అండిరి. 7 వ ముద్దాయి నాకైత. స్త్రీలును బాధించవలదని నేను మాపలాలను ప్రార్థించితిని (అని చెప్పవచ్చు సాక్షి దుఃఖము నాపుకొనలేక కొట్టలో నేడ్చెను.) ఆ స్త్రీలు నగలనన్నిటిని యిచ్చివేసిరి. భర్తచనిపోవువరకుమతీయ గూడని నగలునుగూడ వారు విధిలేక యిచ్చివేసిరి. నేను మాప లాలకాళ్లవీడ పడగావారునన్ను లేపవేసిరి. మేడవీడదక్షిణ దిశ గడువును తెరువమనిరి. గాదె బగులగొట్టి ధాన్యమును విత్తర ములను తీసికొనిపోయిరి. నన్ను దాబామీదకు తీసికొనిపోయి బల్లవీడ కూర్చుండుమనిరి. ఆచటకొంతసేపు కూర్చుంటిని. 5వ ముద్దాయి ఆచటనన్ను కేతితోకొట్టెను. 1500 రూపాయలు గల పెట్టె నియ్యగో చంపెదమని మామిడుట్టియును నీపాయి మహమ్మదును వచ్చి చెప్పిరి. నా ద గ్గ ర ను న్ను 100 రూపాయి లు ను తీసికొని పోయిరి. నా రై తులలో నొకడగు తత్తగటు అయిదరుయొద్దకు నీసాయి మో యికును అయిదరు మానును నన్ను తీసికొనిపోయిరి. తత్తగటు లేదు అతనికొడుకుండెను. మిరండ్రిరాగానే 50 రూపాయి లిమ్మంటిని. ఇవ్వనిచో చంపెదమనుటచే నతడు వెంటనే యిచ్చి వేసెను. నేను మరల యింటికి వచ్చునకి మాపలాలు నాసా మానుల నన్నిటిని తీసికొనిపోవుచుండిరి. నాపత్రముల నన్నిటిని తగులబెట్టిరి. ఎడింగ్గునగారు:-తగులబెట్టుచుండగా మీరుచూ చితిరా?

ఉ:-నేను చూచితిని. నాకు 10 వేల రూపాయల వ్యాపారముగలదు. 11 వ ముద్దాయి నాకు 525 రూపాయలను మూడు సంవత్సరముల నడ్డియును యివ్వనలెను.

ఎటి:-ఆపు డచట 11-వ ముద్దాయి యుండెనా?

ఉ:-ఉన్నాడు.

వారాయణయ్యగారు:-మనస్వల్ల నా మాకు బాకే యున్నారా?

ఉ:-స్వాగత పరంబిలు మమదు బాకేవున్నాడు. ముద్దాయిలందరు నెచట నున్నారని నేను నిర్భాణగా చెప్పగలను. నేను ముద్దాయిల నందరిని చాలకాలమునుండి యెరుగుచును. వారందరును యెరుగుపొరుగులవారే. ముద్దాయిలగు చెరు మా లిద్దరునుగూడ యెరుగుపొరుగులవారే. వారు నాసామాను లను మనియుూరు వసీసుకు తీసుకొనిపోయిరి. పూచికపల్ల

యైన వారువదలలేదు. వండుకొనుట కొక్కగిన్నె నుంచుదని నేనుగూగా మామిడుట్టి నన్ను కర్రతో కొట్టి పో పో అనెను. ధాన్యము వెల 100 రూపాయలున్ననగల వెల 600-700. నగడు 100. మొత్తము 1500 వస్తువు. ఆనాడు మేనుందరమును పట్టు పడియుంటిమి. మరునాడు కొందరు నంబుద్రీలు బియ్యమును పంపగా వండుకొనితిని బయలుదేరితిమి. మాపలాలు దేవాలయ ములోనికి వెళ్లి మైలవరచిరి. మలబారులో నొక మాపలాదేవా లయములోకి అడుగుపెట్టిననే మైలబడిపోవును. మరల పున్యా హము చేసినగాని కుద్దిలేదు. నేనిపుడు పొన్నానితాలూకాలో నాసోదరునికుమారునియింట నున్నాను.

ప్ర:-ముద్దాయిల పేరులను మీరు సమయినప్పటివరకు తెలిపితిరా?

ఉ. ఆవును. 3-15-16 ముద్దాయిల పేరులు మాత్రము చెప్పలేదు.

పిమ్మట ముద్దాయిలు 16 గురును అడ్డునవాళ్లు వేసిరి. ఏవవ ముద్దాయి ఆ డు గ గా స్త్రీల ను ప ద రిం చి న వారిలో నీ వే మొ డ టి వా డ వ ని సా షీ చెప్పెను ఎడి:-ఈ కేసులో సాక్షులను మీ రెఱుగుదురా?

ఉ:-ఎఱుగుదును.

హూన్యగారు:-వారందరును నాయరలేనా?

న్యాయవాది:-ఆవును.

వారాయణయ్యగారు 14 వ ముద్దాయి చెరుమతియ్య షును మాపలాలతో నేలచేరనో మీకు తెలుసునా?

ఉ:-ఎందుకో చేరనాడు.

సాక్షి రామునినాయగారు.

నేను పొలములోనుండగా కేకులు వివబడినవి. పిమ్మట జెండాలుపట్టుకొనిన మాపలాలగురువు కనబడినది. దున్నుచున్న వారు దున్నుటమాని పగువులను పదలి వేయ వ రెక ని మాప లాలు కేకవేసిరి. మాపలాలు ఎర్రజెండాలును పట్టుకొనిరి. వానిమధ్య తెల్లచుక్క లుండెను. అది భిలాభకు జెండా అని వారిలో కొందరునిరి. వారు దక్షిణముగా పోయిరి. వారు నంబు ద్రియింటికి వెళ్లిని ప్రజలు చెప్పకొనుచుండగా వింటిని. నేను నంబుద్రీయింటివంకకు వెళ్లి 30 కెలల దూరమునని తిరిగిని. కొం దరు మాపలాలు నంబుద్రీని పట్టుకొనిరి. కొందరు దోచుకొను చుండిరి. కొందరు పగులకొట్టుచుండిరి. ముద్దాయిలలో నిద్ద రు చెరుమాలు. వారు సామానులను తీసికొని పోవుచుండ నేను చూచితిని సాక్షి చెప్పి 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 15, 16 సాక్షులను పోల్చి వారిపేరులను చెప్పెను. వారు నాకు బాగుగా కనబడిరి. వా రాసామానులను వసీసుకు తీసి కొనిపోయిరి. 150 మంది ఆయుధముల ధరించియుండిరి. బంది పోటుచేసినవాడవద్ద జెండాలులేవు. దక్షిణముగా పోయినగుంపు ద్ద జెండా లుండెను. అని సాక్షిచెప్పెను. ముద్దాయిలంద రును అడ్డునవాళ్లు వేసిరి. పిమ్మట శంకర కురుపుగారు సాక్ష్య మిచ్చి 2, 4, 6, 7, 15, 16 ముద్దాయిలను పోల్చిరి.

23 వ తేదీ మదరాసు ప్రభుత్వప్రకటనము

22 వ తేదీగల సేనానితంలివార్త-2 బ్రిటానియన్ కు త్తరమున 10 మైళ్లదూరముననున్న వెల్లిండిలో జరిగినసభలో కు సమావదు హాజీ వుపన్యసించెను. నిలాంబూరుకు దక్షిణమున 21 మైళ్లదూరముననున్న వంలెనకడకు సేనలు వెళ్లగా శత్రువులు సానిపోయిరి. ఇద్దరిని పట్టుకొంటిమి. 19 వ తేదీని చిన్న సేన మంజీరికెళ్లగాదూరమునుండి విప్లవకారులు తుపాకులుకాల్చిరి. వస్త్రమేమియును కలుగలేదు. వై నాడులో అల్లరులు లేవు. నడ గానిసేన నిలాంబూరువంకకు నాలుగుమైళ్లవరకు వెళ్లెను. రెండు వంలెనలు విరుగగొట్టబడినవి.

ప్రకటన (3120)

మా వద్ద 86 హార్సు పవరు హార్సు లీ ఆయిల్ ఇంజన్ అమ్మకమునకు గలదు. కలయవారు ఈ దిగువ విలాసమునకు ప్రాసినయెడల యావత్తు వివరములు తెఱుకుదును. తమ్మన వెంకటపర్వేసు అండ్ తమ్మన శ్రీరాములు. ఏలూరు.

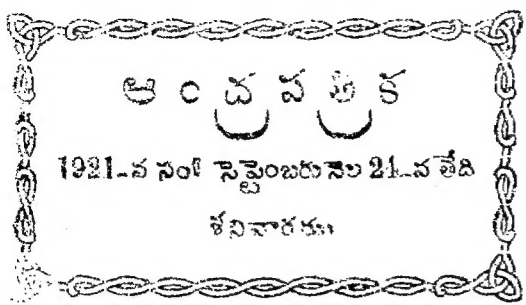
ఇదే మంచిసమయము

నీనుకమలాల పుష్పరాగములకెంపుల బం గారునగలున్న వెల సరసముగాను కని శుద్ధ ముగాను దొరుకును. ఒకసారి కొనిచూడండి.

కోటా మునిరత్నం & సోన్

8078 217

ఆంధ్రోద్ధరణము

ఆంధ్రులు మాతృమూర్తిని భావమున తలకించిరి. ఆంధ్రమహాసభలందు ఆమె దూపుచు నందర్పించిరి. ఆంధ్రరాష్ట్రమును దేవువహారమునందు వారికి సిద్ధించినది. ప్రభుత్వమువారికి కను ఆంధ్రరాష్ట్రమును నిర్మించలేదని, వారు విచారించుటలేదు. ఆంధ్రులేనామ ఆంధ్రరాష్ట్రమును మనఃస్ఫూర్తిగ వాంఛించిరో, ఆనాడే ఆంధ్రరాష్ట్రమువారికి సిద్ధించెను. ఆంధ్రులందుచే సంకల్పసిద్ధులు. దృఢసంకల్పమునందే తిట్టికూడ గలదు. స్వరాజ్యసిద్ధికూడ దృఢసంకల్పమునందే గలదు. స్వరాజ్యమునకు ఏకాంతి అన్వయాలని తలచునో ఆచారికి స్వరాజ్యసిద్ధి గలుగనేరదు. అర్హతాన్వయము, భావబలముబట్టి చూచుచుండును. భావము దృఢముగ నుండవలెవలెను, ఏకాత్మము చేసినను అది సఫలత గాంచును. భావము అంతరంగికము. కార్యము దానిబహిరంగవిహ్వము. అంతరంగికత క్రింది విసర్జించి, బహిరంగవిహ్వముపై మాత్రము దృష్టిని నిగుడించిన, మనస్సంతృప్తి గలుగదు. మనస్సంతృప్తి లేనిది స్వరాజ్యము సిద్ధింపదు. గాంధీమహాత్ముని యద్యమును ఆత్మబలమునాధారము చేసికొనినది. ఆత్మబలముపై నాధారపడువారు, ఆత్మనాత్మవివక్షణగావించుట ముఖ్యము. ఆత్మమనదలి, అనాత్మను సమీపించుటచే, యనర్థము లనేకములు వాటిల్లును. విశ్వాసము క్షీణించును. దార్శన్యము ఘటిల్లును. ద్వేషము ప్రబలును. పోరాటములు వ్యాపించును. సంతృప్తి దూరమగును. దుఃఖము సంప్రాప్తమగును. పాశ్చాత్యజీవములందు ఆత్మబలము నందు విశ్వాసము లేకుండుటచేతనే, సౌఖ్యసానుభవము లేకున్నది. మహాస్వర్గము వ్యాపించి యున్నది. నూతనసంఘముల నెన్నిటిని నెలకొల్పినను, లాభము గలుగకున్నది. స్వ ఆంధ్రీయము నకు నికార్థము గోచరింపకున్నది. అపాశ్చ్యగంధి, ఆత్మమంతురు మానవులదృష్టిని మరలించి, గాంధీమహాత్ముని బాటకొనియున్నాడు.

గాంధీమహాత్ముని సిద్ధాంతములను స్థూల దృష్టితో పరికించువారు, అతని యద్యమునవ్యూహమును గ్రహించవలయు. సత్వర స్వరాజ్యసిద్ధికి మూలసాధనమేమియో గమనించుట భావశుద్ధికారకే, గాంధీమహాత్ముని జలకథ సాధనలను నిరూపించుచున్నాడు. సాధనలను మాత్రము గ్రహించి, ఉద్దేశమును మఱచితే, అంధకారము గ్రమ్మును. చాలామంది బయల్పడుచు, అఖండ ప్రయత్నము గావించుచున్నాడు. గాంధీమహాత్ముని తనవలెనగుచు, సాధనలను మాత్రము గమనించి రాకెవరనేయునున్నాడు. మధురహంధి మహాత్ముని కంటికి పడియున్న చేరొకటో ప్రాంతం దితి. దీనినిబట్టి, మరల నాడేమి చేసినాడు. తనకంటే ఎక్కువ ముఖ్యతను వెలుపలికి, ఆత్మబలప్రదర్శనమునాధారము మాపుటకే యుద్దేశించి బడినది. సుగుణసంపద, నిర్వాణశక్తి, ఇంద్రియ

నిగ్రహములు ప్రదర్శించునో, స్వరాజ్యసిద్ధిగలుగునని, గాంధీమహాత్ముని నూతన సంచేశాంతమున చెలిపియుండెను ఇందలిభావమేమి? మూడుశత్రులును ఆత్మబలమునుబట్టి వికసించుచుండును చిత్తశుద్ధి లేని కర్మల నెన్ని చేసినను, అవి ఫలితవచుట తక్కుము. మహాత్ముని యద్యమునునకు, మూలాధార మెద్దియో కనుగొనవలెనని, సంచేశాంతమునై ప్రవర్తించుచుండుట సహజము. బాహ్యకర్మములు, పలుగతుల మారుచుండును. ఉద్యమసాధనలుగూడ పరిస్థితుల ననుసరించి మారుచుండును. కాని, ఎన్నిమాత్రముల గలిగినను విచక్షణ జ్ఞానము గలవారు త్రోవదక్కురు. ధర్మబుద్ధిని సహాయముగ చేకొని, చుందుకునడచెదను. స్వరాజ్యసిద్ధికి, సంకల్పశక్తిని విజృంభింపజేయునపుడు, ధర్మముతో దానిని సమన్వయముజేయుట యావశ్యకము. రెండును జతగూడి మేళగించునపుడు, అహింసా తత్వము ఎల్లెడల వ్యాపించి, సౌఖ్యము నొనకూర్చును.

స్వరాజ్యసిద్ధికి అహింసాపథమును విడనాడ నక్కరలేదని, గ్రహించుటకు అనేకులకు కష్టమగుచున్నది. మానవుడు తనను మరచి, వెలుపల దృష్టిని నిగుడించుచుండును. అందుచే ఆత్మశక్తిని మరచును. బాహ్యపరణములే, తనను రక్షించు నని తలచును. ఇటుల తలచియే, యూరపీయను జాతులన్నియు, మారణ యంత్రసాధనములను పెంపుజేయ నారంభించెను. ఇందును గూర్చి ఒకజాతి వేరొకజాతితో పోటీపడెను. తుదకు విధ్వంసకయంత్రములకు వశులై, జాతులు ఘోరసంగ్రామమును ప్రారంభించెను. యంత్రసాధనముల నెక్కుడుగ నమ్ముకొనిన జర్మనీదేశము, తుద కోడిపోయెను. ప్రపంచ సౌఖ్యమునకు, సంగ్రామములు మార్గము జూపవని కరతలామలక మయ్యెను. కాని, యింకను బాహ్యపరణములమీదనే దృష్టి ప్రసరించుచున్నది గాని, యంతశక్తివై ప్రసరించుటలేదు. గాంధీమహాత్ముని హిందూదేశమున కొనగిన ఆత్మబలసంచేశమును ప్రపంచమంతయు గ్రహించుట యవసరము. ఆ యవసరము బయల్పడిన కొలదియు, సంగ్రామముల నంతరింపజేయుగల మార్గములు ప్రపంచమునకు గోచరించును. ఆంధ్రులకీ సత్వము బాగుగ బోధపడినది. సంకల్పబలముచే, వారి కాంధ్రరాష్ట్ర మెటుల సిద్ధించెనో స్వరాజ్యముగూడ దేశమున కటుల సిద్ధించునని గోచరించినది. స్వరాజ్యము భావమునందు సిద్ధించు నెడల, ప్రత్యక్షసిద్ధి కెంతకాలమో చట్టము. హృదయభ్రమమున స్వరాజ్యము నెవడును దిసి వేయవలదు. అది యొకప్పుడు ప్రబల సంకల్పము జూపి ఉత్సాహము గలిగించును. మరియొకప్పుడది, నిపుడుగిప్పుడని పునఃపందమున నడగియుండియు దానిచిత్రభ్రమ కనుబటచుచుండును ఇంకొకప్పుడది, అంతన్నిహితమై జడత్వము చాల్చును.

అప్పుడు, అజ్ఞాన మావరించును. స్వరాజ్యము వెలుపల నెక్కడనో గలదని తోచును. దానికొరకు వెదకుట సంయతము, అసాధ్యముగ వనియుని దోచును. వెదుక మొదలిడినవారు, ఎంతమాత్రము చనినను గనుకొనలేక, విసువు చెందెదరు. విసువు అధికమై, పరాధీనభావము బలమగును. హిందూదేశ మీ యవస్థలనన్నిటిని చాటినది. పరాధీనభావము ఎక్కడనో లేక తనయందే గలదని, భారతీయునికి గోచరించినది. భావదాస్యమును తొలగించుకొనుశక్తికూడ తనయందే గలదనికూడ, అతనికి చెలసినవిషయది. భావదాస్యము తొలగగనే, భావస్వాతంత్ర్యము ప్రకాశించును. స్వరాజ్యసిద్ధి యపుడు గలుగును.

గాంధీమహాత్ముని హిందూదేశమునకు చేరిన మహాపకార మేదియని విచారించుట భావ్యము. మహాత్ముని గొప్పతనము కేవలకార్యక్రమములను నిరూపించుటయందు లేదు. వీరిననేకులు నిరూపింపవచ్చును. చట్టములనుతయారుజేయుచుండులేదు. వీరియొకరి తోనవారనేకులుగలరు. నిద్రాస్థిని వెలుపలకుండి తోవలికి ప్రవరింపజేయును. అంతరంగముననున్న ఆత్మశక్తిని కనుగొనును. దానిని ప్రజ్వలించజేసిన, స్వరాజ్యము సిద్ధించును, అది గాంధీమహాత్ముని ఎక్కువగా చాటును. గాంధీమహాత్ముని సంచేశాంతము వెలుదికల విచరించెను. భారతీయు లాత్మనరీక్షకు బూతుకొనిరి. సత్వర స్వరాజ్యసిద్ధి స్వశక్తిమూలముననే సాధ్యమగునని వారు గ్రహించిరి. కాని, ఇంకను సంచేశాంతము లపుడపుడు పొడగట్టుచుండును. బాహ్యపరణము మీద భ్రాంతిజాయి, ఆత్మబలముగూర్చి అకనమ్మకము గలుగుచుండును. భారతదేశము ఆత్మవిశ్వాసము నీరతుణమున బోగొట్టుకొనునో, మరల దుర్దశ వ్యాపించును. స్వరాజ్యసిద్ధి దూరమునకు జనును.

నామకుల నిర్బంధము లిట్టి యవిశ్వాసము నకు ప్రోద్బలము గలిగింపవచ్చును. ఆంధ్రులీ సమయమున దేశమున కెంతయేని తోడ్పడుట భావ్యము. కార్యావసరము నిమిత్తము, భావవైశాల్యమును ఆంధ్రులు పోగొట్టికొని యుండలేదు. సత్వరకార్యసిద్ధి నిమిత్తము, సంకుచితవధము ద్రోశలేదు. ఆంధ్రోద్ధయము, ఆంధ్రుల యభ్యుదయమును మాత్రమేగాక, మానవాభ్యుదయమును గూడ గుర్తించినది. సమగ్రభారత జాతీయజీవితము నాశించినది. జాతీయోద్ధయమును సంకుచితమార్గమునుండి దప్పించిన గౌరవము, ఆంధ్రోద్ధయమున కొనగవచ్చును. స్వరాజ్యసిద్ధికి బిమ్మలు పునర్నిర్మాణము జరుగును. పునర్నిర్మాణమునకు, విశాలపునఃసృష్టి ద్రోశవలసియుండును. పునర్నిర్మాణము ప్రపంచసౌఖ్యమున కనుగుణ్యముగ నుండవలయును. పునర్నిర్మాణ బాధ్యతను హిందూదేశము భరించుచున్నది. ఆ బాధ్యతను భంగము కలుగకుండ ఇప్పుడిరుండియు సంచరింపవలయును. ఆంధ్రులీవిషయమున పట్టువలతో పనిచేయుగలరు. జీవితశాఖల నన్నిటిని ఎలవరిచినగాని, పునర్నిర్మాణము స్వంతముగ కొనసాగదు. తేనియెడల, భారతజాతి, స్వరాజ్యముననుభవించుచున్నామని మానవజీవితమును మెంపొందించవలయు. ఆత్మరాజ్యమును ప్రపంచమునందు స్థాపించవలయు. ఆత్మశక్తివైపున వికసించుచునే చేరినగాని, స్వరాజ్యసాధనము సుందరముగ నుండదు. ఆంధ్రసభలు స్వరాజ్య సంపాదనముతోబాటు, పునర్నిర్మాణ ప్రయత్నములకు గూడ ప్రోత్సాహ మొనకలె యావశ్యకము. ఆంధ్రరాష్ట్రముసభ ఏకాగ్రణము చే నయినను పునర్నిర్మాణసమస్యను విచారించుటకు సీలులేనియెడల, ఆంధ్రమహాజనసభ ఇక్కార్యమును నిర్వహింప గలుగును. రెండుసభలును, వేర్వేరు కార్యములను గాక, ఒక్కకార్యమునే సాధించుచున్నవి. కాని, ఒకభాషయందు దొక సభయు, మరియొక భాషయందు దొరొక సభయు నిమగ్నులై పనిచేయుచు పరస్పరముగ సహాయము చేసికొనవచ్చును. ఆంధ్రత్వసిద్ధియందీ, జాతీయభ్యుదయము, మానవాభ్యుదయముగూడ గలవు. జీవితయమును గ్రహించిన, ఆంధ్రులు తమ కర్తవ్య మెద్దియో గ్రహించుకొనగలరు. ఆంధ్రత్వసిద్ధి తమకెంత సాధ్యమయ్యెనో, స్వరాజ్యసిద్ధి భారతవర్షమున కంతకును అటులేనే సాధ్యమగునని పరికింపగలుగుదురు. ఈసంగతినే ఆంధ్రసభలు బహి

రంగముగ వెలిబుచ్చవలయును. ఆంధ్రు లీకీస నేక సేవ జేయుట తరల సంఘములను ధిక్కరించుటకు గాదు. తమ యితరతమును కనుబడిచి, ఉప్పు గుటకు గాదు. అన్ని సంఘములును తమతమధర్మమును ఉత్సాహముతో నిర్వహించునపుడే, జాతీయం త యు సం పూర్ణాభివృద్ధి గాంచును. మాతృసంసేవనమునందు, వంగదేశీయుల కొకవిధ మగు శక్తి యుండవచ్చును. మహారాష్ట్రుల కొకవిధ మగు శక్తి గలదు. ఘూర్జుల కింకొక శక్తి గలదు. దేశోద్ధరణకు కృషి సలుపునపుడు, వివిధసంఘములును తమతమ యుత్సాహస్థిమత్తమును కనుబడుటల సహజము. లక్ష్యము ఒకటియే యగునపుడు, వివిధసంఘములును పోటీతో పని జేయుటచే, హాని వాటిల్లదు. మీరు మిక్కిలి, ఒకరిసామర్థ్య మింకొకరిసామర్థ్యమునకు తోడయి, సత్వరాభివృద్ధి గలుగుట యనుభవ సిద్ధము. దృష్టి విస్తరించినకొలదియు, మానవ సంఘ మొకటటుంబముగ గనుపించును. ఆకుటుంబమునందు, సభ్యులందరును తమతమ ధర్మమును సంఘర్షణము లేకుండ నిర్వహించుట సులభ సాధ్యమగును. విశ్వప్రపంచమున నేకత్వమును గ్రహించినవారలు, భిన్నరూపములలో నొక్క పదార్థమునే గనుగొందుదు. అందుకొరకే తత్వ వేత్తలు ప్రయత్నించుచుందురు. దురవగాహముగ గనుపించిన నీ సత్యము; నేడు ప్రత్యక్షమగుభవము నకు వచ్చుచున్నది. అట్టియనుభవసిద్ధికి, ఆంధ్రుల కృషి తోడ్పడుగాక!

గుంటూరు మార్గము జూపుట

సర్వేంటు వత్రిక ఇటుల వ్రాయుచున్నది.

“హిందూ దేశమున నిజముగ స్వవరిపాలనము

గావించుచున్న ముగ్ధునిపిపలుసంఘములలో, గుంటూరు ముగ్ధునిపిపలు సంఘమును ప్రత్యేకముగ పేర్కొనవచ్చును. దేశీయుల కోర్కెలను ధైర్యముగ జాటుటయందు, లాహోరువలెనే, యీ పట్టణముగూడ, ఒక సంవత్సరముక్రిందట, మార్గ దర్శి యయ్యెను. ఎన్నికలు జరిగినది మొదలు, క్రొత్తగ స్థాపించబడిన పంచాయితీకోర్టులవరకు ఈ సంఘమువారు చేసిన కార్యములను వివరించుచు నొక విలేఖరుడు మా కొరకయ్య త్రరమును వ్రాసెను. ఎన్నికలలో జాతీయవాదులకు సంపూర్ణ విజయము గలిగెను. జాతీయవాద యశ్వర్థులెల్లరును ఎన్నికలలో జయముగాంచిరి కిలాఫత్ ప్రచారకులలో ప్రసిద్ధిగాంచియుండిన మాల్యమహమ్మదు రాజాసాహెబు బెల్గామిగారు మునిసిపాలిటికి అగ్రావనాధిపతిగ నెన్నికొనబడిరి. నూతనసభ్యు లధికారము వహించినవెంటనే, పట్టణములోని మునిసిపల్ పాకశాలల నన్నిటిని జాతీయ విద్యాలయములుగ మార్చి కేసిరి. గుంటూరులోని విద్యార్థులకు పాకశాలలందు నే దాంధ్రమున విద్య గలపబడుచున్నది. గుంటూరులోని యనేకవిధులు క్రొత్త నామముల దాల్చినవి. ఆరండేలుపేట సాంధిపేట యనియు, బ్రాడిపేట తిలకుపేటయనియు వ్యవహరింపబడుచున్నవి. మునిసిపాలిటివారు 100కి 15 వంతున నుండిన యిండ్లపన్నును 12 కు తగ్గించిరి. వారిస్వాధీనములోనున్న కస్త్రులకులందును వైద్యాలయములందును ఆయుర్వేదమును యు నా ని ని పెట్టుటకు సాధనముల నస్తవించుచున్నారు. క్రొత్తగ స్థాపించబడిన పంచాయితీకోర్టులు చాల అభ్యుత్తముగ పనిచేయుచున్నట్లు తెలియుచున్నది. గతించినకొలదిమాసములలోపుగ గుంటూరుపట్టణమునందంతయు నూతనవికాసముతో ధిల్లుచున్నది. దేశములోని యితరమునిసిపాలిటిలు గుంటూరు మునిసిపాలిటి క్రమమును అదగ్గముగ నుంచుకొనునని మేము తలంచుచున్నాము.”

స్వవరిపాలనా ప్రదానము
ఇందువిషయమై రా. బ. యదునాథమజుం దారుగా రాక తీర్మానమును హైందవశాసన సభలో ప్రతిపాదించిరి. మొదలు సంపూర్ణరాష్ట్రీయస్వవరిపాలనమును, పిమ్మట, కేంద్రప్రభుత్వమున పాక్షిక శాధ్యతయు, ఆ పిమ్మట సంపూర్ణ మగు అధినివేత రాజ్యస్వాతంత్ర్యమును ప్రసాదించవలయు నని, ఈ తీర్మానము గోరుచున్నది. ఇందు విషయమై కొంతవరకు చర్చ జరిగెను. ఈ తీర్మానమునక, అగ్నిహోత్రుగా రాక సవరణను ఉపపాదించిరి. సత్వరస్వవరిపాలనాప్రదానమునిమిత్తము జాయింటు పార్లమెంటరీకమిటిని నియమింపవలయునని, ఈ సవరణ గోరుచున్నది. ఇందువిషయమై చర్చ దీర్ఘముగ జరుగునని తలచి, సర్ విలియం విక్ కెంటుగారు 29 తేదీవరకు చర్చను నిలుపుదల జేయవలయునని కోరగ, అందులకు సభవారు అంగీకరించిరి. చర్చ తుద కెటుల పరిణమించునో చూడవలయును.

స్థానిక వార్తలు

మదరాసులోని పోలీసులు

మదరాసునగరములో గడచిడు జరిగిన ప్రత్యేకములో అక్టోబరు 1-న తేదీనుండి 6 మాసములవరకు ప్రత్యేకముగా 1 రెజిస్ట్రేషన్ టెక్స్ ఇచ్చెత్తరు 4 సార్లుంటులు 20 హెక్టార్లైనవిల్లును, 200 మంది కాన్స్టేబులు ఉండవలయునని పోలీసు కమిషనరుగారు వ్రాసినప్రకారము ప్రభుత్వమువారు కాంక్షను చేసినారు. ఈ ఆదేశముల పిమ్మటకూడ కామిషియన్లచే కమిషనరు ముందుగానే వ్రాయవలెను.

ఈమధ్య జరిగిన అల్లరులనుగూర్చి చారించుటకు ఈ కాలములో 1 ఇచ్చెత్తరును 2 సబ్ ఇచ్చెత్తరులను నియమించుట కధికార మొసంగబడినది.

ఈ ఆదేశనలో పోలీసువారికి సాధనములను సమకూర్చుటకు భారతప్రభుత్వమువారి యంగీకారమున మదరాసుప్రభుత్వమువారు చర్యచేయున్నారు.

అభినందనపత్ర సమర్పణము:—పచ్చయప్పకళాశాల ఆంధ్రభాషాభివృద్ధి సమాజమువారు తమ సమాజపు అభ్యుత్థులగు పాకటూరి సుబ్రహ్మణ్యయ్యగారు పచ్చయప్పకళాశాలయందు ఆంగ్లభాషాపండితులుగ నియమించబడినందులకు తమ సాదరగౌరవ ప్రేమాతోయములను తెలియజేయుచు సోమ వారముసాయంకాలము 5 గంటలకు పచ్చయప్పకళాశాల హాలు నందు అభినందనపత్రమును సమర్పించెదరు. అల్లాడి కృష్ణస్వామి అయ్యగారు అభ్యుత్తతను వహించెదరు. ఎల్లరును విచ్చేయ ప్రార్థితులు.

శ్రీ సంగీతశాల, చెన్నపురి:—సెప్టెంబరు 28 వ తేదీ ఆదివారమునాయంత్రం 4-15 గంటలకు గోక్షేపాలులో శ్రీమతి సి. సరస్వతీబాయిగారు నందవార్ చర్చిత కాలక్షేపము జరిపెదరు.

ఒక ఉపన్యాసము:—తిరువల్లికే.సి. ప్రాస్థవిది సంఘయాజమాన్యముక్రింద తత్సంఘాలయమున (21 అక్టోబర్) హెబువిడి (టెన్టికేను) (క్రిస్టియను కళాశాలలోని యం. యస్. సభేశాన్యాయగారు కాకవర్ణమును గూర్చి రేపుసాయంకాలము 4 గంటలకు పవస్యించెదరు.

స్కూలుల్లో గూడూర్ గ్రామమునందు యీనెల 28 వ తేదీయందు శుద్ధస్వదేశసంతోషదినమును, సదరు సంతకు రాట్న పుమాలో కేయబడినవస్త్రములు, రాట్న పుమాలు రాట్నములు యింకా యితరస్వదేశవస్తువులు ప్రదర్శనమునకును విక్రయమునకును చుండలవాడు తెల్లరుపంపి ప్రోత్సాహమొసంగ ప్రార్థితులు. సంతోషదయం 7 గంటలమొదలు సాయంత్రం 6 గంటల వరకుజరుగును. చె. పట్టాభిరామయ్య-కార్యదర్శి

గాంధీ-సహకారములు:—భద్రవడ ౧౨ గాంధీమహాత్ముని జన్మదినము గావున, యీ సం॥ భద్రవడ బ ౧౨ బుధవారం (28-9-21) లగాయకు. నవరాత్రములున్నా మహాత్ముని స్మరింపుమా, భగవత్ కాలక్షేపము. కాకినాడలో మహా రాత్రిదర్శన, హేంకయ్యగారిమేడలో జుత్తులగున ఏర్పర్చుకొని యున్నామని ఒకరు వ్రాయుచున్నారు.

గాంధీమహాత్ముని సందేశము

స్వదేశీదగ్ధమును

గాంధీ మహాత్ముడు మనరనుండి 22 వ తేదీని యాశ్రించి సందేశమును బంపిరి:—

అఖిల భారత జాతీయసభాసభ్యులు! విదేశాగిరి శివ విదేశవస్త్ర బహిష్కారము పూర్తియగుటకు కొన్ని కోజులు మార్గము మిగిలియున్నవి. ప్రతికాంక్షను ప్రచారకుడును ప్రచారకులైన వారివారి దృష్టిని బహిష్కారముపై ప్రత్యేకముగ మరల్చుటకు యత్నించిన మించిపోయినది లేదు. ప్రతివాడును స్వదేశీ ఆవగా విదేశవస్త్ర బహిష్కారముజేసి కావలసిన గుడ్డను, చారమును చదకి చేతితోనేని తయారు జేయవచ్చునో స్వరాజ్యము ఆ సంభవమని యు, స్వరాజ్యము రానికే కిలాఫత్ పంజాబు సమస్యలు పరిష్కారము గావనియు కనుగొనవచ్చు, బహిష్కారమును, నిర్వాణమును కొనసాగించుటలో నేమార్గమును కష్ట ముండనేరదు.

చాలమంది విదేశవస్త్రముల నన్నింటి కేవలసాగివిధ నానుటకు కష్టముగనుండునని నాకు తెలియను. ఒకటికొకటి ప్రజలు విదేశవస్త్రముల స్థానే కావలసిన కద్దరను కొనుటకు తీరవారుగ నున్నారు. వారలకు మద్రాసు తీవ్రయొద్దన నిచ్చిన సలహాను మరల జెప్పెదను. వారు అంగవస్త్రముతో తృప్తిపొంది యుండవలయును. మనదేశములో వేషవికాలమందు దేహచ్ఛాదనము నిమిత్తము గుడ్డ అంగ నవసర ముండదు. మనముభరించు వస్త్రములై స్వీకృత నవసరములేదు. భారతదేశము విజ్ఞానము గల భృగుమలు సర్వదేహచ్ఛాదనము గలిగియుండవలెనని ఎప్పుడును గోరియుండలేదు.

నేను నాబాధ్యతను కాగుగ తెలిసికొని యీ సలహా నిచ్చుచున్నాను. నేనే దృష్టాంతముగ నుండుటకై అక్టోబరు 31 వ తేదీవరకైనను, టోపిని, అంగరకానున్న తీసివేసి, ఒక్క అంగవస్త్రముతోనే, దేహసంరక్షణార్థ మవసర మైనపుడుండునని యొక తైరుడ్డతోనుండును. నేనీమాటను జేయుటకు కారణము, నేనే యనుసరింపలేకుండ సలహా నెప్పుడును యిచ్చి యుండకపోవుటచేతనున్న, నేనే దారిజాపి, విదేశపు దుడ్డులను విదేశాదరీనాలకి అట్లుజేయుటకులభమని చెల్లుటకు నై యున్నది. ఈవిధగ నను దుఃఖిచిన్నాముగ నుండుట కవసరము. అందులో మాదేశభాగములో నిరాచ్ఛాదిత కోదేహములు శర్చి యుండుట యట్టి చిన్నాముగ పరిగణించవచ్చును. సంవత్సర పరిసమాప్తి సమిపించుకొలదిని, ఇంకను స్వరాజ్యనిరహితముగ నుండుటజూడ, మనము ముఖములో ముగ్ధియున్నామని బాగుగ వ్యక్తమగుచున్నది. నాతోటి ప్రచారకులుగూడ, టోపిని, అంగరకానున్న, వాస్తవప్రచారమున కవసరమనితోచనిదే విస్మంపుమని నేను కోరుటలేదు.

ప్రతిజిల్లాయున్న ప్రపరాష్ట్రమున్న పలయువంతిమంది పనివారుండిలేని ఒకమాసముకోజులలో కావలసినగుడ్డ నంతను తయారుజేయగల్గునని నేను చెప్పగలను. అది నెరవేరుటకై ఒక మాసముకోజులు మిగిలినప్రచారమునంత నాపివేసి స్వదేశీయు ద్యమప్రచారమునే జేయవలసినదిగా నేను కోరుచున్నాను. మ ద్యపానాపేధకులు గూడ నూతనపారిశుద్ధ్యభావమును గుర్తించెదరను విశ్వాసముతో, కాపుడల నుండ వద్దని కోరుచున్నాను. కారాగృహవాసమును నిరాకరణవలంపి ప్రతివాడును తనకవితభాగ్యమని యెంచవలయును గాని అన్యభాషావింపకుండ. అక్టోబరుమాస మంతయును సభలు, ఆసేక ములు మున్నగున నేమియును లేకుండ, వస్త్రనిర్మాణమున బాగుగజేయుచు, విదేశవస్త్రముల జేర్చెదమేని, దేశములో కాంక్ష నారావణమును స్థాపించినవార మగుము. అప్పుడు అవసరమేని కవిలు కావనాతిక్రమణమునకు గడంగచ్చును. స్వదేశీ కవనము లగు యోగ్యతాపరిమియు, నిర్వాణశక్తియు, ఆదర్శ ప్రాయమగు అత్యుగ్రహమున్న బాపగృతిమేని యింత కుమిన్న యేమియు నవసరము లేకుండ స్వరాజ్యమును పొందగలము.

మో॥ కా॥ గాంధీ

కీ. శే. వి. అనంతనారాయణ కాశ్రిగారు స్కూలు మఠమునవహిస్తేలువారు ఉద్యోగమునందుండి ఇటీవలనే నేన్నను పుచ్చుకొని సహాయనిరాకరణోద్ద్యమమున, కందునా ప్రతిష్ఠను ప్రదేశములందు, ప్రచారకులైనవనిచేయుచు, భాధలమూరాయణ కాశ్రిగారు రావణులుపునే గుంటూరుపట్టణమునకు తిరిగి వినుటకు చాల విచారకరముగా ముచ్చడి పోయియున్నాడు.

నాలవ ఆంధ్రరాష్ట్రీయ మహాసభ.

(౧) అధ్యక్ష కోశ వ్యాసము.

అధ్యక్షులకు భగవంతుడు శుభాభిషిక్తామయ్య పంతులుగారి ఉపవాక్యమునకు ది క్రిందిభాగములు ముద్రితములు

ఈ మహాసభ వార్షిక ఆంధ్రరాష్ట్రీయ సభ యని ప్రకటింప బడినది. కాని, ఆంధ్రులందరూ సమావేశమై, తమ సమస్యలను గూర్చి యోచించుటకు ప్రయత్నించునది ఇది పనుకొందనని. దేశమంతయు, భాషాప్రయుక్తవ్యవస్థ ననుసరించి, దేశీయ మహాసభాసాధముతో, విభజింపబడిన తరువాత, నిదియే యాంధ్రుల ప్రభుత్వసమావేశము. 1917 డిసెంబరులో మొట్టమొదట దేశీయమహాసభా కార్యనిర్వహణమునకై ఆంధ్రరాష్ట్ర మయొక్క ప్రత్యేకతను ఆసభయొక్క అనుష్ఠాన స్థాపించితిమి. 1918 లో ఉపకమింపబడిన మనయుద్వయమును, మనమును, ఈకోశాన కృతార్థులమైతిమి. మొదటనుండియు నీయుద్వయము జాతీయోద్వయము. మాతృభాషా పునరుద్ధారోద్వయము. జాతీయ పునర్నిర్మాణమునందు భూత భవిష్యత్తులను గమ్యేగము చేయు యుద్వయము. అందుచేతనే దేశీయమహాసభా దేశములను నివర్తించుట యందు, మనకర్తవ్యములను మనము తాగుగ నెఱచుకొనగలిగితిమి. ఆంధ్రులకు చేరువ ప్రభావతీర్థము లభించినది. మన యెన్నికలను, మనరాష్ట్రీయసంస్థాపునర్నిర్మాణమును, పోట్లాటులకుండ, పాత్రతో, జగత్తుకొనియున్నాము. చిత్తూరు స్నేహితులకు కలిగిన లోపములను వారు పాటించలేదు. కన్నడ ఉత్కలప్రాంతములోనుండు తగాయి చాల ను వారు ను, మనవారును, పంచాయతీ వల్ల పరిష్కరించునటు కంగీకరించితిమి. ఇట్టి సందర్భములలో మన యాత్మీకుల ఒక ప్రత్యేకత గలదని చెప్పటలో సందేహమేమియులేదు. మనమొక ఉపజాతివారము. తోటి యుపజాతులతో భ్రాతృభావమును పెంపొందించుకొని సమగ్రభారతజాతీయతను బలపరచవలసియున్నది. ఇందుకుగాను ద్రావిడ, ఉత్కల, కర్ణాటక రాష్ట్రీయ మహాసభలకు మనసోదర ప్రతినిధులను బంపుటయు, ఆయాప్రాంతములనుండి వారి నాహ్వానము చేయటయు, మనకర్తవ్యము. అధిరాష్ట్రము మనకు సిద్ధించినది చెప్పవచ్చును. దేశీయ మహాసభ ఈ తత్వమును అంగీకరించింది. అందుకు మించిన రాచకీయములు మనకు ప్రస్తుతము లేవు. హంస, చెడ్డో, ననము చేరు అయితిమి. ఇది మంచికనియి మన అనుభవమువల్ల తెలుచున్నది.

అసహాయోద్వయము - దానివృద్ధి

మనకు ఆత్యంత పన్నిహితమైన విషయములను గూర్చి అలోచించకముందు మన హృదయములకు సన్నిధానన ర్తిమైన లోకమాన్యవిశ్వాస సంస్కరింప వలసియున్నది. ఈ మహాసభ యందు సమావేశించి సంస్కారము చాటినది. వీరికి విశ్వకర్మములు వదిలిన తరువాత, మనము ముఖ్యముగ సంస్కరింపవలసిన ఆత్మలను ఆంధ్రులకు ముప్పురుగలను. బ్రహ్మశ్రీ దివాకర్ల తిరుపతి కాష్ట్రీగారు, పురాణం నాగభూషణం పంతులుగారు, దేశగుప్తుని శేషచలపతి పంతులుగారు. వీరు ముగ్గురును దేశహితైక కార్యములయందు తమకట్టుకొని పాటుబడి మిక్కుటముగ జేకనేవ యెనర్పియున్నారు. లోకమాన్యకు పరమపదించుటలో తిలకయుగము ముగిసినది. అంతట నూతనయుగము ఆరంభమైనది. మహాసభలో మనము సమావేశమైనప్పుడు, రాజుగారి ప్రకటనకు ప్రపంచము లనావశ్యకము లనియు, యువరాజుని రాక సందర్భమున స్వాగతమియ్యాలవలసియు, తీర్మానించి యుంటిమి. కాననగర్భలో ప్రతిష్ఠాంధముల అకలంపిత వరదనియు, అంతకంటె అసహాయోద్వయమే మేలనియు ప్రకటించియుంటిమి. అసహాయోద్వయము నేడు దేశమంతట వ్యాపించినది. మన శత్రుగారు చెప్పినట్లు సంఘములోని సమస్త తరగతుల వారికి కూడ ఈ తత్వ మున్నది. ఏ తరగతి కనువైన సాధనముల కన్నడ ప్రయోగించుచున్నామనికాదు. ఏరాష్ట్రమునకు పట్టు వాదము నచ్చుట బోధించుచున్నామని కాదు. అన్ని తరగతులను అన్ని రాష్ట్రములను, పాటకపుష్పమును, భరితలను ఏయేపరిస్థితుల కలన పీడింపబడుచున్నారో, ఆయాపరిస్థితుల కిందను విమర్శిమాన్యులను అసహాయోద్వయమే చూపిచేయించియున్నది. బాంబాయిలోని కూలివానివర్తనము హానికొని, పిట్టి అసహాయోద్వయమే సాధనభూతమగుచున్నది. ఆంధ్రరాష్ట్రము పోట్లాటకాని, మారకమునందున్న గారడీవలన నున్నది. సుగంధి గోల్కొనిన కోటిశ్వరకు అసహాయోద్వయమే

మమే శత్రువుగుచున్నది. ఉద్యమము దశదశల వ్యాపించుటయే కాక, అన్నితరగతుల నాక్రమించినది. ప్రజలయొక్క భావములే మారిపోయినవి. తమకున్న ఇక్కట్లను తొలగించుకొనుటకు ప్రాతగిలిపోయిన భూస్వామ్యవర్గములను ఎవరును ఆవలంబించుటలేదు. ప్రాతపద్ధతుల యందు ఎల్లరకును నమృతము పోయినది. కాననాధికారముయొక్క ఉత్పత్తి స్థానము తమయందేయున్నదని ప్రజలు గ్రహించినారు. తమనుమించిన యధికారము లేదని ఎల్లరకు తెలిసినచ్చినది. ప్రజలకు ఆతిథమైన ప్రభుత్వ ముండబాలని గ్రహించినారు. ముల్ పిత్రాంతములో పదివేలమంది 54 గ్రామములనుండి 10,000 యొక్కరముల భూమినివనరి నిర్బంధముగ వెదలకొట్టబడినప్పుడేమిచీరాలనుండి 15,000 మంది తమ సంసారములతోకూడ వెళ్లనప్పుడేమి, వీరి యాత్మకు శాంతిలగజేసినది అసహాయోద్వయమే. శత్రుగారు చెప్పినమాటనిజము. ఈ తత్వమును అన్ని తరగతులవారి నాకర్షించు అసహాయోద్వయము మనము చూచుచున్నామనుమాట నిశ్చయము. అప్పుడే జయముచేకొనరును. ఈమాట "సీలీ" పండితుడు యెనుబడియెట్ల క్రిందట నే చెప్పినాడు. "ఇండియాదేశ మంతయు కలసి పరిపాలనను మూలకు ద్రోయదలిచుకొనిన చాలును. ఆటకట్టినట్లే" అని చర్చిల్లుకూడ చెప్పెను. ఇది నిజము నేడుభారత వర్ష సుంతయు నేకమైనది.

అసహాయోద్వయ తత్వము

ఒకప్పుడు బోయరు యుద్ధము ఆయినపిమ్మట "వెడ్డివుడ" గారు "ఎర్రిలో కళిలనా" అను జల్లూను పరిపాలించుచుండగా గౌరవ న్యాయాధిపతిగా నిర్ణయింపబడదలచిన ఒక బోయరు రయతు "వెడ్డివుడ" గారి దగ్గరకువచ్చి ఇట్లు చెప్పెను "నాకిది వడ్డు, ఎంతకాలము మీరుమమ్ము పొరులుగా గాక కాఫర్లనుగా చూచెదరో అంతకాలము దేశమును మీరే పరిపాలించి అన్యాయము లేకుండా మీగోతలో మీరేపడండి" అంతట వారికి వోట్లును స్వాతంత్ర్యమును లభించెను. అసహాయోద్వయముయొక్క తత్వము ఇంతకంటె లోతైనది. "అహ ఇది తిరుగబాటు! ఇది విప్లవము" అని కూడితియోకొట్టారా చెప్పిరి. ఈ మాటలలో మన ఉద్యమముయొక్క తత్వమును దృఢపరచగలము మనయుద్వయమునందు చాపుడేమియులేదు. మొదటినుండి చెప్పుచున్న సంగతి నే తిరిగి స్పష్టపరుచు చున్నాము. హిందూదేశము యొక్క ప్రాచీనాన్నత్యమును తిరిగి స్థాపించుటకు ఉద్దేశించిన విప్లవపూర్వక మగు ఉద్యమ మిది. శాంతియుమైనది. దౌర్జన్యరహితమైనది. మనదేశమునుండి ఏకట ఇంగ్లాండునకుపోవు కోటానుకోట్ల ధనము ఒకరెక్కాదు. మనదేశముయొక్క పరిభాషము, ప్రత్యేకత, సభ్యత-ఇవన్నియు పాశ్చాత్యసంస్కృతులకు నశించినవి. మహమ్మదీయ ప్రభువులు మనదేశముయొక్క విద్యలను, కళలను, అభివృద్ధిచేయుచు ఇక్కడనే నిలిచిపోయిరి. ఆంగ్లేయులు నిరంతర ప్రయాణోన్ముఖులై మన చిత్రపులయందు మన కళలయందును, మన మతములందును, నిరసనకు కలుగజేసి రాజకీయవిజయమును ఎన్నడై పొందికో లేదో కాని, సాంఘికవిజయమును మాత్రము పొంది తమస్థిరత్వమును బలపరుచుకొనిరి. ఈ అసహాయోద్వయమును మనము ఉపకమింపజేసినద మనహస్తములనుండి. బారిపోయిన సభ్యతను పరిభాషమును తిరిగి సంపాదించుకొనుటకేయని తెలుసుకొనవలయును. 1916 నుండి యు, ఇదియే మనపరమావధి. ఇప్పుడు అట్టిపరమావధిని పునర్నిర్వచనముచేసి, విపులపరచు చుంటిమి.

రవీంద్రుని ఆత్మ పణ

కవిచంద్రుడగు రవీంద్రుడు మేడ అసహాయోద్వయమును శృంగారకపథము అని యేల నిందించెను! ఇయ్యది దేశము చుట్టు గట్టబడిన చైనాగోడ యని యేల విమర్శించెను! మనము చైనాగోడ కట్టుటలేదు. అస్పృశ్యులమని మనచుట్టును కట్టిన చైనాగోడనే మన విప్లవకు బద్ధులొట్ట ప్రయత్నించుచున్నాము. వారే మనల సస్పృశ్యులనుగా జూచుచున్నారు. మనము ప్రతిఘటించుచున్నాము. మనమే వాగలో స్నేహమును గోరుచున్నాము. స్నేహము సరిసమానుల మధ్యనే సాధ్యము. వారు దీని నంగీకరించుటలేదు. కాని యిది స్వల్పవిషయము. దీనిని వినా శనమని కవిచంద్రుడు చేయు విమర్శనమాత్రము సరియైనదికాదు. ఇందుకు ప్రత్యుత్తరము సులభము. మనము సంఘమును గొంత పునర్నిర్మాణమును చేయవలెను. కొంతశిథిలమును గావించవలెను. రెండును ఒక క్రియయొక్క భిన్నదిక్కులు. రెండును కలసి యొకటే. శరీరములోని పరమాణువులు నిరంతరమును

యిట్టి స్పష్టిలములు, బొందుచునే యున్నవి. ఉత్పత్తి, స్థితిలయములు, స్పష్టియొక్క లక్షణములు. పరిణామముయొక్క గతి సరళరేఖనంటిదిగాదు. మెలిక నడక. నిరంతరము దాని మీదికి వచ్చి, నిరంతరము దీనికి ముందరిపోవుచుండును. మన చుట్టును చేరుకొన్న గారను మనము చిట్లకొట్టవలెను. లేదా ద్రావకములతో కరిగించవలెను. అప్పుడు పునర్నిర్మాణమునకు తరుణము. స్పష్టికి వినాశము ఆత్యవసరము. దానికిది పురోగామి. అప్పుడే ప్రాకృత్యాస్య సభ్యతలకు ఎట్టిపాత్రును కలుగజేయ రవీంద్రుడు ప్రయత్నించుచున్నాడో, అట్టిపాత్రు, అట్టి కలయిక, అట్టిసామంజస్యము భౌతిక శక్తికిని ఆత్మబలమునకును, కుదర గలదు.

నేత

తత్త్వవిచారమును గగనమార్గమునవదిలి వాస్తవప్రపంచ లోనికి వర్తము. మనము మిల్లులను బహిష్కరించుట లేదు. పనివాడు మన కెంతమిత్రుడో మిల్లుదారుడును కూడ సంతమిత్రుడే. వీని సహాయమునల్లనే మన యుద్వయమునకు పోషణగలిగి నది. ఇప్పుడు మనకు కలిగిన యజకాశమును మనము వినియోగించుకొనవలెను. వినియోగించుకొనవలెననిన చేతిమగ్గులను చేలకొని, లక్షలకొని, పునరుద్ధారణ జేయవలెను. ఇరువది లక్షల రాటుములను రెండులక్షల మగ్గుమును పోషించునప్పుడు, తిరిగి మన శక్తియందు మనకు నమృతము కుదురును. ఇందుకు వడుకువారినిగాని నేతగాండ్రునుగాని తిరిగి పాపకారుల వశముజేయకుండా, యెవరోపెట్టుబడి వాడు సంపాదించుకొనుమా ర్గము కనుపెట్టవలెను. ఎవడిమట్టుకువాడు నాదారు కావచ్చును గాని పదిమందిని కలిపిన వాడై పరపతియే వాడైనట్లు పెట్టుబడి యగును. విగ్లాండులో నొకప్పుడు జనము ఇట్టి యవస్థయందే చిక్కుకొనియుండిరి. మనకు రాటమెట్టివో, వాండ్రకు కష్టము అట్టిది. మన నేత ఆంగ్లేయుల వశమట ట్టుయ్యోవో వారి పాడిపంటలు ఆంగ్లేయులచేతిలో అట్లు చిక్కుబడియుండినను. మనరాటుమును మన విప్లవ డెట్లు రక్షించుకొనుచున్నామో వారి కష్టమును వారు అట్లు సంతోషించుకొనిరి. పరపతిసంఘములవల్ల వారిని సంతోషించిన ప్లంకెట్లు రస్సెల్లువంటి మహానీయులు మనలోగూడ పుట్టవలసియున్నది. మీరేమనుకొనినను, సహకారోద్వయమును స్థానికస్వపరిపాలనముతో సరిసమానుగా నేను చూచుచున్నాను. రెంటిని మనము వశీకరణజేసికొనవలెను. రాజ్యాంగము యొక్క వశీకరణమునుండి తప్పించవలెను. రిజిస్ట్రేషన్ రద్దుచేయ వలసినదని చెప్పటలో ప్రయోజనములేదు. స్థానిక పరిపాలనా సంఘములు ఏవిధముగా రాజకీయకాననుమల్ల నుత్పత్తియయ్యో నో, అరీతినే సహకారసంఘములుకూడ నుత్పత్తియైనవి. దానిని మనము వశీకరణజేసికొనుటకంటె వీనిని వశీకరణ చేసుకొనుట యెంతయో సులభము. స్వరాజ్యసంపాదనకు వీనినికూడ సోపానములుగా వినియోగించుకొనవలెను. స్థానిక పరిపాలనమును కొంతవరకు వశము చేసుకొంటిమి. సహకారసంఘములను కూడ వశము చేసుకొనెదము.

అసహాయోద్వయము - అధికారవర్గము

బ్రిటిషువారు మన కట్టికాంతిని ఉండనియ్యరు. వారు కోరను కోరరు. కాని ఆంధ్రదేశములోని పురపాలక సంఘములు మనయుద్వయముయొడల సానుభూతిని చూపించినవి. ఉద్యమముయొక్క నాయకునకు అభినందన పత్రము ఆంధ్రదేశములో కెల్ల మొట్టమొదట నొసంగినది మీపట్టణమే. ఈపట్టణమే భారతదేశమునకంతకును మార్గదర్శకమయ్యెను. పిమ్మట కాకినాడ, రాజమహేంద్రవరం, రెజవాడ, బందరు, గుంటూరు, నెల్లూరు మీరుచూపిన త్రోవనే త్రొక్కినవి. సేలము ముగ్గుని పాలిటి గవర్నరుగారికి అభినందనము లొసగలేదు. అట్టి యభివందనము లొసంగుటకు నిరాకరించెను. కొన్ని సంఘములు తెనుగుభాషలోనే తమ వ్యవహారములను జరుపుటకు నిశ్చయించినవి. గుంటూరు రాజమహేంద్రవరములు తమ పాతకాలను జాతీయ పాతకాలలు గావించినవి. బందరు రాజమహేంద్రవరము సంఘములు త్రాగుదును తమ ఆవరణనుండి యెత్తినయెటుట తీర్మానించినవి. అనేకములు రాటుములను వ్యాపింపజేయుటకును, గోవధను నిషేధించుటకును, తీర్మానించుకొన్నవి. ఇందువై మదరాసు గవర్నరు మెంటువారు జరిపిన చర్య చూడుడు! రెండేడ్ల నేలములో త్రాగుదంగుళ్ళు లేకుండ చేయబడినవి. కాని యిప్పుడు వానిని తిరిగిస్థాపించినారు. అంగ్లేయుగూర్చిన సలహాసంఘములు శేలము సలహా నియ్యవలసినదే తప్ప, అంతకంటె నెక్కువఅధికారము లేదని ఉత్తరువు చేసిరి. మున్సిపాలిటీలు గోవధ నాపినే యెటు ఆకాష్ట్రీయ మనిరి. "గవర్నరు మెంటువారిచేతగాని, జిల్లా విద్యాసంఘముచేతగాని, గవర్నరు మెంటువారి అనుమతిపొందిన మరియే యితరసంఘముచేతగాని, అంగీకరింపబడని విధానము

మల పోషణకు, కొకడమ్మిడియైనను భర్త్యులైనాడని గా ననముతో సమానమైన, నిబంధనను గర్హ మెంటువారు గావించినారు. ఉన్నతవిద్య మాట నటుంచుచు, ప్రైవేటీవిద్యవైగాడ దొరతనమువా రెట్టియదుపు చలాయించుచున్నారో చూడుడు. ఇంతియోకాదు. బట్టలకొట్టులయొద్ద విదేశవస్త్ర విక్రయమును స్వదేశీపచారము నిరుత్సాహ పరుచుటకు బూనుకొనిన, దేశములో తగినంత సరకు లేకపోయి లాటిలు జరుగుననియు, అట్టి ప్రచారము నాపుటకు, విదేశవస్త్రములను విక్రయించు వర్తకుల కంటైన సహాయము చేయుచుమనియు దొరతనమువా రుత్తర్యు చేసినారు. ఆహ! పేదలయొడ పీరికంత వాత్సల్యము. స్థానిక పరిపాలనాసంఘములును, బట్టలబజారులును, దేశాభిమానుల చేతిలోబడి, పరిపాలన, వ్యాపారము, మన వశమగునని దొరతనమువా రుత్తర్యుచాలాడుచున్నారు.

ఆంధ్రదేశము

ఇన్నికర్తవ్యములను మనము నిర్ణయించుకొంటిమి. మన ఆంధ్రదేశ మివిషయములలో నేమిచేసినది? లాభనష్టములు చూచుకొను తరుణ మానస్సు మైనది. ఇతరులు మనకిచ్చు సంప్రకము లలో మనము తృప్తిపొందరాదు. మనలనుగూర్చి మనకుండు ఆధిక్యతయొక్క అతిశయము గర్హమనబడును. మనలనుగూర్చి యితరులకుండు సద్భావమును గూర్చిన అహంకారమును బహుయందురు. ఈరెంటినుండి తప్పించుకోవలసిన ఆవశ్యకముగలదు. హిందూదేశము బొంబాయికి వాకిలిగన్నది. విదేశవస్త్రములు బొంబాయిద్వారమున మనదేశములో నలుడెవల వ్యాపించు చున్నవి. ఈవిదేశవస్త్రములు రానియెడల మనము దిగంబర్తవ్యము కాపాడుకొనుటకు స్వతంత్రిగియుండినదో, మన కార్యాత్మనామును గురించి గర్హపడవలసి యుండును. అట్లు చేయలేక పోతిమా తాత్కాలికముగా గలిగిన అతిశయముతో తృప్తిపొందవలసిన వారమగుచుము. ఇది యెందుకు చెప్పుచున్నాను? ఉదాహరణముగ నై కొనుడు. గతించిన సరికల్పములో మనకుగలిగిన జయవిది. మామూలు లెక్కలయినచో మన ప్రభుమాధ్యక్షులైన శర్మగారి యున్నతపదవినిగూర్చి, ముచ్చట పడియుండుము. అయితమాత్య పుత్రుండని, బాపట్ల వ్యాసములో చెప్పినందుకు, ఇప్పుడు వారు అమాత్యపదవిచే పొందియున్నాడు. మనము దానిని గమనించక, పల్నాడులో అసహాయోద్యమమునందు మాగ్ధవర్తకులయిన పిలితపల్లి వాసీష్ ఠాక అహమ్మదుల చేర్చ సంస్కరించుచున్నాము. వీరు నిశ్చలమయిన అసహాయోద్యమమునకు మారదర్శకులు. అటులేదవారే, నూజివీటిలోని మంగలులను, సోదాన క్రతులను, గొడవలర్థులను సంస్కరింపవలసియున్నది. వీరాలలోని పండ్లెండుగురు పురుషులను, ఒక శ్రీని, బ్రహ్మసింహవలసియున్నది. రాజును హింద్రవరములోని మహమ్మదు సామాసా హాయియొక్క పేరు పరిత్రముగా నెంచదగి యున్నది. ఈ యువ రాబడిపన్న ఇయ్యండు కుమారుడు సంవత్సరములు క్షీ విధించియున్నాడు. ఇంతియోకాదు, ఈయనయొక్క గుత్తెరయిన పాలమును వేలములో ప్రజలెరుకొనలేదు. వీరందరు ఆంగ్లవిద్యార్థులధిపతులు. అందుచే మిక్కిలి సంస్కరణీయులు. ఇంక విద్యార్థుల చేర్చ మనముచెప్పనక్కరలేదు. వీరు మొదటనుండియు రాజకీయ భారమును వహించుచున్నవారే. అధికారవర్తనవారు, వీరినే యెప్పుడు గురిచాచి దెబ్బకొట్టుదురు. కాని వీరుకూడ సర్వత్ర నూతన పథమును త్రొక్కినారు. రాజును హింద్రవరము మొదలుకొని, రాజంపేటవరకు ప్రతివాదము లేకుండా అభియోగములను ఎదుర్కొనుచున్నారు. గుంటూరు మండలములో బంధిభానాకు వివాహమునకు తల్లి పెళ్లి నట్లుగా వర్ణిస్తారు. బరంపురములో ఆంధ్రవాడినుండి బామిన తినుకొనబడినది. కాకినాడలో, విశాఖపట్టణ వాస్తవ్యు లిద్దరై స్వరాజ్య గీతామృత ప్రయరణకు రాజ్యదోహతు నేరము మోపబడినది. పశ్చిమోద్రమునందు జరుగుచున్న ఆందోళన, తూర్పుమండలములోకంటే, అతిశయించినది. కర్నూలులో మేదా శంకయ్య శ్రేష్ఠిగారు, నైసర్గు గారు, మద్యపాన ఆందోళనములో బాధింపబడుచున్నారు. కదిరిలో పదముగ్ధులై బండిపోటులేను తేబడినది. తాడిపత్రిలో ఎనమందగురుమీద 147, 504 శ్శకులక్రింద ప్రయత్నము చేయుట తేబడినది. హిందూపురములో ముప్పదికేసులు జరుగుచున్నవి. రాజంపేటలో ముగ్గురికి క్షీవేయబడినది. 144 శ్శకులక్రింద, శివలెలోవరే సభానిషేధము చేయబడినది. నెల్లూరులో జిల్లా సంఘాధ్యక్షుని, మద్యపాన నిషేధపచారమునందు చెప్పా దెబ్బలు కొట్టుట సంభవించినది. పల్నాటిలో, అటవీవాధలు యెంత మిక్కిలముగానున్నవో, పెనుగొండతాలూకా, శిల్లి తడికలయందును, మార్కాపురతాలూకా ఎగువచెల్ల పల్లి, తేలిగిచెల్లలందును, అంత మిక్కిలముగా నుండి యుండుటచే

ప్రజలు పుల్లకులు కట్టచునున్నారు. రామచంద్రపురం, నెల్లూపురం తాలూకాలోను, పిఠాపురంలోను, తునిలోను ఇంక మట్టపాలెం, అంబాపేట, వాడపల్లి, యల్లగడ్డ, భద్రాచలం మున్నగు ప్రదేశములలో మనప్రచారకులను, ప్రజలకు, అనేక విధముల బాధించు చున్నారు.

రా స నో ల్ల ం ఘ స ము

ఇన్నీయు నిటుండ కొండలు కాల్గెనుకంటే ముందకుమేమ ప్రయత్నించుచున్నారు. కాలనోట్ల కాననోట్ల ఘనము చేయవలెనని ఆతురతనుచున్నారు. కాని యిది మన స్వదేశోద్యమ కార్యక్రమమునందరే అసమర్థమును వెల్లడించుచున్నది. సామాన్యకార్యముల కుత్సాహము గావించుచున్నది ప్రజలు గడ్డిపాలులుగాని పోషకాంశముగి చెట్టుపాలులుగాని కాలనగట్టమీది గడ్డిపాలులుగాని పాడుటలేదు. పల్నాడులో ప్రజలు పుల్లరి ఇయ్యవండుటకు తీర్మానించుకొనిరి. గోవాడల మండల మహాసభ కాననోట్ల ఘనమునకు తీర్మానము చేసి యున్నది. యు నై నెండ్ ప్రావిన్స్ లో నులో హిందూ మండలమువారు వారి రాష్ట్రీయ కార్యక్రమ సంఘము ద్వారా ఆఖిలభారత కార్యక్రమ కార్యకర్తలతోప సంఘము వారిని ఈవిషయమై ఆనుభూ యిచ్చుటకు కోరియున్నాడు. అసహాయోద్యమ కార్యక్రమమునందు మొదటి చివర సోపానములు మధ్యల రెండు సోపానములు ప్రభుత్వోద్యోగుల సంబంధమైనవి. వీనిని స్వల్పమని మరువకూడదు. కాననోట్ల ఘన మనగా సామాన్యజనులతో సంబంధించిన పనియెనచో ఆకార్యము సులభమయినదేమియుకాదు. కేసుల నీయకుండుట మొదలయిన గొప్పకార్యముతో కూడినవి. ఇది ప్రత్యేక వ్యక్తులతో సంబంధించిన పనియెనచో సోపాన మంత గొప్పదికాదు. దేశమిప్పుడట్టి స్థితికి సిద్ధముగా నుండుటకు, దేశము అంతయు తగిన క్రమశిక్షిపొంది తయారై యున్నదా యనుసందేహము కాల్గెనును బాధించుచున్నది. దేశమంతయు తయారయ్యే వరకు యింకా చూడవలెనని వాదము ఇంచుమించుగ విలవాదులు దేశమునకు అర్హతలేనిదే స్వరాజ్యమును కోరరాదని వాదమును బోలియుండును. కావున దేశమంతయు తగు శిక్షి పొందువరకు మనము కాననోట్ల ఘనమును బోధింపరాదు అని నిరూపింపబలము.

కాల్గెను యువసంఘము సమావేశమై రెండుకేసులు కాలేను. అదియైతరువారే విప్లవే మొట్టమొదటి మనము యిచ్చట సమావేశమైనాము. ఇప్పుడైనను తీర్మానమున నుండి రించి రాష్ట్రమునంతటను ప్రాంతములకే కాననోట్ల ఘనము వర్తింపజేయుట సాధ్యముగ గనిపించుచున్నది. అయినను అచ్చటనే మనకు దౌర్బల్యము కలుగుచున్నది కాననోట్ల ఘనమే కాదు. కాల్గెను కార్యక్రమమునందు యేది జయపడదు కావలెనును, దేశము మహాసభ యొక్క ఆహ్వానము పొందుట దానికి మొదటిపాము. దేశమంతయు నొక్కసారిగా అవరణలో బెట్టుట రెండవపాము—నిజమైన బలము మనలో మనకు అభిప్రాయ భేదము కివిషయమైయున్న వసుటకు సంబంధములేదు. అసహాయవాదులలో రెండుకేసులవారు నున్నారని వాదముయొక్క బలము తగ్గిచున్నదని భావింపవలదు. స్వములోకూడ భగవంతుని పాదపీఠముగడ్డ, అనందము సమర్థుని పద్ధతులు విచారణలోకి తేవలెనయెడల, రెండునెలలముల వాడు దురకుట నిస్సంశయము. కాననోట్ల ఘనమునట్ల, ఉపద్రవములు గలుగునని, కొందరు తలంచుచున్నారు. కొందరము ఆలస్యమును సహింపబలకున్నాము. మొదటివారు మలపారు మాటియోకి మాలిగాక, లలో జరిగిన దౌర్బల్యమును దృష్టాంతముగా నెంచుచున్నారు. మలపారులో గలిగిన యుపద్రవము, అనివార్యము కాదు. అచ్చటి కలెక్టరైన భానుమగారు, యెక్కువ కార్యకాలము జూపగలిగినచో నీ విషయగ విజృంభించెడిది గాను, బుద్ధిమంతు లెవరయిన, పులేమానులను బట్టుకొనుటకు మనీషి పద్ధతు బోయినమాక కాలమునందు ఉపాసకులు మనీషిలోక వెళ్లకుండ అధ్యంతర పురుషధర్మని అవలంబించునా? అట్టివాని దౌర్బల్యమనిన, నిర్లక్ష్యముగా చూచునట్లుగావా? దేశములోని వైర్యముతోగూడిన ప్రభాభివృద్ధి కార్యములను జయింపబాటి, అధికారవర్తనవారు, ప్రాంతపద్ధతుల నింకను అవలంబించుచున్నారు. అసహాయవాదులకు మనము, మలపారులోని అల్లరులపయ బాధ్యతను విహింపబలము. అట్టి దౌర్బల్యమును నిరూపింపబలముగ బండించి తీరవలెను.

మైసూరును మనమేమి చేయవలయునో ఆలోచన చేయకొందము. కాననోట్ల ఘనము దేశమంతటను నొకసారి కాదెంచవలెనని, నొక్కచెప్పవలదు. ఈతీర్మానముతోఅత బహుశా ప్రత్యేక మహాసభ అవసరమని యెంచబడును. కాన్యగితులోకి

యోగిషయమును తెచ్చువరకి, వీనినిగూర్చినవర్త ఆధ్యక్షు లంగి కలించినారు. దీనియందుమానమునకు పూర్వము ప్రత్యేక దేశీయ మహాసభ సాధ్యముకాదు. కాబట్టి యామధ్య కాలములో నాధ్యోపాసములను మనము చాలవలసియుండును. ఈయనద్యమమును గర్హమెంటు నొక్కట ఎక్కించవలసియుండును. దొరతనమువారు ఏవిధముగా సత్ప్రచారకారములవెనుక నురక్షితముగా నున్నారో, మనకుందరికి తెలుసును. దేశరక్షకభటులు, గవర్నమెంటు యుద్ధోగులు న్యాయస్థానములు ఆంగ్లవిద్యార్థులు, కలెక్టరులు ఉపాధ్యాయులు, పాఠశాలలు—ఇన్నీయు రాజ్యాంగమునకు సత్ప్రచారకములు. అట్టిగవర్నమెంటును వశీకరణచేసికొనుటకై జయటనండి లోపలికి ప్రవేశించుచున్నాము. ఇంతియోకాక, అక్కడక్కడ కందకములు, బురుజులు యున్నవి. వీనిని వశముచేసి కొనుటకు, స్వదేశీ, మద్యపాననిషేధము, అప్పుశ్రేణి ఖండనము, హిందూ మహమ్మదీయైక్యత, మున్నగు ఆయనములను వినియోగించుచున్నాము. దేశమునందు అరాచకము కలుగకుండ, రాచకమును మనము నిలువవలసిన బాధ్యతను వహించుటకు తరుణ మానస్సు మైనది. ఇందుకు మన సేవకు వా వేల కోలదిని నుడిచిటులుగా జేయవలెను.

స్వరాజ్య ప్రణాళిక

కాని యిన్ని మాటలు చెప్పిన తరువాత, నెవరైనను వచ్చి, నానికాంతియమగు మనజయములన్నియు మనకు స్వరాజ్యము తెచ్చునాయని అడుగవచ్చును. అట్లు అడుగుచునే యున్నాడు. అప్పుడు మీకు స్వరాజ్య వేటికిని ద్రష్టించుచున్నాడు. ఇది తేలికైన ప్రశ్నలు. ముప్పదియవ శతాబ్దము వచ్చుచున్నది. స్వరాజ్యముకనుపించలేదుగదా. స్వరాజ్యప్రణాళికయొనాకనుపించలేదే, అని మన ప్రయాగ పండితులు మాంవ్యగారు, లండనుండి వచ్చినారు, ద్రష్టించుచున్నాడు. వేటివైద్యుగారు యిటీవల యుద్ధముయొక్క నాయకులకుతండా కూడ రాజీనామా చేసుకొనవలసియుండునని ప్రానియున్నాడు, కాని యేమాల నుంచి వచ్చినను యవన్నియు, యొకవిధమైన యత్యాచురతను అవిశ్వాసమును బయట పెట్టుచున్నది. మనలక్ష్యము స్వరాజ్య ప్రణాళికగాదు స్వరాజ్యమే స్వయంస్థియమూత్రము నిశ్చయమైనప్పుడు, ప్రణాళికను తీరణములో జేయవచ్చును. బ్రిటిషు వారు మనదేశమునకు స్వయం స్థియమూత్రమును, అంగీకరించెదగా? అయినచోమనకు స్వరాజ్యమువచ్చినది దెప్పవచ్చును. అప్పుడు ప్రణాళికకు తేరుణము. దానిని పరిపక్వము చేయుటకు వాంఛియువచ్చినంతకాలము మనము తినుకొనవచ్చును. అది జేకుండ ప్రణాళికలుచేసి యేమి ప్రయోజనము? మనకు పదియే ద్దశికంటేనే స్వరాజ్యము వచ్చియున్నయెడల మనదేశము అప్పుడు యింగ్లండ్ నే మహాసాధమునకు గొడ్డపొడిగానుండి వైక స్వాతంత్ర్యము అనుభవించునట్లు కనుపించినను, అంతరంగి కముగ పాశ్చాత్యవాగిరతకు దానత్యమును మునిగియుండెడిది. కాబట్టి స్వరాజ్యమనిన యొకకుంటనకాదు అది యొక్కసంగ్కలము. పునర్నిర్మాణము. దేశముయొక్క అన్ని ప్రవృత్తులయందు మన గుర్తించలేనివారులు కనపడవలెను. ఇట్టి మార్పులు చాచావుగా కలుగును అవి నిజముగా విప్లవకరములు,భూకంఠ ముగలెడివి. అన్ని కర్మకనులవలెవి.

ఉపసంహారము

మనధర్మమును మనము చేయుచుము. మనకర్తవ్యమును పరిపూర్ణమైన స్వేచ్ఛతో నెలవేర్చుకొనెదము. వైదుకు భయపడె న్న, కాని దానికోసము దుముకము. ఎవరు వైదుకు పోయినను, వావావిడిలేక,సాంఘిక బహిష్కారమును తలంపక,కాంతముగా మనకర్తవ్యములను మనము నిర్విఘ్నముగ జేసికొనెదము. మనము గొప్ప ఆశతో, ఆలోచనమును ప్రారంభించితిమి. కొండవై వెలుగుచున్న రంగు, సాగను మనల నాకర్షించుచున్నది. కాని మిక్కిల కోలది రంగులకళితగవచ్చును. అరుదోదయదేశ, నక్షత్రములవలెకళిగి, వెల వెలరాడవచ్చును. యవన్యనునందుండెడి వ్యక్తు: పౌద్యవ్యము బడులు ఎగుడు దిగుదురాల్లను, గొగ్గిగా నుండు నిమిషాన్తములను, నల్లగుండు సగ్గగుండును కనుపించవచ్చును. ఆకాశంగము చెందవచ్చు. మము పరమావధిని పొందించిన కోలదిని అది మనకు మార్గమెసావుచున్నట్లు కనుపించును. నిరంతరము నభివృద్ధిచెందు పరిభాసము, మనజానము యొక్క సాంద్రతను బయటికి తెచ్చును. మొదటిమెట్టే ప్రధానమైన సోపానము. ఒకసారి బాగ్రతను పొందిన అంతరాత్మ సంబంధములను తానే భేదించుకొనును. బాతీయరా నిర్మాణము చూచావుము. ఈయజ్ఞమునందు ఈయగ్ని హోత్రమును ప్రజ్వలింపజేయునది నీవు. హవిస్సుల నివృణదనివు. మంత్రోచ్చారణ చేయునది నీవు. ఏవేటుతిక్కువు. హవిస్సు లేనియెడల నీవే హవి మైపు లియగుదువు. అగ్ని లేనియెడల నీయార్థము నీవే ప్రజ్వలించ జేసికొనుము. కాని భోముమీదికి వాడివెడలటకు స్వచ్ఛంద విషేషకులు కావలసినప్పుడు గారివాడ్లి, చెప్పిన మాటల నాలంబుచు. "అహోమా? క్షిత్తు. నివాసమా? గట్టికేల. ప్రతిఫలగా? మృత్యువు." మానవుని ముక్తి యేనాడైనను బాధలముల ముననే సిద్ధించును. మన యితిహాసముల యందున్న మనమతే కర్మయొక్క చరిత్రయందును సత్యమే వెల్లడియగుచున్నది.

పేట కౌన్సిలు.

సీన్య, సెప్టెంబరు 22:—పంచదారకమిటీవారి నివేదిక యందు చేయబడిన తీర్మానములను అన్నిటిని కార్యచరణయందు

తూర్పు ఆఫీసా వలసదేశములందును, ప్రాంతీయ కౌన్సిలులందును భారతీయులకు విరోధియనుటలో పాటు సమానత్వాన్ని నియంత్రించు నని లాల్ బాబాయి క్యామర్లానుగా రుపపాదించిరి.

సీన్య, సెప్టెంబరు 22:—తూర్పుఆఫీసా వల. దేశము లందలి భారతీయులకు విరోధియనుటలో పాటు సమానత్వము లుండవలయునని లల్లాబాయి క్యామర్లానుగా రుపపాదించియుం

ప్రభుత్వమున గా. శర్మగారిట్లు ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి. "తూర్పు ఆఫీసాయందలి భారతీయులకు సమానత్వము నిష్పించుటకు భారత ప్రభుత్వమునకును, అంగ్ల ప్రభుత్వమునకును ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు జరుగుచున్నవి.

సర్పాదు జోగింద్రసింగుగారు గా. లల్లాబాయి కామర్లానుగారు ప్రభుత్వమువారి సానుభూతికి తమకృతజ్ఞతను తెలిపిరి.

భారత దేశమునకు దండెటును ఒకేవిధమైన తూర్పిలు? అంటే ఉండవలయునని గంగానాథ బాగా రుపపాదించిరి.

కొత్త నాటకము!

బొంబాయి స్టేజి ప్లేర్స్.

స్వదేశీపరమము 11

నెం. 40, 41, 42, రత్ననీలబారురోడ్డు, బార్డిటాను, మద్రాసు.

చీరలు, రంగులు, రత్నములు, కంబళ్లు, రత్నకంబళ్లు, పసుపులు, తలగడలు, పట్టు, మాలు, ఉన్ని మొదలగు పావళ్లు, చిత్రాడలు, ప్రేలగట్టు ఉయ్యలులు, బొమ్మలు, పిత్తెరి బిళ్లకా గట్టు, ఇతర వాటిలో నాలు రకములు, కోటు, నారమట్టు, మొదలగు మూడింటి, స్త్రీలు ట్రంకులు, ఇనుప ట్రంకులు, అఫీసు రుపము మద్య రకములు, వైన వేసుకొను నవి మావద్ద అకేక గింతుకొను వైకము పెట్టల కాన్ వాను కేసులు, బ్రీపుసుములు అంగవస్త్రములు, ధోతములు మొద విభిన్న వింతయైన మొదలగునవి చలువిధమాదిరిలో మా యొద్దగలవు.

పకలజనుల సౌకర్యము, వారియొక్క లాభమును యోచించి ఈ నూతన ప్రాంతీని తెలుచియున్నాము.

తెంగునూరు, కంచి, కాళి, మధుర, నేలం, మలబారు, అహమదాబాదు, బొంబాయి, కలకత్తా, పునా, కరాచి మొదలగు స్థలములనుండియు, మరియు హిందూ దేశమునకుండు ఇంకను మరియు ఇతరస్థలములనుండియు వారి వారి అంత నుకు తగినట్లు వుపయోగించునున్న పెండ్లి మొదలైన ప్రయోజనములలోనున్న వుపయోగించును తగిన సరిగ వట్టు నాలు జదివీ రకములను రప్పించి, స్టాక్ చేసియున్నాము. ధరన్న సరసముగా వుండును.

అసహాయోద్యమము

అలీసోదరులను పట్టుకొనుట

దేశమున సభలు

సంయుక్తరాష్ట్రములలో చాలవోట్ల సభలు జరిగినవి. ప్రజలు కాంతముగా దీక్షతో పనిచేయుచు నను తీర్మానములయొ

చాలానా అసహాయ ముతపరు మదమాగారిని దేపించు లో పట్టుకొని పెంచుట (ట్రయినులో కరాచికి తీసుకొనివెళ్లెనని మీరలునుండి తెలివారైవచ్చినది.

జెరీలీ సభ.

అలీసోదరులను పట్టుకొనిన సందర్భమున కొలకతు కాం గ్రామ సంఘముల వారు సభచేయ పెంచగా ప్రభుత్వోద్యోగులు నిరోధించిరి.

చోటానీగారి రాక

అంగ్ల దేశమునకు వెళ్లిన ఖిలాఫతు ప్రతినిధులలో నొకరగు మియాను మహమదు హాజీఖానుమహమదు చోటానీగారు 28 వ తేదీ ఉదయమున స్త్రీమరులో బొంబాయిలో దిగిరి. మహమ్మ దీయులు వారికి స్వాగత మొసగిరి.

లక్నో సభ

బాగ్నరు పండిత నాచకరనాథు (వృత్తిమూనినవారు) గారి ఆధ్యక్షతక్రింద అసహాయవాదులను ఖిలాఫతువారును స భచేసిరి. మహమ్మదాలీ మొదలగువారి సభించింది. స్వరాజ్య మునుగూర్చి యుపన్యసించిరి.

యావద్భారత ఖిలాఫతు సంఘసమావేశము.

ఫిల్లీలో యీ సమావేశమైనది. చర్య వెల్లడింప బడ లేదు. అహమదాబాదులో సరుగు సమావేశభుత హాకిం ఆజ్మలు ఖానుగారి సభ్యునిగా నియోజించిరి. జమీయతులు వులేమాసభ కూడ జరిగినది. దొరతనమువారు ఫల్యావు బహిష్కరించుటచే అజ్హ తిరస్కారము (సివిలు డిస్కోవీడియన్సు) ను సభవారామో దించిరి. ఫలూవాను మరల ముద్రించి పంచివెట్టుటకు తీర్మానించిరి. అలీ సోదరులను పట్టుకొనుట మహమ్మదీయ మతమునకు మరియొక అసహాయము వారు వెల్లడించిన భావములు మహమ్మ దీయ మతవిరుద్ధములు కావు గాన వానిని మహమ్మదీయు లంద యను వెల్లడింపదగునని తీర్మానింపబడెను.

ధర్మవరము వార్తలు

సి. పి. సి. 144 సెక్షన్ ప్రయోగము

కొన వేంకటరాయ శర్మగారిపై ప్రయోగించుట

అనంతపురము జిల్లాలోవేసిన ధర్మవరము తాలూకాలో అసహాయోద్యమ ప్రచారమును కీక్షతో పనిచేయుచున్న శ్రీ యుత కొన వేంకటరాయ శర్మగారు కొందరి స్నేహితుల యు ద్దేశము ననుసరించి చిత్రూరుజిల్లాలో గొన్ని ప్రదేశములలో అసహాయోద్యమమును గూర్చి యుపన్యసించుటగాను వెల్ల యుండగా చిత్రూరుజిల్లా కలెక్టరు సర్కిల్ యిన్ స్పెక్టరు ద్వారా 134 సెక్షన్ సివిల్ ప్రొసీయ్యుక్టో ప్రకారము నూ జిల్లా లో వెచ్చటను మహమ్మదీయుల నీయగూడదని కానించుటచే సెప్టెంబరు 20 వ తేదీ మంగళవారము 9 గంటల పండినాద

ధర్మవరమునకు విచ్చేసిరి. నాటి సాయంత్రము వెడ్ల బాబా రులో శ్రీయుత కొన వేంకటరాయ శర్మగారు చిత్రవస్త్ర బహిష్కరణమును గూర్చియు, మద్యపానవిషేధమును గూర్చి యు, యుక్తియుక్తముగను, సోత్సాహకరముగను, ఉపన్యసిం పగా సుమారు 150 రూపాయల విలువగల వస్త్రములను సభా సదులు తమవైపుండి తీసివైచి యగ్నిసంస్కారము గావించిరి. అంతట యాక్రింది తీర్మానము అహింసపడెను.

అలీసోదరులను, శంకరాచార్యులను, డాక్టరు కియాము న్నగు ప్రముఖులను ప్రభుత్వమువారు నిష్పంధించుట చాలా యన్యాయ మని యభిప్రాయపడుచు ప్రజలు కాంతిభిక్షమునే తీసికొని పనిచేయుచున్నందులకు యీ సభవారు చాలా సంత సింపించున్నారు.

ఏజంట్లు కావలెను. (3133)

చిత్రూరు, కడప, కర్నూలు, అనంతపురం, బళ్లారిజిల్లా లలో ముఖ్యప్రజ్ఞులనులందు భీమాకంపెనీకి వాటాదారులను చేర్చగల అనుభవము, యుతుగలిగినట్టి ఏజంట్లు కావలెను. దిన మనకు 1 గంట కనివేసిన దు 50 ల 1 పెంట వారకును.

D. S. C/o Post Box No 287, MADRAS.

నమ్మకము (1844) బంగారు, వెండిరత్న ముల నగలును ఇతరవస్తువులను వాపను యిచ్చిన వుప్పుకొని వైకమా ఇవ్వబడును ఉమిడి-రాముమ్మ కెట్టి గురుసామి కెట్టి కంపెనీ 25, చై నాబాబానగరోడ్, మద్రాసు నగలు వాణ్యముగాను భూమివీధి కిక్కిరింప బడెను తమరుచేసి విక్రయించుటకు ఉంటును. తమరును తనివాటిని అరికిముతగా అద్దరు మీరకు తమరుచేసి యివ్వబడును. ఒకసారి అద్దరు యిచ్చి నగలు తమరు చేసికొన్నవారి వలన మా నమ్మకము తెలిసికొనవచ్చును.

Big Shipments of all Sizes OF (2995) Sofa Springs (English) Received Regularly. Immediate Deliveries Prices Lowest. R. H. Vora & Co. Lohar Chawl Bombay. TELEGRAMS. "Railstores"

హైందవశాసనసభ.

—10—

సిక్కి, సెప్టెంబరు 23:— సెలెక్ట్ కమిటీవారి అభిప్రాయము ప్రకారము శిక్షాస్పృహని సువర్ణచేయుట అంగీకరించబడినది. 121, 121 ఎ. 122 శిక్షాసలక్ష్యము. చక్రవర్తియందు శిక్షాసలక్ష్యము వహించి యుద్ధముచేసినయెడల ఇప్పుడు ప్రభుత్వమువారు అట్లుచేసేవారి ఆస్తిని వశపరచుకొనుచున్నారు. ఇట్టి శిక్షలును జరిమానాను విధించవలయునని నూతనశిక్షలులో చేర్చబడినది. ఈ జరిమానాను ధీమానీయింది రాబట్టవలయునా, లేక చరాస్తినుండి రాబట్టవలయునా యనువిషయము ఇరవై రెండు లక్షలతో కూడ తీర్మానించబడును. ఆ సర్వీస్ విల్లియం వింకెంటుగారు చెప్పిరి.

1908-వ సంవత్సరపు లివియేషన్ ఆక్టును సవరించు కొక బిల్లు ప్రవేశపెట్టబడి, సెలెక్ట్ కమిటీవారికి పంపబడినది.

రాబడిపన్ను అధికారదాయముల పన్ను నిబంధనల సహజ చట్టమును జాయింటుకమిటీకి బంపబలయునని ఆర్థికసభ్యులు హెయిలీగారు ఉపవాదించిరి. డినియర్ కొంతచర్చ జరిగెను.

సభ్యులందఱు ఈ బిల్లును గురించి మూట్టడిపియున్నారు. గా. హెయిలీగారు రిట్లు ప్రత్యుత్తర మిచ్చిరి. “ఈ చట్టమును తయారు చేయుటకు ఆంగ్లదేశమునుండి ఒక మహనీయుడు వచ్చినాడు. ఆంగ్లచట్టమునలే ఈ చట్టము వ్రాయబడినది. యువ సాయపు రాబడివిధాన విధింపబడుచున్న పన్నులలో ఈ బిల్లు ఏమి మార్పులను చేయదు. రాబడిపన్ను చెల్లించువారి కట్టములు కాసమయలవల తొలగిపోవు. ఇకవిధాన పన్నులు విధించు అధికారులు కొన్ని పరిక్షలం దుత్తీయులగుట అవసరమగును. వారు స్వయముగ లెక్కలను తయారుచేయువలసి యుండును. వారి సేవకలమాటలలో ఎక్కువ విశ్వాసము పెట్టుకొనరాదను. రాబడిపన్ను నిబంధనలను ఒక చిన్నభాగముగా ప్రతిభాషలోను ప్రకటించునట్లేకయిచున్నాము. ఇట్లుచేసినయెడల, రాబడిపన్ను చెల్లించువారికి నిబంధనలన్నియు గుంభముగ నర్థమగును. ఈ సవరణ చట్టము ప్రకారము, నష్టము జెందినట్లు కలచుచారు హెక్టార్లలో అటెంజ్ చేయవచ్చును. పన్ను చెల్లించనట్లు యు చెరసాలికి విధించుట అపేక్షనీయును. సెలెక్ట్ కమిటీవారు ఈ చిక్కును దృఢములపై టిని గురించి ఆలోచించెదరు. అంతట ఈ బిల్లును జాయింటుకమిటీకి పంపుటకు అనుమతినిబిసంగబడినది.

రెయిలుసామానులు

భారతదేశమునకు కావలసిన రెయిలుసామానులు మున్నగువానిని లండనునగరమునందున్న భారతదేశపు హైకమిషనుగారు చాకగా సెప్టెంబరు 23న విచారించి, అచ్చట కొనుచుండవలయును. ఇట్లు చేయుటకు వీలులేనట్లును హైందవశాసనసభకు తెలియజేయవలయుననియు, ఈ కల్పాక్షరలు భారత విద్యార్థులకు తమకు కావలసినవిలో విద్యార్థులుగా చేర్చుకొని తీరవలయునని హైకమిషనుగారు చెప్పవలయుననియు సర్ బిల్లునుభావకతగా రుపవాదించిరి. ఆంగ్లసామాన్యములలో చాకగా దొరకనట్లును, హైకమిషను ఇతర దేశములలో కొనవలయును. యుద్ధ కాలములో వారు మనకు క్రమపులుగా నుండలేదానని యోచించ వసనములేదు. భారతదేశమందు ఆయోమ్యులకు కావలసిన సామగ్రిని ఆంగ్లేయులవద్ద మూత్రమే కొనుటకు భారతదేశపు కార్యదర్శి 7½ మిల్లియనుల ఋణమును లండనులో చేయుట మహావిచిత్రముగా నున్నది. ఆంగ్లవర్తకుల లాభముకొరకు ఇట్లు చేయ బలవంతపెట్టబడుచున్నట్లు సర్ విల్లియం మేయర్గారు మేయర్గారు లైట్వి విచారణసంఘమువారియెదుట సాక్ష్యము చెప్పెను. జర్మనుమున్నగు విదేశవర్తకులవలనకంటె ఆంగ్లేయవర్తకులవలన 100-కి 20 ముకు ఎక్కువగా నున్నది. ఇట్లు చేయుటవలన విదేశవర్తకులు పెండ్ల పువగు, ఆంగ్లేయవర్తకుల పలుకుబడి పెంచును. భారతదేశమునకు విపరీతమైన నష్టము కలుగుచున్నది. ఆంగ్లవర్తకులు ఇప్పుడెక్కో, తమ ధరలను ఇతరులతోపాటు లెక్కచేయరు. సాతీర్యామయలో రెండవభాగము పూర్వము జపానుదేశము చేసినట్లు భారతదేశము చేయవలయునని కోరుచున్నది. వారు విదేశవర్తకుల సామానులు కొననట్లును, తమ విద్యార్థులకు వారివల్ల చేష్టవలయునని వరకును బెట్టుమందిరి గాన సెలెక్ట్ కమిటీవారికి భారతదేశము జపానుదేశమునుండి మే 19వ సంవత్సరమున సేర్పకొన వలయును. అని

శిర్కామునకు తమసానుభూతిని వ్యక్తములను గురించి వర్ణించెను.

హైకమిషనురు పనిని తొలగించవలయు ననెను. గొప్పయుద్ధమువలన ఆంగ్లదేశమునందు వ్యాపారము దుస్థితియందు పడిపోనది. భారతదేశము తనతనముకొరకు ఆంగ్ల సైనికసహాయముగోరుచున్నది. ఈ సైనికవ్యయమునకు ఆంగ్లేయులు చాల పన్నులను చెల్లించున్నారు. కాబట్టి ఆంగ్లవర్తకులకు ఇంతమాత్రము హక్కు లుండరాదా? జర్మనీవర్తకులు మంచి సామానులను బంపవని నా అనుభవము. శిర్కామునలో రెండవభాగము అనవసరమని రోడ్డుగారి అభిప్రాయము.

హైకమిషనుకార్యదర్శి ఎ. సి. ఛాట్విక్ గారు రిట్లు ప్రత్యుత్తర మిచ్చిరి. ఆంగ్లవర్తకుల వద్ద సామగ్రిని కొనుటవలన భారతప్రభుత్వమునకు విపరీతనష్టము కలుగుచున్నదని ఉపవాదకుడు కొన్ని అతిశయోక్తులనుబలికినాడు. హైకమిషనురు రెండు మిలియనులకు హైకమిషను. కొన్ని సంవత్సరములలో నూత్రము ఆంగ్లకంపెనీలకు కొన్ని హక్కులయ్యబడును. యుద్ధమునకు పూర్వము, భారతప్రభుత్వమువారి స్టోర్లుకాని చాకగా నమ్మక రకులదగ్గర కొనుచుండెను. ఆంగ్లవర్తకులు భారతదేశముమీద జీవించుటకు భారతప్రభుత్వమునా రేమాత్రము అంగీకరింపజాలరు. ఇచ్చటగాని. దేశముబయటగాని. మనవిజెట్టు భారతదేశముయొక్క ఆర్థికత్రేయము ననుసరించి సామగ్రిని కొనుచుందురు. కొన్ని సంవత్సరములలో ఈనూత్రము ననుసరించి ప్రవర్తించ లేదు. డిని కి కారణములు లేక పోలేదు. యుద్ధములో మిలిటేరియన్ సామానులను జర్మనీవర్తకులు అతి చాకగా విక్రయించుటకు సిద్ధముగా నుండిరి. ఇట్లు కొన్నియెడల, మనకు సాధారణముగ నున్న ఆంగ్లవర్తకులతో గల వాడుక తప్పిపోవచ్చును. ఇంతేగాని చాకగా దొరకుపోటు కొనుటకు భారతప్రభుత్వమువారికి చాలయిష్టమే. సరకు మంచిదా, కాదా, ర్వలలో మనకుచేరునా, నియమితకాలములలో వచ్చునా యని గమనించవలయును. శిర్కామునలో మొదటిభాగమును ఈ వరకుల ననుసరించి ప్రభుత్వమువారికిరంగీకరించగలరు. విద్యార్థుల విషయము మనము బలవంతపెట్టనట్లేదే, సామానులు చాకగా దొరకక పోవచ్చును. రిట్లు కమిటీవారు ఈ విషయమును గురించి విచారించుచున్నారు. మొదటిభాగమును కోటుకు బెట్టగా నందు సభ్యులచే సంగీకరించబడినది. రిట్లు ప్రభువు విచారణసంఘమువారినివేదిక ప్రకటించబడునంతవరకు వేచియుండెద నని ఉపవాదకుడు తెలిపెను.

నూతనసంస్కరణములు

రాష్ట్రపత్యాదుల వాడుకనాధముజుండాదు, కరతాళధ్వనులు చెలరేగుచుండ, ఇట్లు ఉపవాదించెను.

“(1) తిరిగి నూతనశాసనసభలు సమావేశమైనప్పుడు, అన్ని కాఖలు ప్రజాయత్త్రకాఖలుగా సూర్యవలయుననియు (2) తిరిగి నూతనహైందవశాసనసభ సమావేశమైనప్పుడు, కేంద్ర ప్రభుత్వకాఖలులో నైపుము, నాకాదళము, విదేశ, రాజకీయ కాఖలులపై మిలిటెరీవారిని ప్రజాయత్త్రకాఖలుగాచేసి మర్చిలను నియమించవలయును. రాష్ట్రీయప్రభుత్వములలో ప్రజాయత్త్రకాఖలులకు సంబంధించిన నిబంధనలను కేంద్రప్రభుత్వవిధానమునందు చేర్చవచ్చును. (3) హైందవశాసన తిరిగి నాలుగవపర్యాయము సమావేశమైనపుడు, మనదేశములకున్నటువంటి స్వరాజ్యమును భారతదేశమున కిప్పించుటకు చర్య తీసికొనవలయునని సభాయుతులైన గవర్నరు జనరలుగారు భారతదేశపు కార్యదర్శి గారికి వ్రాయవలయును.

సాతీర్యామయలో ప్రధమభాగము, ఇప్పుటి నిబంధనలను మార్చి ఆచరణలో పెట్టవచ్చును: మిలిటెరీ రెండుభాగములకు క్రొత్తకాసములను గానించవలయును. మనదేశములకున్నటువంటి స్వరాజ్యము భారతదేశమున కిప్పించవలయునని ప్రజలందఱు న పేక్షించుచున్నారు. ఈ యపేక్షయందు ఆంగ్లేయులకు సానుభూతిగలదు. అయితే ఈ అపేక్ష బొందుటకు సాధనమార్గమును గురించి భేదాభిప్రాయములు గలవు. ఆంగ్ల సామాన్యభివృద్ధి భారతదేశము సంకల్పపడిన యెడల బాగుండగలదు. ఒక ప్రకటనయందైనను, భారత ప్రభుత్వచట్టము నందుగాని సంపూర్ణ స్వరాజ్య మెన్ని సంవత్సరములలో నిచ్చునది సూచించబడకుండుట కోరవలయును. 10 సంవత్సరముల తరువాత నియమించబడు కమిషను మొదటిదో, కడపటిదో ఎవ్వరును చెప్పగలరు? నేను నా ఆంగ్లసోదరుల రిట్లుచెప్ప నుద్దేశించితిని. మేము స్వరాజ్యనిధిని బడయుటకు కృతనిశ్చయము మెత్తిమి. డినిని సంపాదించుటయందు మీరు మాకు తోడ్పడినయెడల, మీరు కాశ్మీర క్షీరిని బొందగలరు. మీరెట్లు సహాయము చేయుటకు కృతనిశ్చయమైన పక్షమున, మాకును, మాగవర్ధిసామునకును అడ్డముగా నుండవద్దని నేను ప్రార్థించు చున్నాను.

సాతీర్యామయ వాద్యలను వాటిపోలేదు. భారతీయుల మనోనిశ్చయము తమకు దెలిపినయెడల, మిలిటెరీ సంస్కరణముల నిచ్చుటకు తమ కేలాటి ఆజ్ఞాపణ లేదని ఆంగ్లేయులు బలకుదురు. స్వరాజ్యము నియమించుటకు మేము భారతభూమిని జయించితిమి, అని మీరు చెప్పజాలరు. భారతీయుల విద్య, నాగరకత మీకు తెలిసినవిషయములే అసంకల్పితభూమి భారతభూమి అసంకల్పితభూమి విద్యుదుదేశమునకన్న 1000 రెట్లు అపాయకరము. భారతభూమియొక్క ఆత్మ, ఆంగ్లదేశపు ఆత్మకు అపేలుచేయుచున్నది. మాదేశమునకు వ్యాయము చేయవలయును. మా దేశములో ఆంగ్లేయులు చేసిన ఉపకార మహిమను మేము మఱువజాలము.”

ద్వంద్వప్రభుత్వము భారతభూమికి తగినది కాదు. కాశ్మీరప్రభుత్వమునందుకూడ సంపూర్ణభాగ్యతాయుత ప్రభుత్వముండవలయునని నేనుగిరి అయ్యురగారు శిర్కామునను సవరించిరి. భారతదేశమునకు ఆంగ్లసామాన్యములలోపల స్వరాజ్యముగావలయును. మితవాదులు, అతివాదులు, సహాయ నిరాకరణవలయులు ఈ సంస్కరణమును ఏకగ్రీవముగ కోరుచున్నారు. పరిస్థితులు మారుచున్నవని మీరు కనుగొనవలయును అని ఈశ్వరచరణ్ గారు చెప్పిరి.

ప్రతికూలముగ మూట్టాడుచు, అకముల్లాఖానుగారు రిట్లు పన్నుసించిరి. “మన అభివృద్ధి నెమ్మదిగాను, నిశ్చయముగాను ఉండవలయును. మనము తొందరపడరాదు. ఇతరుల కేలాటి సందియములు కలుగకుండ మనము స్వరాజ్యమున కర్పణమనికొంతకాలమైన క్షీరవాత రుజువుచేయవలయును. మర్చిలంతమ కార్యనిర్వహణమునందలితంతసామర్థ్యమును జూపినారుగాన, రాష్ట్రీయకాఖలులన్నిటిని ప్రజాయత్త్రకాఖలుగా చేయవచ్చును ఎక్కువభాగ్యతకోసము, ప్రభుత్వపత్రికను గోల్పోకూడదు.” ఇతర అధినేతములతో బాటు భారతభూమి సాంఘిక, రాజకీయ సమాన్యమును కలిగియుండవలయును గాని, కమిటీవారు విచారించి నిర్ణయించునది, మనము స్వరాజ్యనిధికి కాలనిర్ణయమును చేయరాదు అని సర్ప్రైజ్ ఖానుగారు నుడిచిరి.

సహాయ నిరాకరణవాదులను గురించి మన మేమి తలచినను, సహాయ నిరాకరణము దేశమున దాందోళనము కలుగజేసినదిని అంగీకరించక తప్పదు. 9 మిల్లు గావలయు ననుట వ్యాయముగాదు. ర్వలలో స్వరాజ్యము నిప్పించవలయునని భార్గరగారు చెప్పిరి.

ఈశిర్కాముననుసరించి ఒక విధానమును తయారుచేయుటకు ఒకజాయింటు కమిటీని నియమించవలయునని అగ్నిహోత్రిగారు శిర్కామునకు సవరణ సుపవాదించిరి.

ఈ విషయముమీద డిప్యూ చర్చ జరుగునుగాన 29 వ తేదీనాటికి చర్చను నిలిపిపెట్టెదనని సర్ విల్లియం విక్సెంటుగారు చెప్పిరి.

డాక్టరుగవర్గారు:—రేపలచర్చను ముగించగూడదు? అభ్యుత్థులు సభ్యులేకగ్రీవముగా గోరినవో, రేపు సభను జరుపవచ్చును. నేనంగీకరించనది, మీరు సభనుజరుపజాలరు. (నవ్వు) ఈసభలో చర్చ తప్పక ముగింపబడునని సర్ విల్లియం విక్సెంటుగారు చెప్పినారు. మీరతనిని నమ్మవచ్చు. (వినండి, వినండి)

సభ అంతట ముగిసెను. తిరిగి సోమవారమునాడు సమావేశమగును.

శ్రీ బాలగంగాధర తిలకుగారి (647) సహ్యరటికేను (1487) స్వరాజ్య ఉపన్యాసములు ప్రతి 1-1 రూ 0-14-0. పండిత మదన మోహన మాధవ గారి జీవితము, పంజాబు అల్లరి ప్రతి 1-1 రూ 0-8-0. హవిల్దార్ రామస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్, 392, ఎస్టేట్ నెడ్, బాన్సువారి. ఈ రెండు అక్షరములు—హవిల్దార్, బాన్సువారి.

అమూల్య గ్రంథములు (84) (1) అర్థశాస్త్రము వెల రూ 1-4-0; (2) స్వరాజ్య తర్జుమను 0-8-0; (3) యుగంధరవిజయము(నవల) రూ 2-4-0 (4) తర్జుమ (నవల) 1-4-0; (5) రామకీర్తన జీవితము 0-8-0 యం. ఆర్. కృష్ణారావు అందు కో., నల్లూరు.

గోదావరి జిల్లా సహాయనిరాకరణ నిరక్షణ మహాసభ

17-9-21 తేదీని కాకినాడలో చేసిన తీర్మానములు

ఈ దేశమునకు త్వరలో సందర్శించును యువరాజుగా రికి యాసభవారు హృదయపూర్వకమును, భక్తిపూర్వకముగను స్వాగతము నిచ్చుచు శ్రీ భవతవహించిన రాజవక్రవర్తిగారికి తమ సేవావిధేయతను తెల్పించుచున్నారు.

సహాయ నిరాకరణము యాదేశజేయ, కాంతి, అభివృద్ధి, అయిశ్వర్యములకు భంగకరమును, పూర్వమును బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వసాధనమున కది నిరోధహేతువును, పరిపాలనా సిద్ధాంత ప్రకటికని భ్రంశహేతువును, బాతికై పక్షములను పెంచుటకు కారణభూతమును, అగుటవలనదాని పట్లసభవారు తమవిముఖత్యమును తెలుపుచున్నారు.

ఈ దేశముయొక్క వారిక్రామిక, సాంఘిక, ఆర్థిక, అభివృద్ధికి స్వదేశోద్యమము మధుపాన నిషేధము విధాయక ముగ యువరాజు దృఢముగ నమ్ముచు వాని వ్యాపకమునకు యిష్టము కొందరు అలంబించుచున్న మాన్యములన ప్రజలలో దౌర్జన్యప్రభావము పెంచి తొలినాకల్పమునకే ప్రమాదము వాటిల్లుట నిశ్చయముగాన అట్టివిధానముల వై తమ అసమ్మతిని తెలుపుటకు తీర్మానించుచున్నారు.

సాంఘిక, వైతిక, ఆర్థికాభివృద్ధికి అస్పృశ్యత గొప్ప అటంక హేతువుగా నున్నందున దానిని తొలగించుటకు యాసభవారు సర్వప్రయత్నములు చేయవలెనని తీర్మానించుచున్నారు.

ప్రస్తుతము చేయబడిన తూరలవల్ల సరిగా నీరందుట లేదని కొన్ని సంవత్సరములు అనుభవమువై తెలిసిన పిమ్మట వైసనూ పెద్దకై వారముగల తూరలు యిప్పించుచుండవలెననియు, ఒకజలాధారమునుండి మరియొక జలాధారమునకు ఆయకట్టు మార్పుట రహితుకు సదుపాయమైనపక్షమున అట్లు జరిగించవలెననియు, మురుగుకాలవలవైసనీ తొట్టెలనువేసి నీరు తీసికొనుట సెలవు యిప్పించు చుండవలెననియు యాసభవారు కోరుచున్నారు.

గోదావరి కృష్ణాజిల్లాలలోని జలాధారములను క్రొత్త గ్రూపులుగాగాని, క్లాసులుగాగాని మార్పుట యంతయు జరుగక పోవుటవలన నీటితీర్చి రేట్లు సవరణ ప్రస్తుతము తలపెట్టకూడదని యాసభవారు తమ దృఢమగు అసమ్మతమును తెలుపుచున్నారు. మరియు ప్రస్తుతము శేటిల్ మెంటు అమలులో నున్న మధ్యకాలములో నిట్టిమార్పులు చేయుట అన్యాయము, అవాశ్యకరము అనియును తలపెట్టబడిన సవరణ రేట్లను జమిందారి, యానాం, గవర్న మెంటు మొక్కపల్లములకు వర్తింప, జేసినయెడల నీటితీర్చి విస్తారముగా పెంచి ప్రస్తుతపు ఆర్థిక, క్లిష్ట సమస్యలవల్లను, జీవనోపాధికి కావలసిన పదార్థములయొక్క హెచ్చుదరణవల్లను, యిదివరకే యెక్కువపన్నుల భారముచే క్రొంగియున్న రహితులు, భూస్వాముల కష్టములు దుస్సహనగుననియును యాసభవారు విన్నవించుచున్నారు.

కావున చెన్నపురి కానసనిర్యాణసభలోని సభ్యులందరును రహితుల కానస్సమయమున్న యీ వివరముల తొలగించుటకు వారి సర్వశక్తులను సమయోగింప ప్రార్థింతులు.

ఇంద్రజాల మహేంద్ర జాలము

ఈ అపూర్వ గ్రంథములో జర్మనీ గారడీ, యోగద్యుష్టి మాహాభూషణులు, ఇంగ్లీషు ఇండ్రజాలము, మండ్రాక్షరము, భూతైద్యము, యంత్రములు, అమెరికావారి చీట్లపేజీ తమాసాని విచిత్రచిహ్నవిద్యలుగలవు. ఇంగ్లీషు మనముగని మాయముచేయుట, మామిడిచెట్టును పుట్టించుట, జీవముతో నమాధియగుట, శరీరములేని తలకాయచేత మాటలాడించుట, భూమిపైన గజమునెత్తిన గాలిలో మనముగని నిరాధారముగా నిల్చుట మొదలగు విచిత్రములు అనేకము లున్నవి. ఈ గ్రంథమును చదివిన అత్యద్భుతముగా మేటి చేయగల రని గ్యారంటి యిచ్చుచున్నాము. దీనివల రూ 4-0-0. (2118-688) పి. ఆర్. జనార్దనం నాయుడు, ఒంగోలు. (గుంటూరు జిల్లా)

మొక్కగ మనింపు.

మొక్కగ మనింపు. 2942
(8) మొక్కగ మనింపు, దీనిని సెటిల్ మోడల్ గలదు. మొక్కగ మనింపు కాడ అద్భుతమైన గుణము నిచ్చును. ఇప్పుడు మొక్కగ మనింపు లేదు. ఇందుకై మిగిలి వేసిన మొక్కగ మనింపు పూర్వకమైన వంటకములు చేసవచ్చును.
కె. బాన్ బెన్.
బొంబాయి, 28.8-20 కలెక్టర్ పింఛన్ జెట్టి జెట్టి.

స్వేచ్ఛలు లేకుండు వధిరల అమ్మకము

1921 సం॥ సెప్టెంబరు నెల 5-వ తేదీ మొదలు ఆరంభము

విదనల్ లేకరాజు అండు కంపెనీ,

నెం. 44, రెట్టన్ బజార్ రోడ్డు, మదరాసు.

మాతన సమీకుల వచ్చుట నిమిత్తము జాగా కాలిచేయుటకై నిక్కిలి వ్యర్థమగు విక్రయించ ఉద్దేశించి యున్నారము.

బెంగళూరు, కాళి, కరాచి, బహుళ యుక్తా యంతర్జాతీయములయొక్క వ్యర్థములు, చీరలు, రవికెలు, బాల్కెలు మొదలగునవి అన్నికొత్తవగుటకైగాని వా మిదనకులు యేదయు లేవు. ఇంకయు మావద్ద స్వదేశీగుడ్డులు కూడ దొరుకును. అన్నియు లేకుండునట్లయినప్పుడు విరోధా ప్రతిఘటనకు యిండియా శ్రీ పురుషులను పునఃయోగవలెను. అనేక విధసమీకులు పేలవాలది విక్రయమునకు తయారుగా నున్నది.

ఈ సమీకులను లెప్పిన మరుసమయములో యివి దొరుకును అయినది దుర్లభము.

మలబారు తిరుగుబాటు

లండను, బ్రెస్టుపత్రిక యిట్లు వ్రాయుచున్నది:—
ఇప్పుడు తెలియుచున్న సంగతులు స్పష్టముగ నుండక పోవుటచే మేమింతవరకును మలబారులో జరిగిన గండ్రగోళము విషయమై వ్యాఖ్యానము చేయలేము. చేయకపోవుట కింకొక కారణమును కలదు. ఆగండ్రగోళము విషయమై అతిశయోక్తులు తెలుపుటకును వీలున్నది. ఇప్పుడు జరిగినది పూర్వము జరిగిన గండ్రగోళముల కంటె చాల ఉద్భృతమైనది. హిందూభూస్వాములలో భూములవిషయమై గాదాలువచ్చి పూర్వము దేశముతోవారు తిరుగుబాటుచుండెడివారు. ఇప్పుడో కిలాఫతు ఆందోళనలకు ప్రయత్నములన తిరుబాటుకలిగెను. ఇతర ప్రాంతములనుండి, మహమ్మదీయులువచ్చి కొంతకాలమునుండి ఆందోళనము జరుగుచున్నారు. తిరురంగడిలోని నాయకులను పట్టుకొనుటకు కేసన్ ఫురిదోరతమువారు సంకల్పించిరి. మేష్ట్రీ టుగారు కొంతమంది సైనికులను పోలీసును మద్రాసుకికొనిపోయెను. వారు తిరు రంగడి చేరుట తోడనే వారిని చాలా చి మా పలాలు తిరు గ బ డి రి. అది శిఖముగ వ్యాపించెను. ఎన్నడు తాలూకాలో తిరుగ బాటు పెచ్చు వెలిగిపోయెను. ఎన్నడు పేట ఆదవులమయమై యున్నది. ఎన్నడుమధ్య మల్లాపురములో 70 యేండ్లనుండి ఆంగ్లేయ సైనికులనుంచుట వాడుకయయ్యెను. విప్లవకారులు తాలూకా ముఖ్యపట్టణముగు మంజేరిలోని ఖజానాను పట్టుకొని 40 లక్షల పానులను దోచుకొనిపోయిరి. రైలువే వంతెనలను ధ్వంసముచేసిరి. పట్టణ ఆఫీసులను తగులజెట్టిరి. హిందూదేవాలయముల నవనిత్రము చేసిరి. హిందువులయొద్దలో దూరి వానిని ధ్వంసము చేసిరి. హిందువులలో కొందరిని బ్రిటిషుఆఫీసులను మారుమూలమున్న ప్లాంటులను చిత్రవధచేసిరి. ఆధము ఆరు ఏడుగురి నిట్లుచంపి యుందురు. కల్లికోటకు మామలాలువచ్చి పశుదుకేసాయని యనుకొనిరి. కొనుసుఅను యుద్ధనానకేవుకు వచ్చుట వలన ఆపత్తు లేకుండ తప్పి పోయెను.

ఆధికారులు విప్లవమును అణచివేసిరి. చెంగురూరునుండి నయికులు వచ్చిరి. మలబారువాటి విప్లవము వైకి వ్యాపించదని మామభిప్రాయము. మాపలాలుకు చాలస్వము కలిగినట్లు చెప్పుదురు. వారికి ఆనేకము కలిగినయెడలగోపాణముల సర్పించుటకు వెనుదీయరు. సాతికేంద్ర క్రితము నూరుమంది లొంగక మంజేరి వద్ద ఒకదేవళములో వాగుకొనిరి. అప్పుడువారిని గుండుపెట్టి చంపివేయవలసినవైనను. వారువచ్చిపోవుదురేగాని లొంగు స్వభావము కలవారుకారు. మాపలాలుచాలవరకు భారతసంతతివారు కారు. రణరూరులగు అరబ్బీసంతతివారు. వారువచ్చి మలబారు తిరుమందు నివసించిరి. కిలాఫతుఆందోళకులు చేయుచున్న చేష్టలను భారతప్రభుత్వమువారు సహించి యూరుకోగలరా? ఇట్టి ఉపద్రవమైన ప్రచారమే సాంచాలమందు, సంయుక్తరాష్ట్రము నందుమాడ నడుచుచున్నట్లు మాకు తెలియవచ్చెను. మామూలు నరు, భారతవృత్తముచందైనను కొంతమందికలదు. ఇంతకు సమానము మాపనక్కరలేదు. మాపలాదగ్గర ఆయుధము లున్నవో లేనో స్పష్టపడలేదు. “అయుధపానులై” మనిమాత్రము వార్తలలో కనిపించుచున్నది. వారిదగ్గర మామూలుగ కర లుండును. కరలకు ఇనుపపాన్న వేయుదురు. వైసారు విప్లవము పుట్టించిరి. బహుశః అప్పుడు ఇండియానుండి పుట్టించియుండవలెను. సాంచాలములో చేసినట్లు చేసినవో చరిత్రులందు భూమిమైన కలాలము బయలుపేరును, ప్రస్తుతమట్టివిక్రయించునని తలచును.

పాశ్చాత్య వేంకటాచల వందీకుల ఆయుర్వేదీయ నిక్షాపధముగు లోకమయహార కస్తూరి మాత్రలవలె

పాశ్చాత్య వేంకటాచల వందీకుల ఆయుర్వేదీయ నిక్షాపధముగు లోకమయహార కస్తూరి మాత్రలవలె. పాశ్చాత్య వేంకటాచల వందీకుల ఆయుర్వేదీయ నిక్షాపధముగు లోకమయహార కస్తూరి మాత్రలవలె. పాశ్చాత్య వేంకటాచల వందీకుల ఆయుర్వేదీయ నిక్షాపధముగు లోకమయహార కస్తూరి మాత్రలవలె.

హీనత ఇంపు ఎంకా క్లెగు కలరా ముద్దుగు ఇంకా అనేక వ్యాధులను దగ్గరకు రానియ్యదు. జబ్బుగలిగిన వేరే ఉపయోగించిన తక్షణమే గుణ మిచ్చును. ఒకేవంటి మామ్యంద వల నిన గుమస్తాను వ్యాపారములు ఉపాధ్యాయులు విద్యార్థులు ఘోషాశ్రీలు కూడ ఈ మాత్రలను నేనించి గుణమును పొగ చుచున్నారు. 250 మాత్రలు గల సీసా 1-కి వెల రు. 0-4-0 ఒక సీసా మంకూ 5 సీసాల వరకు పోస్తే 0-4-0 ఒకేసారి 6 సీసాలకు రెప్పించి పోస్తే ఒకో రు 1-2-0

15 సీసాలు	"	"	2-12-0
25 సీసాలు	"	"	5-8-0

అన్ని ముకాణములందు దొరకును శ్రీ శీతారామవ వైద్యశాల (501-594) మై సూ రు. రండి విలాసము — వండిల్ మైసూరు.

విద్యార్థిగమున కమూల్యముగు ముగు. ఇది మిగులసాక్ష్యకరమగు మును. పని పనులెవలో వాని రాయుటవలన తెల్లని మచ్చలు, అల్లుకాక చర్మమువై మరియేవిధమున రంగులను విస్తరించుచేయును. ముఖ్యముగా సిరోగమునకు వ్యాగ్రతీసికొను (భారతగు)నుండియే దీనివలె దీని 1-కి తరచో చార్జితో నలు రూ 4-8-0. (3111) Dr. W. N. Dixit, Merchant, Poona City.

School Books! College Books!!
Macmillan's Publications.
etc
Text Books!!! General Books!!!
Victoria Depot
MYLAPORE. MADRAS.

శాసనోల్లంఘనము.

అగ్రుల విద్యుత్తదర్శము.

మొన్న శ్రీమంతుల సమావేశమైన కార్యసమితి కార్యదర్శిగాక సంఘమువారు మన ఆంధ్రదేశమునందు అట్టి కాగా పరిపాలనలను ప్రజలకు పను బాధలను గురించి చేసిన తీర్మానము చాల ముఖ్యమైనది. తీర్మానమును కార్యసమితి పట్టుకున్నాడు. ఈ నాయకులలో పంపించుటకు గాంధీ మహాత్ముడు స్వయంగా మన ప్రాంతములకు విచ్చేయ జోవుచున్నాడు.

కాంగ్రెస్సంఘసమితి అధ్యక్షుడు మురళీమూలం అతి ముఖ్యమైనది. ఇది కార్యసమితి పట్టుకున్న ప్రజల కంటెనెంట్ కిక్కిరానందమును బయటపెడును. నాయకుల అజ్ఞానము కంటే వర్తించుటకు సంకీర్ణమై యుండవలయును. రానున్న కష్టములన్నిటిని సంతోషముతో ననుభవించుటకు దైవ్యసాహసము యుండవలయును. అధికారుల ప్రజలను దౌర్జన్యములకు ప్రేరేపింపదు. వానిని సరకుగొనక అసంపాదక భావ లగుటకు నిర్ధారకములై యుండవలయును.

ప్రస్తుత రాజకీయపరిస్థితి ననుసరించి, ఈ సమస్యను లన్నియు మననానికి పెంపొందింపజేయుట కష్టతరము. ఇది అలక్ష్యముగాని కాంగ్రెస్సంఘ సమితి కార్యసమితిగా మన ముద్దేశించుటయు. దీనియందు మన కవకాయము వచ్చిన యెడల మనయుద్దేశ మంతయు నాశనమైనట్లే. స్వరాజ్య ర్హత అంతయు ఈ సమస్యవినానే నాధారపడి యున్నది. అందువలననే నానారాష్ట్రములవారు ఈ సమస్యను కార్యసమితి మున కెట్టి కోరుతున్నారో, గాంధీ మహాత్ముడు, కార్యసమితి సంఘమువారు, ప్రజల నీతిమయమున కొంతకాల మాకు మన చున్నారు.

దైవసంకల్పము వలననే, మరేవిధమునో గాని, కాంగ్రెస్సంఘమున కార్యసమితి మునుపే ముందుగా భూమి కొని కార్యసమితిగా ఉత్తమము చేయించుచున్నాడు. ఇంత వరకును అసహనమునకు వచ్చినట్లు ఇయ్యవలయుగా కొంతసే గించుటకు ఆంధ్రదేశమునందే చేయింపబడిన భారతదేశము కర్మము మనకు బాధించుచున్నది. కావున ఆంధ్రులు పేరు నిలుపుకొనుట ముఖ్యకర్తవ్యము.

నానారాష్ట్రములేగాక అధికారవర్గము వైతము మన వైపు కన్నువేయింపబడినది. క్లిష్టమైన ప్రభుత్వము మొన్నటి కాంగ్రెస్సంఘములో ప్రభుత్వపుష్కటివైతము ఉత్తరసర్కారుల వైపుననేయున్నదని ప్రజాప్రతినిధులకు తెలిసియున్నాడు. కావున ఈ కష్టకాలమున ఆంధ్రులపాద్యుత వేయికొట్టికముగ నున్నది. ప్రజలను దేవదేవించుటకు ప్రభుత్వమువారు మనప్రాంతములకు వేలకొలది వైపునకు బంపుచున్నారనియు, ముఖ్యప్రజేకులలో ననేకములు వైపుననే కావాడుడుచున్నవనియు భయం కలుగులు ప్రాంతములను.

దీనివలన ప్రజలు భయపడ నక్కరలేదు. మనయుద్దేశ మును బాధ్యతాత్మకమైనది. దైవసంకల్పమైనది. సాగు ర్థ్యులకు మహాత్ములు మొదలగు నాయకుల యాజ్ఞాసమయ నిర్వహించుచున్నారని, దౌర్జన్యరాగిత్వమైనది. మహాత్ములు స్వయంగా మన ప్రాంతములకు స్వయంగా విచ్చేయుదురు. వారు నాయకులను కలిసికొని కాంగ్రెస్సంఘమువారు తమ కట్టు నిట్టమీద పెంచుదురు. ఎట్టి చిన్న దౌర్జన్యము జరిగినను అది మన వాదనలేదనే భయపడిన దని అధికారుల ప్రజలను పలువిధముల గు కష్టములను కల్పించును. మన నాయకులను కష్టపెట్టినాన ములకు బలపరుచును. వైతకారణమున ప్రజేతద్వితీయ ప్రాంత ముల నన్నిటిని వైతికాధికారుల పాలనము నుంచిన నుంచుచున్నా. వీరి నన్నిటిని ఏకమతమున సమగ్రమున ప్రజలు కార్యసమితి పాలనాధిభావ జనుప్రభుత్వముగా కొనసాగించుట విద్యుత్తదర్శము.

కార్యసమితి యుత్తమమును మనము దేవదేవైన ఇతర ప్రాంతముల వారికి ఈము చేయుట నిచ్చినవార మగుదుము. మన మహాత్ములను విధానమునే వారువైతము అమలించి కృతార్థులు కావలెను.

కావున ఆంధ్రులు కార్యసమితి యుత్తమము చేపట్టముగ దేవదేవదేవించుటనున్నది. వారి ప్రయత్నములకు సహాయము లోడ్చుటగాత.

మొ. నా. శర్మ.

అమృతము.

తక్కువ ధరలు.

అమృతము.

ఈలాటి పేరులతో నున్న ప్రకటనలను చూచుటకు మీ కందరికి మిక్కిలి ఆనందముగా నుండును. వీలవనగా అట్టి సమయములయందు మీకు కావలసినవాటిని మిక్కిలి తక్కువధరల చొప్పున లీయుటకు వీలుండును.

ఎవరైనను లాభములేనికే విక్రయించు రను స్వల్పసంగతి మీ కెల్లరికిని బాగుగా తెలియును. సాధారణముగా ప్రతిదినము అమృతము ధరలు బహు ఎక్కువగా నుండుటచే మీరు తక్కువ ధరల అమృతమునకై ఎదురు చూచుచుండుదు.

అయితే ఎల్లకాలములందును మిక్కిలి తక్కువ ధరలకులు సామానులు విక్రయించబడు స్థల మొక్కటియున్న దని తెలిసికొనుటకు మీరు మిక్కిలి సంతసిం చెదరు. ఇట్టి స్థలమును మీ రెవ్వరును కనుగొనలేరు. మరియు ఇచ్చటి ధరలు మిక్కిలి ఖరారైనవి.

సామాను లన్నియు గలిగిన ఇది ఒక మిక్కిలి గొప్ప అంగడి. మీకు కావలసినట్టి ఎట్టివస్తువైనను తప్పక దొరకును. ఇవి అన్నియు మీ యొక్క దేశీయులవలననే తయారు చేయబడినవి.

దయచేసి రత్నముల బాగు రోడ్డును దుండు నెం 9, 10, 11 దుండు గల

మిక్కిలి సరసమైనట్టియు, పెద్దదైనట్టి, బహు పురాతనమైనట్టి

చల్లారాం గయానుచందువారి ఆంగడికి రెండు

హిందూ దేశము, విదేశము సరకుల వర్తకులు.

తక్కులేని సామానులు గల గొప్ప ప్రదర్శనమును చూచి, ఇతరచోట్లయం దుండు ధరలకు వీటిని పోల్చిచూచిన, ఇచ్చటి ధరలు మిక్కిలి తక్కువ యనియు, మరియు ఇక్కడ ఎవ్వరును

శాశ్వతమైన పరిష్కారమైన అమృతము

ఉన్నట్లు స్పష్టముగా తెలియును.

2800

కేసరి రత్న త్రయములు

గర్భాశయగోగ నివారణ:—స్త్రీలకు గలుగు ఋతుకుల 2-హిస్తి కావలెను, అకాలబహిష్టి, మెలబాహిష్టిగాను తక్కువ కాన పోవుట కునుమరగము, సంతానహీనత, రక్తహీనత, మలబద్ధకము, నూరికాకారము, కీళ్లనొప్పులు, అరకాళ్లు, అరచేతులుమంట మొదలగు స్త్రీ మర్మ వ్యాధులు వడుచును 24 బొమ్మ బుడ్డి 5.0-0; 12 బొమ్మ 3.0-0; 6 బొమ్మ 1.0-0

రక్తకుద్ధి వ్రావకము:—ఇది రక్తహీనత, మలబద్ధకము, అజీర్ణము, కీళ్లనొప్పులు, సోమరితము, కడుపులో మంట మొదలగు వ్యాధులను నివారించి కీరమనమును కాంతిని ముఖమున లేపవచ్చు నిచ్చును. 24 బొమ్మ బుడ్డి 5.0-0; 12 బొమ్మ 3.0-0; 6 బొమ్మ 1.0-0,

సర్వజ్వరనివారణి దీనికు 6 బొమ్మ 2.0-0; 3 బొమ్మ 1.0-0; 1 బొమ్మ 0.0-0.

కేసరి కుటీరం, ఆయుర్వేద అమృతధళాల, 84 పోలీసు కమిషనర ఆఫీసురోడ్డు, ఎగుంబూరు పోలీస్.

ఓరియంటల్

గవర్న

మెంటు సెక్యూరిటీ

లైఫ్ అన్యూరన్సు కంపెనీ, లిమిటెడ్.

1874 సం. స్థాపితము.

హెడ్డాఫీసు, బొంబాయి.

మానేజరు:— ఆర్. సాటర్ ఫెన ప్రెమర్

ఫండ్లను రూ. 5,46,00,00; వైగానే యున్నవి. 1920-వ సంవత్సరము నందు

వరలంబడి 91,03,383-0-11

ఇప్పుడు బరుగు చున్న అప్పులు

రెన్యూల మొత్తము 15,44,24,598-11-2

మునుపటికంటె ఇప్పుడు పాలిసి

దాల్చుకు బాహిగా చెల్లించిన

మొత్తము 6,50,00,000

ఈ కంపెనీ తరపున కనిచేయుటకు ఏకంట్లా కావలయును. వారు అనుభవ శాలురుగ నుండు. వలయును. ధరావత్తు చెల్లించవలయును.

ధరఖాస్తు ఫారములకు యీ క్రింది నిబంధన మునకు వ్రాయుడు. 673

Apply to:—

F. E. Vaid Esq, Branch Secretary Oriental Assurance Building, Post Box No. 8, Madras

దుర్గతినామ చారం భాద్రపద బి. ౭, శనివారము

కవితాంజలి

(అనంతపంతుల రామలింగస్వామిగారు)

శ్రీరమ్యంబెది కాంతిసదృశమెదియో శృంగారరంగంబెదో పారావారముదేని ముద్దెసల గాల్చుటోమఁ గాపుండునో తోరంబైన హిమాలయంబెట మహాదుర్గంబుగా నొప్పునో యారమ్యమని నీదు జన్మపద మార్యావర్త సత్పుత్రుడా! త్యాగానంగులకేదితాపమె నిత్యానందకందం బెదో భోగానందుల కేది సత్సదసమో పుణ్యాలవాలం బెదో యోగానంగుల కేది జన్మపదమానో, యేది విద్యానివా సాగారం బది నీదు జన్మపద మార్యావర్త సత్పుత్రుడా! ఏదేశంబునఁ బుంజపుంజములుగా నిందింపకేడిస మ్మోదోదేకముతో నిశుంజములప్రాపుంబాడుమం జేరునో యేదేశాన ద్విభాగి సంతతము హాయిం గానముంజేయునో ఆ శేశంబున నీదుజన్మపద మార్యావర్త సత్పుత్రుడా! ఏదేశంబున భ్రాతృవత్సలత మత్ప్రేమ సత్పుత్రమో యేదేశాన సహింస యేమతముగా వెంటేని రాజులనో యేదేశంబిలపరమాతలకుఁ దావిల్లాదు న్నలయనో యా దేశంబున నీదుజన్మపద మార్యావర్త సత్పుత్రుడా! ఏదేశంబు సతాత్మజీవులకు దా వెంటే కరణం బాకో యేదేశంబున మేకయుంబులియు హాయిందారునోయొక్కచో నాదేశంబున నీదుజన్మపద మార్యావర్త సత్పుత్రుడా! ఆలోకాయత హేమవర్షయంతససాధ్యప్రదేశం బెదో కాలాద్ధావళిమంబితోన్నతగాగ్రస్థాన మేదేశమో నాళికోత్పలవార్షిహంగులతోన్నారయణం బేదియో యాలావళిపదంబు నీసదసమార్యావర్త సత్పుత్రుడా!

గ్రంథ పరిచయము

ఈ క్రిందిగ్రంథములను విమర్శనమునకై మా కార్యాలయ మునకు నింపిన గ్రంథకర్తలకును ప్రకాశకులకును కృతజ్ఞతఁ జూపుచు మాపాఠకులకు తత్పరిచయమును కలిగించుచున్నాము. ప్రకృతిగ్రంథముల వారిప్రచురములు (౧) తొట్టిన్నాన ములు వేల ౭. (౨) నూర్వకీరణచిత్రి వేల ౭. (౩) మలబద్ధకము వేల ౭. ప్రకాశకులు: ప్రకృతినికేతనము దంతలూరు అగ్రహారము, కొల్లిపర పోస్టు గుంటూరు జిల్లా. ఈగ్రంథముల-శత్రుచ్ఛేదము రసపాసాజాదినేషను మున్నగు నుత్పదనము లేదయును లేకప్రకృతి మార్గము ననుసరించి జనుల కా రోగ్య భాగ్యమును కల్పించుటకై యుద్దేశింపబడినది. ఈ యుద్దేశము ననుసరించి- సర్వులకును ప్రపథమమున నాన శ్చేకమగు స్నానవిధిని ప్రకటింపజాలు స్నానములపుస్తకమును పిమ్మట ఆరోగ్యనిధానములగు నూర్యకీరణముల ద్వారా వ్యాధి నివారించు నుపాయముల బోధింపగల నూర్యకీరణ చికిత్సను పిమ్మట ఆభ్యంతరశక్తి నొసంగగల విధానము దెలుపు మలబద్ధక చికిత్సను ప్రచురించిరి. గ్రంథములు ఆబాలగోపాలము చదివి సులభముగా నగ్గము చేసికొనగల తేలికభాషలో వ్రాయబడి సర్వసామాన్యముగ నందుబాటులో నుండునట్టి వేల కీయబడు చున్నవి. పాఠకలోకమున కియ్యవి మిగుల సంగ్రాహ్యములై యున్నవి. సార్వజనీనములైనచికిత్సాపద్ధతులు. మిగుల తేలికయై ఎల్లవారికి అనుసరింపదగియున్నవని తలంతుము. ఎమ్. పి. శర్మగారు ప్రచురించిన బాలవిద్యావిషయక గ్రంథములు:- (1) కుచేలచరిత్రము. 0.4-0 (2) అజామికచరి త్రము 0.4-0. (3) ప్రభుకృత్ రత్నావళి, వేల 0.2-0. (4) ఘయూరధ్వజచరిత్రము 0.5-0 (5) బాలభారతము, వేల 0.8-0 (7) బాలరామాణ్యము వేల 0.8-0. ఆంగ్లములో బాలపాలి కలు స్వయముగా చదువుకొనఁ దగియుండి- జాతీయులు లగు పురాణగాథలతో నిండి- దైవభక్తి నీతిమతసాంఘికరక్షి కలి గింపగల- చిన్నచిన్న వచనగ్రంథములు తేలికొంటే ఇదివఱకు

చాల కలదు. బర్హాలలోని- ఎమ్. పి. శర్మ కంపెనీ వారు ప్రచురించిన ఈ పుస్తకముల వలన అట్టి కొరత చాలవరకును తీరిన దనచున్నది. శర్మ కంపెనీవారు సునిర మగు పరిశ్రమముతోడను అభిమానముతోడను ఆంగ్లబాలపాలి కల యువయోగార్థమై భారతభాగవత రామాయణములను అజా మికమయూరధ్వజ కుచేలాదిపరమభక్తాగ్రేసరులచరిత్రములను మిక్కిలి మృదువగుకైలిలో- మనోహరమును సలకణమును నగు భాషలో- చదువ నింపు జనింపజేయగల మాటలలో వ్రాసి ప్రచురించిరి. ఇట్లు జాతీయకథాసంవిధానములను ప్రచురించి ఆంగ్లల కృతజ్ఞతకు మిక్కిలి పాత్రులైనారు. ప్రతిరంగాధి బాలుకును ఆంగ్లబాలికయును ఈ పుస్తకముల సవశ్యము చదువదగు నని యభిప్రాయపడెదము. ఈ పుస్తకము లన్ని యును దొరతనమువారి పాఠ్యగ్రంథనిర్ణాయకసభ వారివలన పాఠ్యపుస్తకములుగా నుండునట్లు నిర్ణయింపబడినవి. వైఖానసగ్రంథముల సరిపాఠకులు (ఈగావారిపాలెము సత్తెవడపొట్టు చెంగల్పట్టుజిల్లా) పంపిన (1) గృహ్యసూత్రధర్మ నిర్ణయము (2) గోదామహిమ (3) శ్రీనివాసవీక్షితచరిత్రము (4) శ్రీరామభద్రదత్తలితకము అను గ్రంథములను కృతజ్ఞతతో నంది కొన్నారము. వీనిలో తొల్లిగ్రంథము శ్రీమాన్ విక్రీ-రాల రాఘవాచార్యులవారు కూర్చిన అష్టాదశసూత్రముల యర్థమును సంగ్రహభక్తిని తెలిపెడి గ్రంథము. దీనిలో కేవలము అష్టాదశ సూత్రగ్రంథముల వివరణములుమాత్రమేగాక విశేషించి వైఖాన ససూత్రము-శతద్రవయంత-శివుపనిబద్ధ విషయప్రణాళిక-మున్నగు విశ్లేషములను కూర్చిన చర్చలు సులభమగు సాంధ్యధర్మమునం దు-కూర్చబడి బహువిషయపరిపూర్ణమై యొప్పుచున్నవి. చెండ వది గోదామహిమ వైష్ణవభక్తురాలి యొక్కచుమాత్మ్యమును తెల్పెడి చిన్నప్రతిగ్రంథము. వైష్ణవమతానుయాయులు గోదావరమును చేయుచుందురు. భావ సంస్కృతము. వైష్ణవమతాభిమానులగు ప్రతిపాఠికి నియ్యదినంగ్రాహ్యమై యొప్పుచున్నది. గోదాపూజా కల్పవిధాన మంతయు నిందుగలదు. మూడవది వైఖానసమతో ధాతులై- సర్వతంత్రసర్వతంత్రవేదాంత దేశికాది చిరదములను ధరించి- శ్రీకాయలై యొప్పిన శ్రీశ్రీనివాసవీక్షితచరిత్రమును బోధించుపద్ధతావ్యము. పద్మములు ధారాశ్రమై కయ్యయును శయ్యాచిత మగు సందర్భకథియును గలిగి అను పదమును పత నార్జములై యొప్పుచున్నవి. శ్రీవీక్షితానురక్త లగు వారికల్ల రకు నిది యవశ్యము సంగ్రాహ్యమని మానవ్యకము. నాల్గవది సుందరరాజభట్టురవారు రచించిన స్తుతి విషయక గ్రంథము దీని సంస్కృతాంధ్ర వ్యాఖ్యానములతోను సరళితిని భావ మును ప్రదర్శింపగల తాత్పర్యములతోను చేర్చి ముద్రించి యున్నారు. గ్రంథ మన్నివిధముల ప్రశంస్యముగ నున్నది. సన్మార్గదీక్షిక:- ప్రకాశకులు. చ. కృ. రంగస్వామి కీక్షితులు. కుంభకోణము. ఇయ్యది వైష్ణవమతానుయాయుల ప్రవత్తిగ్రంథము. భావ సంస్కృతము. ఈ పుస్తకమునందు శ్రీ మద్వ్యాముముననివిచిత మగు గీతార్థసంగ్రహమును శ్రీరామా నుజాచార్య విరచితమగు గద్యరత్నమును శ్రీనిగమాంతదేశికుల చేత రచింపబడిన వైరాగ్యపంచకమును సంగ్రహింపబడి యున్నవి. గ్రంథము శ్రీ వైష్ణవమతానుయాయు లగు భక్తమలకెల్లనకును స్వీకరింపదగియున్నది. ద్రౌపదీమానసంక్షణము:- గ్రంథకర్త మక్కపాటి వేంకటరత్న కవిగారు. ఒంగోలు తాలూకా అనమనమూరు. వేల 1-0-0. ఇది యొదంకముల తెలుగు నాటకము. మహాభార తమునందలి ద్రౌపదీ సప్తా పహరణ విషయక గాథను కొంచెము సాటిమార్పులతో కవిగా రంగ్రహము వెలయించినారు. నవన స్పృతంత్రలతో నొప్పారుచున్నది. అంకములును తదుచితములగు పాత్రప్రదేశములును మనోహరములుగా నున్నవి. ఇది సర్వసాధా రణమును కైలితో పాఠకులను గంజంపఁజేయఁ గలిగియున్నది. కలీరుదాసుచరిత్రము:- గ్రంథకర్త కిడిపి ఆంజనేయులు గారు. భర్తవరము. భక్తమరు డగు శ్రీకలీరుదాసుని జీవితకథ ఇందు నర్ణింపబడినది. కైలి బాలకులై నెత్తము తెలియునంతటి

సులభముగానుండి ఎల్లవారికిని సంగ్రహ్యముగా విలసిల్లుచున్నది. వేల 0-8-0. స్వరాజ్యగీతములు:- గ్రంథకర్త గరిమెళ్ల సత్యనారాయణగారు. ప్రకాశకులు ఇండియా ఏజన్సీ లీకో పోస్టుబాక్సు 420, ట్రిప్పి కేను. మద్రాసు. వేల 0-8-0. ఇందు భరతిమాతృస్థవము రాట్నము గాంధి భిలాఫతు ఆంగ్లేయ విద్య మున్నగు విషయ ములపై పామరులు పాడుకొనునట్లు పాటలలో స్వరాశ్లోద్యేశ ములుకూర్చి వ్రాయఁబడినవి. కైలియును కడునింపుగాన్నది. స్వరాశ్లోద్యేశాదులను గమనింపఁగోరు జనసాధారణమునకెల్ల నిది స్వీకరింపదగియున్నది. పరవసుకవి ఉత్తారకమచకాభ్యుదయము అనే ప్రపన్నామృతము గద్య:- ఇది శ్రీమదుభయ వేదాంతసారథి జ్ఞానాను త్తానపరిపూర్ణమంత్ర రత్నాధికారచరమ శ్లోకార్థనిష్ఠాగరిహృల గురుపరంపర మనో వాగనుస్థానపూర్ణోపద్యశ్రీవచన భూషణార్థ రమ్యసౌమ్యమౌ నిర్దపదభక్తిసాంద్ర పరాపకస్తు వరమునిం ద్రచరణ ప్రవణశ్రీపరవస్తు గోవిందరామానుజ దేశికద్వయ కృపా మూల శ్రీమదనగోపాల కృపాతరు ప్రసాదలబ్ధకవితానుసార సారవిచార ముక్తరాస్వయాధి సుమద్ధన ముక్తామణీనాథ ముని నామధిమణి పుత్ర సాత్వికజనమిత్ర భగవద్భాగవతాచార్య చరణ తరుణతరణికిరణసంస్కర్షన వికాసనూన హృదయాబ్జ విభేయ శ్రీవైష్ణవసాంప్రదాయ పరవస్తునామధేయ ప్రణీత్యుదైన యుల్తారక పంచకాభ్యుదయంబనే ప్రబంధంబునందు పరవస్తు మానిపతి యనతారప్రభావో.....నన్నది సర్వంబును పంచమాశ్వాసము. ఈశ్వరమార్గరచే 2 బుధవారము. ఇందు వైష్ణవమతగురువులు వారిచరిత్రము, భారు తెలు గుదేశములలో నే యేప్రదేశముల నెప్పుడెప్పుడునచ్చిరో యా వివరములను బద్ధయూపమున వర్ణించినయైదా శ్వాసములకావ్య ము. గద్యలో నాల్గవంతుమాత్రమే వ్రాయఁగలిగితిని. కైలికోకపద్మము. కచ్చి సదాంధనాయకుని వాసుమతైన శ్రీకాకుళంబుకొ మచ్చికవైష్ణవోత్తముల మూరితవైభవమొప్పు నన్నుతుల్ మెచ్చుననేయ నా సారినిమేల్చి బ్రదక్షిణ పూర్వకంబుగా యెచ్చిన (హెచ్చిన?) భక్తిమొక్కి మదికింపగు వేడ్కల నుండి వెడియనో. ఇట్లే అంతర్వేది, వర్షవము, సింహాచలము మున్నగు ప్రసిద్ధ వైష్ణవదేశస్థానముల కాయాగురువులువచ్చుట, ప్రసంగిం చుట లా వర్ణింపఁబడినవి. వంగూరి సుబ్బారావు. వ్యాసీరణశాస్త్రజ్ఞుల కొకవిన్నపము. సుధీనిధులారా! “బడవ” అల్లకు “అను నీ రెండు శబ్దములు సంస్కృత తముల! లేక స్రాక్యతముల! అను సంశయము పొడమియున్న ది. వీరియరు మహావీరులు. కర్ణాటకదేశమం దుద్భవించిన వారు. విశుద్ధి సోమనాథుడు ఆంగ్లమున బడవపురాణమును రచించెను. దానియందు ఈ రెండు శబ్దముల పుట్పిత్తిని గురించి యేదియున్నట్లుగా వివరింపఁబడినది. కాటకగ్రంథములందును వ్యాసోక్త భవిష్యత్తు రాజాంబు సుశయవిచ్చిత్తి కలవడదు. గానఁ జీకముగా నను త్తరము నొనర్చు రామయ్యము.

నన్ను సభాభవనమునకుఁ బోవునదికి జంఘాల శాస్త్రము క్లుప్తమునఁ జెప్పుచున్నది.

“కాదు అసత్యముకాదు నాయనలారా! సత్యమే నని యిందుచున్నాను. పిల్లలు లేకపోవుటచే నాతనిమనస్థితి యటు లుండును గాఁబోలు. భార్యయందు భర్త కంటెయనురాగము న్నొనఁ జూపుచుండు భర్తకుఁ జంపఁజాలములయ్యనను, భార్య తోడితే ప్రపంచముగాని మామెలేనిదే ప్రపంచమే లేదని యున్నను, సంతోషము లేకున్నయెడల నేనియో శిలితిగ నేదియో మనఁబోవును. నేదొకటింపరానియహాకష్టముగ నేదియో తిరింపరాని మహాపదగ నేదొకటిపరామృతమైన బ్రతుకుగ నాతనికిసంపాదము పడకమాడదు. వాకితమి ముఖముగ భార్యభర్త లిరువురు చిలుకవంతులకంటె హాహావమిధునమువలె గులుకుచు గుహాభిందురు. సంతోషపుగంట పిల్లల జంజాటలేమియులేక, కాకిత కంటె శిలితి కంటెలేక, యాభిప్రాయముగ నామానందమున బ్రదుతుచున్నానని ప్రవాచనము. పిల్లలకొరత - సంతోషగోచాలమార్పుల ననుకొలుచును. కాని వాటన్నియును వారికిఁ గడుపుభరింపక పోవుటకంటె పిల్లము నేటికంటెలేదని తోచకయినను, అందులోనగర్హించునది కంటెలేదని యను నమృతమున్న మనవాటిలో నీయేదొకటియను దాకనుండ నుతియనుట కేమైన సందేహమా? మనయు నందులో మనవానికంటె సగుణకే యాఖిభము మఱితో యని నేతె చెప్పవలయునా? ననగానములు మోసి కనుట, ప్రక్కలలోఁ బంతుకొని చెట్టుకొని పోలియట్లు, బిడ్డను బరికిలింపి తలవెండ్రుకలయుంఁగఱాలు లేక - ముక్కుమొన లేండ్రిది-నింఁగాల్గవంపు మేనమామదని - హృదయము పట్టరానంత యానందమున నుడికియుడికి యుపొంగిపోవుట, యీ బిడ్డను నూకు లేపుఁజేయినాడు ఇది మాకు దైవప్రసాద మని దానిని కన్నులవైఁగిదుపుటై మూఁథుమై చెట్టుకొని నకలాపచారములుచేసి సంగంక్షించుట, మొదలగు నేడుకలన్నియు ముచ్చటలన్నియు నాకువారికే కావున, కనికెందవలసిన కొంత కట్టి మహానందము పూర్ణానందానందమైనపు డామెననున్న కెంతకష్టమోయెననుచెప్పుఁగలరు? గొప్ప గొప్పకారణములతోను నూచుట కామెనుగొనినదా. పేరంటమునకుఁ బిల్ల నెత్తుకొని పోకుండ వట్టిచేతులాడించుకొనుచు బోవుట బిడియముకదా! నీ కింకను బిల్లులతల? యని యెన్నుచు నడిగిపోవుదురేమో యనుభయము కదా. లేదని చెప్పవలకుంటే నామెకు శిరశ్చేదనము నేటికంటె లేదు కదా?

అట్లు లేదన్నయెప్పు యాతనిభార్య మృతినొందినది. అతని బ్రదుక కేవలమునకునా? నిన్న లేడిపిల్లను భార్యయాత్మ శాంతికోటకుఁ జెందుకొనుచు నదియే పిల్లగ భావించుకొనుచు నాలోగు జీవయాత్ర చేయుచుండెను. ఆ పిల్ల నొడిలోఁ బండుకొనఁ జెట్టుకొని పాలుపోయుచు, నీపుపోసి కడుగుచు గన్నులకుఁ గాలుకఁ జెట్టుచుఁ గాల్గకు నడ్డలుగట్టుచు, మొదలొ బుష్పమాలలను చెట్టుచు, నమ్మానాన్నాయన మాటలను జెప్పుచు, లేతఁ తీక నిట్లన్న నోటికందించుచు దనప్రక్కమొదల రత్నకంఠమునైఁ బండుకొనఁ జెట్టుకొనుచు, నిద్రపుట్టుకై జోలలునాగుచు నిట్లనేకొనఁచుములు చేయుచు, దానిని సంగంక్షించుకొనుచుండెను. పురుషుడేమి యిట్లు చేయుట యేమి యని యెంచి యాసత్య మకత్య మని మీరు కేకలువైచుటచేత నే యీ గొడవయంతయుఁ జెప్పవలసి వచ్చినది. ఇట్లుండగా నొక దినమున నొకరిని - ఒకరిని - ఒకరిని - యీలేడిపిల్ల తెచ్చిపాలులోఁ బ్రాణములఁ జాసును. లేనిదే లేనేలేదు కదా లేడిపిల్లవైన లేకపోవలయునా? ఎవని లేవనపు పరమ ప్రేమాస్పదనా యాతని కాఁదువు దక్కియెచ్చునా? స్వప్ని వైఖరి మనకొకటియు మఱియొకటి కొకటియునా? ఈ దేశమున కొకటి యింఁగానుదేశమున కొక్కటియునా? కలియుగమున కొకటి కృతయుగమున కొక్కటియునా? నులలో నొకటి పశువులలో నొక్కటియునా? పక్షపక్షమైన వస్తువు లేదుగాని దక్కకపోవుటకుఁ బ్రధానకారణ మొకటియున్నది.

అత్యంతసంగంక్ష చేయుటయే పడుచునో యువుడు సంతోషము చేయుచుండెను. సంతోషముచేయుచుండెను. సంతోషముచేయుచుండెను. సంతోషముచేయుచుండెను.

ననే - భవమునుబోగొట్టికొనును. కీర్తికాముడూ, పరులు లేన్నుఁ గూర్చి మంచిగానను కొనకేమా యనుకొనకేమా యనుని తాం తచితచేతఁ జేయుచున్నాము. నలననేయపక్షి భిక్షాజనుడగును. నత్తివాడు పెద్దలతో మాటలాడునప్పుడు నత్తియొక్కవచ్చునో యొక్కడనచ్చునోయను నవరతాందోళనముచే నదిరాకుండ తేసికొనునట్టి పూనికచేతనే - దానిని మఱితో లేన్నుకొనును. రెండవపెండ్లి మూడవపెండ్లిచేసికొను ముసలివారు తమ పడుచుభార్యలయను రాగమున కెక్కడఁ బాత్రులము కాకపోవుదుమో కాకపోవుదుమో యను గుండెదడచేత వారి కాళ్ళపైఁ బ్రాణులాడిన ప్రాణులాటయే కాచిన కాపే చూచిన చూపే యేడిచిన యేడుపే-యేడుముగము పెడముగమునకుఁ గారణమగును. ఆలాగుననే యంతప్రియమైన వస్తువెట్లు దక్కించుకొందునో దక్కించుకొందునో యనుదేవు పూటచేత దానిని రక్షించుటకై చేయు నపూర్వావసరక్రియల చేతనే-యనిచేయ జాతిపోవును. అంతట యనుభవములనున్న యొక్కనిచ్చుమాట చెప్పుచున్నాను వినుడు. నీకత్యంతాప్తమైన వస్తువునకు నీవను తీయమును సందేహించుకీడు, నాపాదించు నపాయము, నీవహాశక్తుడైన సందేహింపడు, ఆపాదించు. నీభాగ్యము జబ్బుగానున్నదని యొక దూరస్థపట్టణమునుండి నీకుఁ దంత్రీవార్త వచ్చిన దనుకొనుము. ఆమెకుఁ గురువునని యామె బాగుపడితిమగనీతో నుఖముగా నుండునని మంచిలంపు నీమనస్సులోఁ బ్రయత్నిమున నైనఁగలగునా? అట్లేప్పుడైన మీలోనెన్నుకొనఁ గలిగినదా? కలుగదు. డాక్టరువచ్చినట్లు, నిరాశ చేసికొని పోయినట్లు కావలసిన వారందఁ టేప్పుచున్నట్లు, తరువాతికృత్యములేవో జరుగుచున్నట్లు, నీకుంటియెటుటఁ గనఁబడినట్లుండునా లేదా? మాటమాటకు మాటిమాటికి, నీప్రియవస్తువునుగూర్చి నీ వంతకీడు-బుద్ధిపూర్వకముగాఁ దలచుకొన్నప్పుడు, నిశ్చయించుకొనినప్పుడావస్తువు నీకుఁ దక్కుకపోవుటలో వింతయేమున్నది? నీయధోరీతిని యగుభర్తృపత్నికే గాలునొప్పి వచ్చినను గడుపుకొప్పివచ్చినను నీవట్లునిద్దాక్షిణ్యముగ నామెను శేపించుచున్నప్పు డాదుష్టచింతాఫలము నీవనుభవించుటలో నాశ్చర్యమేమున్నది? మంచిలంపులు మంచి కలుగఁజేయును చెడతలంపులు చెడఁగలుగఁజేయును.

ఎట్లుయిన నేమి తుదకు లేడిపిల్ల వచ్చినది. కొంతసేపేచేప్పి నాడు మొత్తుకొనినాడు. తన సేవకుఁడు దానికి విషముపెట్టినేమోయను సందేహముచే మరణకారణ మేదియో కనుగొనుటకు దానిని మహావైద్యస్థానమునకుఁ బంపెను “రప్పరుఅఫ్దిఅయోర్డా” చావునకు పోతునని మహావైద్యశిఖామజియగు నాంగ్లేయుఁడు చెప్పినాడు. విజృంభకమరణకారణమును గూర్చి వి. ఎమ్. ఎస్. గారు తెల్లడించిన యభిప్రాయమును రవంత విమర్శింతుము.

ఏమని చెప్పినారు-అయోర్డాయను హృదయప్రధానరక్త నాళముపగులుటచేతఁ బ్రాణముపోయినదనియా? ప్రాణము దేహమునుండి యాద్యారముననే వెడలిపోయినదని యెంతమాత్తుముగాఁ జెప్పినాడో- ఎట్టి మహావిద్వాంసుడో! ఇంటిలో జొరఁబడితిమక్క-కంటితోఁజూచుచుండగ నేయొక్కమువెంటఁ బాటిపోయినదో నిశ్చయముగా! జెప్పఁజాలము కదా? అట్టివో నీతఁడింతమహావాక్య మెట్లానతియగలిగెనో. కంటికిఁ గనఁబడిన ప్రాణము-నీరూపమైన ప్రాణము-తాను జూచుచుండగాఁదనలో మనవిచేసి తన సెలవుతీసికొని తరలిపోయినట్టి తత్త్వజ్ఞానసంపన్నుడు- ఘంకామీదఁ దెబ్బకొట్టి చెప్పుటయేకాక- యాశ్రిస్తాక్షిని వ్రాసికూడనిచ్చినాడే.

నాయనలారా! ఒక్కసంగతి యాలోచింపుడు కట్టు బిట్టపై చుట్టుగుడిసెనుండి కుక్కకృత్పడిదడిచింపుకొని యీ కలకుఁ బాటిపోయి వచ్చినది. కుక్క దడిలో దారిచేయుట చేతనే దారిమొనరి కాదా? అంతకుఁ బూర్వమున దారిలేదే! కావున దారికిఁ గుక్క కారణమా? దారి కుక్కకుఁ గారణమా? ప్రాణోత్క్రమణప్రాబల్యమున రక్త నాళము భగ్నమైనది. ప్రాణముపోవుటచేత రక్తమువెడలినది కాని రక్తము వెడలుట చేతఁ ప్రాణము పోలేదే! కాని డాక్టరుగారు మహామృతీయముఘాతవలనమరణ క్రిందినుండి వెకిరియినారేమి? దానివృత్తి పండుపగిలినది. లోనికంపు లీవలఁ బడినవి. పండులోపలి గింజల సమాహ ముబిజ్జలము చాలక ఫలముపై నున్న చర్మమును బగులఁజేసినదా? అదివఱకేపండు పగిలియుండుటచేత గింజల లీలకు వచ్చినవా? నీటిలోనుండి కప్పుకట్టుమీడికి రుముకినది. కప్పు యీవలకు వచ్చుటచేత నీరుదారి యిచ్చినదా? మందుగా నీరు దారియిచ్చిన పోతువుచేత గప్పు యీవలకు వచ్చినదా? మన డాక్టరుగారు మాత్ర మొక - లోకముందని చెప్పినా లే? గునపముతో గోయి పడినదా? గోయియంతకు ముందే పడియుండుటచేత గునపముదగినదా? తండ్రి పుత్రునికిఁ గారణమా? పుత్రుఁడు తండ్రికిఁ గారణమా? అయ్యయ్యా! అంత

విరుద్ధమా? అన్నము తినటకు నోరు తెరిచుచున్నామా-నో రది మఱు తెరిచియున్నది కావున నన్నము నోటిలోనికిఁ బోయినదా? రక్త నాళములలోను ప్రాణములలోను బలవత్తరమైనదే! ప్రాణమేయని చెప్పుక తప్పుదుకదా? ప్రాణము శక్తి-నాళము పరగా గము. దీనికంటె నది శక్తియతరమని. చేతి చెప్పవలయునా? బలవత్తరమైన ప్రాణము రక్తనాళమును జంపుకొని తెలుపలికిఁ బోయినదని చెప్పవలయునా? రక్తనాళము నిర్మూలముగానుర్వాదగా సన్నసన్నముగా దారియిచ్చి ప్రాణమును సాగంపినదని చెప్పవలయునా? బలాధ్యుఁడు బలహీనుని దాడవై బలాంబుంచి యింటిలో దూఱినాడని చెప్పవలయునా? బలహీనుఁడు యోగ్యుడై వైరాగ్య సంపన్నుడై యభ్యాసతః పూజారాజుఁడై దయచేసి గృహపావనత ప్రసాదించుటచే బలాధ్యుని లోనికిఁ దెచ్చెనని చెప్పవలయునా? పోనిండు నాయనలారా! ఈ గొడవ యంతయు నీ తర్జనభర్జనమంతయు నీ పూర్వపక్ష రాధాంత పద్ధతియంతయు నీ యాను కాదను మీ మాంసయంతయు నెందులకు? ఆ కలియుగధన్యులకి చెప్పినట్లే రక్తనాళ విభేదనము ప్రాణోత్క్రమణమునకుఁ గారణమని యొప్పుకొందము. అయితో నీ వెనకముందువిచార మే! ఈ తలతోఁకతగాదా యే! ఈ కార్యకారణపు గాటులాటయే! అయినవాక్యరత్నమునే శిరమున వహింతుము. కాని రక్తనాళ విభేదనము ప్రాణాపాయవశము గలిగింపని యాహవాచకము లేనియో యున్నవి పోనిండు. అవి లేనట్లుగనే యెంతము.

ప్రాణము రక్తనాళద్వారమునకుఁ బోయినదని మన యాంత్రీయపు-ఎన్యూరేటియసిగారు చెప్పినారుకదా? మొదటఁ బ్రాణము రక్తనాళములలోనికిగాని శిరమున- మఱియొక్కడై నేనగాని యెట్లువచ్చినదో యాయన రవంత మనకుఁ జెప్పఁగలరా? మొట్టమొదట నది లోనికివచ్చుటకుఁ గారణమేమోనంటే పముగా వారు సాయంపఁగలరా? అదిపోయినదా? తెలిసినప్పుడు వచ్చినదారిమాత్ర మే తెలియకుండవలయునా? పోనిండు తెలియకపోయినబోవునుగాక- తెలియవలయుననువిధి లేకపోవచ్చును. అది వచ్చినప్పుడేయనయమును జంపుకొని లోనఁ బ్రవేశించినదో చెప్పఁగలరా? ఏదో కొంత స్థూలాయనవిచ్ఛేదన మొనర్చి గాని యది వెకిరియటగాని లోనికివచ్చుటగాని సిద్ధింపదని యాయనవిశ్వాస మైనట్లు కనఁబడుచున్నది కదా! ఎట్లు ప్రాణము లోనఁ బ్రవేశించినదో వారు చెప్పఁగలరా? (అబ్బో! ఆ సంగతి వారి కట్లు తెలియునయ్యా-వారిలో ననే కులకుఁ దెలిసినదెల్ల - వారి జేబులో భవము, మనగొంతుకలో ద్రావకము- వారికిఁ దెనకట్ల పలాపు, మనకు నేలపుగంజి-వారికి బట్టరాని తెగనీలుగు, మనకు భరింపరాని దీనత్వము- వారికి నత్వ మనకేడుపు-వారికి నరయాగము, మనకు మరణయోగము-వారిలో ననేకులకుఁ దెలిసినవి, మూఁడేపిల్లు-బిల్లు-కిల్లు. అని సభలో ననే కులు కేకలు) పోనిండు నాయనలారా! వారిలోఁ గొందఱునైన ననుట యెందులకు? ఆయావుండగా వి. ఎం. ఎస్. గారైన మన తాడు త్రొంపలేరుకదా! మనయాకు చింపలేరు కదా? ‘దేవతా మండలా భండమండను’ ని సెలవులేరుడ డిట్టి క్షు మేషికలో అండ్ సానిటరీ ఆఫీసరుగారైన మనయేవల మారకాధిపత్యము వహింపలేరుకదా- ఆధ్రశంసయిక నెందులకు? తెలియనివారు తెలియనట్లుండక ఈ దీమసుపుసిద్ధాంతము లేమి? ఈ తెగనీలుగు వ్రాతలేమి? ప్రాణములోనికి రాను వలదు ఈ విచారణయే మన కువలదు-మొదటఁ బ్రాణమనఁగ నేమో వారికేమాత్రము తెలియునో-నాయనలారా! ఈయంతముగుర్చి పూర్వాత్మకైద్య విద్యాపండితులకుఁ బ్రకృతిశాస్త్రజ్ఞాన నిత్యేతలకు నేమాత్ర మిదివఱకుఁ దెలిసినదో రవంత పరికిలింతుము-ఇది కొందఱకుమాత్రమే రుచివంతమైనవిషయ మగుటచేతఁ జాలమందికి వినుగుగా నుండునేమో- కొంచెము దయముగి తీర్ధతో వినఁ బ్రార్థించుచున్నాను.

సరిగాఁ బ్రకృతిశాస్త్రము ననుసరించి చెప్పవలసి యుండునెడలఁ బ్రాణము పదార్థముతో సంబంధించియుండుననియు నది ప్రాణము గల యన్ని జంతువులచేతను బ్రదర్శింపఁబడునది యనియుఁ బ్రాణసహితపదార్థములనుండి ప్రాణరహితపదార్థములను కేటాయంపఁజేయునది యదియే యనియుఁ (ప్రాణమును గూర్చి వాగిశాస్త్రజ్ఞులు నిర్ణయించియున్నారు. నాయనలారా! ఏమైనఁ దెలిసినదా? ఈ కామెచే నంధకారము మఱితో గాఢమైన ట్లగపడుచున్నదేమి? ఈ యద్దులలో నేదో దయ్యపు మొగ మగపడుచున్నట్లున్నదేమి? ప్రాణము గల యన్ని జంతువులచేతను బ్రదర్శింపఁబడునది ప్రాణమంటా - నీరసంగా నేమి యని యడుగఁ నీరని చెప్పదగినదెల్ల నీరని చెప్పినట్లున్నది. కామరాజుగా రెవరని యడుగఁ కామరాజును పేరు వహించినవారే కామరాజుగారని చెప్పినట్లున్నది. కాని పార్శ్వరూపస్వరూపగారు ప్రాణమనగా నేమియో యెంతకుంటే

మిస్సముగాఁ జెప్పినారు. బాహ్యపరిస్థితులనుబట్టి యంతరపరిస్థితులను సర్దుకొనుకొని ప్రాణ మని యాచిద్యాయముల చెప్పినారు. ఇట్టి సన్నివేశము జీవనీకృతవలనముల రెంటియందుఁ గూడ నవ్యాహుముగ నత్రాంతముగ జరుగుచున్నది. అందుచే జీవనీకృత భేద వినిర్వచనములన నశించినట్లు కనబడుచున్నది. నిర్జీవపదార్థముదాములలో గూడ నదియే జరుగుచున్నది. కావున నాపని జరుగుటకు జీవమే కావలయు నన్న నియమము లేదు. అందుచే నది ప్రాణలక్షణము కాదు. అతివ్యాప్తిదోష సహితముగనుచే హృద్భుజులనుగారి నిర్వచనము నిరాకరింప వలసియున్నట్లుపడుచున్నది.

ప్రాణోష్ణజముయొక్క కదలికనే ప్రాణముగా భావించు వచ్చు నని మఱియొక విద్వాంసులు చెప్పియున్నారు. ప్రాణోష్ణజ మనగా నతమాత్మమైనప్రాణి- అంతకంటె మాత్మతరప్రాణి యుండదని కొందఱయభిప్రాయము. కాని యామాట సత్యము కాదని మఱియొక యభిప్రాయము. ప్రాణోష్ణజ మున కెంతయో పూర్వచరిత్ర మున్నదనియు, దానికి వితామహ ప్రవితామహాద్య నేకపూర్వ లుండి రనియు, వారు దానికంటె మాత్మతరజీవు లనియు, దాని వంశవృక్షమును మఱిత్ర ప్రజ్ఞాకాలమున బరీక్షించినవారు పలుకుచున్నారు. ఈ భూజనహ స్రధావిభేదములతో మనకంత యావత్కాలమే, ప్రాణోష్ణజమే ప్రాణిప్రాణపదకముగా మనము పరిగణింపవచ్చును. దీనిలో ప్రాణి యొక పదార్థమున్నది. ప్రాణి యొక పదార్థమున కాళ్ళను మోడ్చి జనువైట్లాజను ఆక్సిజను సల్పున అను పదార్థములున్నవి. ఆపదార్థములు చిత్రవిచిత్రాతివిచిత్రమహావిచిత్ర మేళనమున గలసియున్నవి. ఈవస్తువులన్నియు సామాన్యవస్తువులే కాని వానిమేళన వైచిత్ర్యమే దురేయముగ నున్నది. ఈ విలక్షణమైన విచిత్రమైన విశోధనాసాధ్యమైన మేళనపద్ధతివలననే ప్రాణ మనునది పుట్టుచున్నదని యనదగును. కాని ప్రాణము-మై చెప్పినవస్తువుల సాముదాయకగుణ మని మాత్ర మెన్నదగుదు. నీటిలోని గుణము ఆక్సిజను మోడ్చి జనువాయువులలోని సాముదాయక గుణ మని చెప్పవచ్చునా? ప్రాణ మట్టి సాముదాయకగుణము కాకపోయినను సమ్యేళనవైచిత్రసంజాతగుణ మని చెప్పక తప్పదు. ఈ ప్రాణపదకప్రాణు లెన్నో కలసి యుండును. ఏ ప్రాణపదకమున కా ప్రాణపదకమే ప్రాణముగలది. ఆస్యోగ్య సాహాయ్యకూల్యముగ నవి జీవింపగలవు. లోనుండి కాని నైసుండి కాని కలిగిన ప్రమాదములవలన నవి నశింపవచ్చును. ప్రాణమున నేమో తెలియుటకు ప్రాణోష్ణజములలోని ప్రాణిదేహా పూర్తిగాఁ దెలియవలయును. ప్రాణిదేహానున్నవస్తువులే తెలియును గాని యావస్తువమేళన విభాగవిభాగాదులు బాత్రిగాఁ దెలియవు. అవి తెలియనంతవఱకు ప్రాణమున నేమో చెప్పటకు మిలులేదు. నాయనలారా! ఇదియన్నయు నాయభిప్రాయములనుకొనుచున్నారేమో పాశ్చాత్యపండితుల వ్రాతలలోని యభిప్రాయములను నాకవగాహన మైనంతవఱకుఁ దెలియఁజూచుచున్నాను. క్రీస్తు పుట్టుటకు రెండువేల సం॥ముల ముందు నుండి పుట్టిన తరువాత దాదాపుగా రెండువేల సం॥ముల వఱకు మహాధీశాలులందఱు మహాకాష్టజ్ఞులందఱు ప్రాణ మేదియో కనుగొనుటకుఁ బడవలసిన పాటు లన్నియు బడినారని చెప్పవచ్చును. ఇప్పటికే ప్రాణ మేదో తెలియలేదని సిద్ధాంతపటము కొనిరి-కాని పాప మాతాస్త్రిజ్ఞుల కాశమౌళమింకను వదలలేదు. ప్రాణిదేహును గూర్చి పూర్తిగా వారికిఁ దెలిసినప్పుడు ప్రాణమేమో తెలియగల దని వారిక నాశపడుచున్నార. ఇది కేవల మేహండ్రభ్రమము. ప్రాణిదేహుగూర్చి పూర్తిగాఁ దెలిసినప్పుడు ప్రాణమునుగూర్చి తెలియనగల ప్రాణమునుగూర్చి పూర్తిగాఁ దెలిసినప్పుడు ప్రాణమునగ నేమో తెలియనన్నమాట-అంతకంటె లేతమును భిన్నముకాదు. తల్పమెరిగినవానికి బ్రహ్మజ్ఞానముకలుగుననగా బ్రహ్మజ్ఞాన మున్న వానికి బ్రహ్మజ్ఞానము కలుగునన్నమాటకాదా- ప్రాణముఁ బాసినవాఁ డెన్నఁడైనఁ దిరుగబ్రదికివచ్చినయెడల మనకతనిమూలమున మరణానంతరావస్థ తెలియనగల నదియులేదు-ఇదియు లేదన్నమాటయేనా? గణపతికి గంపెఁ దుండ్రా లుళక్కి-యొకప్పుడు నీకాంతకడుపుగూడ నేల యుళక్కి- కాదు! కావున నిందును గూర్చి యజ్ఞానమే సిద్ధాంతము వీలాకానము.

ప్రాణులు కనఁజూచు బహిర్లక్షణములవలన ప్రాణమున నేమో తెలిసికొనవచ్చునని కొందఱు ప్రకృతికాస్త్రిప్రాణులు ప్రయత్నించిరి. ప్రాణికిఁ బ్రథమ లక్షణము కదలిక. ఇది ప్రాణిలక్షణమేకాని దీని వలన నే ప్రాణిని నిరూపించునెడలఁ బ్రమాదములు దినమునకుఁ బడికొట్టులైన సంభవించును. ప్రాణశాస్త్రములైన యనేక పదార్థములకుఁ గూడ నసాధారణమైనవలన ముగ్ధుడనకతప్పదు. ప్రాణమున్న యనేక వస్తువులకుఁ జలములేదనక తప్పదు. రాజు చిక్కుచుగింజలో

ప్రాణములేదా? కట్టిన పొల్లులులోనే యది చచ్చిపోయి పడియున్నదా లేక ప్రాణమున్నదికదా యని సాదులలోనికి దగంత తాను దుమికినదా? అందుచే నీలక్షణములవలన ప్రాణమేదో తెలియఁ దగదు. రెండవలక్షణమునుగూర్చి చెప్పెదను. మూతి శేదైనఁ దగినయెడల నోకలిబండ్ ముడుచుకొని చుట్టచుట్టుకొని పోవును. సూర్యుఁ డేవై పునకుఁ దిరుగునో సూర్యకాంతపున్న హవైపునకుఁ దిరుగును. మెకపు గబ్బుచావు కోసుమాముననే కనిపట్టి మేకబారున నార్చి కాళ్ళు లటలటపోవఁ గూలఁబడును. గండపిల్లివంగళపుటారతి వినగనే యెరుకలు మకులంబోయి, పాటిపోబోయి తొట్టలలో దాఁగబోయి తుట్టుకు దకు భయావేశముచే, ప్రబలాంధోళనముచే, దానినోటిలోనే తప్పుకుండఁ బడును. నిదురబోవుచున్న మూసికొలిపై నూదితోఁ బాడుపగ నాతఁ డెఱుంగకపోయినను గాలు ముడుచుకొనక మానఁడు. ఇట్టి విచిత్రావస్థకే “ఇట్టితేలికటి” అని యందురు. నరములకుఁ దైనినుండి కాని లోపలినుండి కాని యేదో యొక సంఘర్షణము కలుగగల నని ములయుకాని వినిసికాని మాంసభండ్ములకుఁ జలము కలిగించును. ఇది సర్వప్రాణులకు సామాన్యమైన లక్షణమే. సామాన్యమైనదేకాని ముఖ్యమైనది మాత్రముకాదు. నిష్పాణము లగు వస్తువులలోఁగూడ నిట్టి లక్షణము వ్యక్తపడుచున్నది. సూర్యకాంతపుకాయ సూర్యకోణముచే మండుచున్నది. చంద్రకాంతపుకాయ చంద్రకోణముచే గ్రవించుచున్నది. అయినాంతము నూది నాకన్వించుచున్నది. గడ్డి పోచ నీలమున కంటుకొనుచున్నది. కావున ఇట్టితేలికటివలన మాత్రము ప్రాణమేదో కనుగొనఁజాలము. ప్రాణముయొక్క సూడవలక్షణ మేదో చెప్పవచ్చును. ఇది స్వజాతివర్ధనకే. ఈకే ప్రాణులకు సాధారణమైనదే కాని ముఖ్యమైనదికాదు. ఏల యన ననేకప్రాణుల కీకేలేదు. ఇది సిద్ధాంతకరించిన యంతము కావున దీనినిగూర్చి తగవక్కఱలేదు. ఇది కాక బహుమాత్మజంతువులలో నొకవిచిత్రమైనవృద్ధి కానఁజుచున్నది. ఒక్క యతమాత్మప్రాణి ఆపుసాటులో రెండగును. అవి మఱియొక ఆపుసాటులో నాలుగుగును. ఇదియుఁగూడఁ ప్రాణమునుగూర్చి నిశ్చయజ్ఞానమియఁజాలదు.

ఇది కాక ప్రతిప్రాణియుఁ బ్రాణినుండి పుట్టినదై యుండక తప్పదు. ఇది ప్రాణిముఖ్యలక్షణ మేమో యోజింపకు. కాక్రిష్టమునుండి కాక్రిష్టమవును. కాకరగింజనుండి కాకర తీగ పుట్టుచున్నది. పగిలి పాడైన క్రష్టమునుండి పక్షి పుట్టుట లేదు. ముక్కి-పోయినగింజనుండి మొక్కపుట్టుటలేదు. ఇంతవఱకు బాగుగనే యున్నది. కాని ప్రాణరహితములయిన బండల నుండి పచ్చనియాకులు గల తీగలు పుట్టుచున్నవి. బదనికలకు మూలములేదు. ఇవి యెట్లు సమర్థింపవచ్చును. కావున ప్రాణి నుండియే కాని ప్రాణి పుట్ట దని చెప్పట కవకాశము కనఁబడవచ్చును. అందుచే నిదియుఁ గురురలేదు. ప్రాణిప్రధాన లక్షణపరిక్ష మొదలిడిన తరువాతఁ బ్రాణవిషయకమగు మన జ్ఞానము మఱితమదిగమంగ మైనట్లు కనఁబడుచున్నది. అందుచే నన్నియు వలలకొనఁదగినవే. నదలకొనకుండఁ బ్రాకులాడి న ఫల మేమున్నది? పరిమికంపలలోనికి బామ్యజ్ఞముగూడొంకల లోని కీడ్చుకొని పోవుచున్నదానెంటు నింకఁ దల వందుకొని పోవుట యెందులకు? మందు పనిచేయక పోయినప్పుడు కూడ మ్రొంగుట యెందులకు? కలము వ్రాయనప్పుడుకూడఁ గర్ణాగ్రమున దానిని ధరించు తెంచులకు? మఱియొకపద్ధతిని యోజింప వలయు నని మఱియొక ప్రకృతికాస్త్రిప్రాణినుండి మేలిక మార్గమున విచారణ మారంభించిరి. ప్రాణముననేమి యని కదా ప్రశ్నతర్రము? ప్రాణాభావముకంటె భిన్నమైనది ప్రాణమని యొప్పుకొనక తప్పదుకదా! అందుచే మృతి యనునదేదియో తెలిసికొన్నయెడల ప్రాణమునునదేదియో తెలియవచ్చును ఉన్న రక్తసహితప్రాణులలో “వారంబుడకులనియల్లు” మరణదశను మాత్మముగాఁ గనిపట్టవచ్చును. ప్రాణప్రధాన సంజ్ఞ యేదో యది కానఁబడకుండైనయెడల నానిలోఁబావు సిద్ధించినదని చెప్పగలము. హృదయకోశంబంధములగు లబ్బుడబ్బు లాగి పోయినప్పుడు కాని, యూరితిత్తుల కన్నులున్నటు నిలిచి పోయినప్పుడుకాని, ప్రాణము పలాయన మొందినదని పలుకువచ్చును. హృదయ మాగిపోయిన పిమ్మట నై నను క్వాసకోశములు నిలిచిపోయిన పిమ్మట నై నను మిగిలిన యనేకకోశములు ప్రాణసహితములై చాలసేపటివఱకు వుండవచ్చును. శీతరక్తసహితములగుచున్న నత్తగల్లు పాము కప్ప మొదలగు జంతువులలో-చ్యుతిని గనిపట్టుట మిగుల దుర్లభము. ఈకష్ట మిట్లుండగాఁ జావులములకు భేదములను గ్రహించుట మఱియొన్ని కారణములచే మఱితరక్త మైనది. హిందుదేశమందు గొందఱు పక్షులు సూర్యవర్ణలో ననేకమాంసములవఱకు స్థానికులనలె నుండునని వినుచున్నాము. ఈయంశము సత్యమే

యగునెడల నిదియుఁగూడఁ బ్రాణనిర్వచన విషయమునఁ బ్రతిబంధ మునుట కేవల సందేహమా? ఇది కాక యాకస్మికమగు కొన్ని మూర్ఖులు సర్వవిధములఁ జావు ననుకరించును. ఒడల వేడిమిలేదు, చిత నాడిలేదు, ముక్కున నూడిలేదు, చావునకు మూత్ర మింతకన్న కొమ్ము లున్నవా గొరజ లున్నవా? తొండమున్నదా తోకయున్నదా? కాని యదియూర్జకాని మృతియని చెప్పవచ్చునా? ఇది ప్రాణనిర్వచనమునకు మఱితర ప్రతిబంధము కాదా? ఇది కాక కొన్ని యధిమజాతిప్రాణులు శరశ్చేదన మొందినపిమ్మట జరకాలమునకైన, నిరాభిశేచనమునలనఁ బునఁప్రాణ సమన్వితం లగును. ఇట్టి యధిమజాతిజంతువులలో సమస్తకోశములు నిల్చిపోయిన తరువాత నెంతకాలమునకైన సరే తిరుగ నవి ప్రాణమంతము లగుట కెంతమాత్రమును సందేహము లేదని డబ్బు. కావున అను మహాధీమతుఁడు చెప్పి యున్నాఁడు. చావునకు బ్రదుకునకు నేభెదమున్నదో యిప్పటి వఱకుఁ దెలియదగినంత మట్టునకుఁ దెలియలేదని నానిభగవద్మా యని మనప్రాణములొకఁ దియకుండ నాతఁ డొప్పుకొనినాడు. సుమన్న కుదకుఁ జావుబ్రదుక రెఱుంగని కాస్త్రజ్ఞానసన్నివేశ మైనది.

మఱియొకఁడు కేనోజుమగాని, ప్రాణోష్ణజము ప్రాణి ప్రాణిపదకముకాదని చెప్పియున్నాడు. మఱియొకఁడు నక్షత్రములనుండి గ్రహములనుండి పరాగసూమమునఁ ప్రాణ విభాగాలకమునఁ బడినదని పడుచుండగాఁ దాను చావినట్లు చెప్పినాడు - ఈవిద్వాంసు నేనునవలయునో తెలియకున్నది. ప్రకృతికాస్త్రజ్ఞానము కలిగినకొలది కలిగినకొలది మనసులోని రసమంతయుఁ జచ్చి యది యెండుజిల్లుగాయవలె మెలికలు పడికెఱుగుగనుండును. మనస్సును బోదకాలువలె గ్రందికి నిగలాగుటలోఁ బ్రకృతికాస్త్రజ్ఞాన ముండి లేదు జగత్తంతయు నొక్క యూపున వ్యాపించి సృష్టిగానామృతమును గ్రోలవలసిన మనస్సు- తుక్కుగొడుగుగ్రందికి దూటి దానిలోని గసమును జదిచాయన. శారీరకసామనాదికాస్త్రములు నేనాంత కాస్త్రమునకు సాహాయ్య పడినప్పటినుండియు. నేనాంత కాస్త్రము వెలవెలరాదు నెట్టిమొగము వైచిత్రిని యున్నది. దాని వదనమునఁ బ్రాచీన విద్వాంసులు కాంచిన బ్రహ్మకన్య సముపహసంబు లైనది.

మైదె తెలిసికొన్నయెడల, క్రిందివచ్చియు నుజ్జేయము లగునో-యూవెచుచు నేనువుకాదా? క్రిందివస్తువును బరీక్షించుటకింకను గ్రందికి బోయి మఱియొకను గ్రందికిబోవునెడల నధోగతియేకాని యంతరంగవ్యాప్తి యేమైననున్నదా? పాతాళము కంటెఁ గ్రందికిపోయినను బరమార్థము గోచరించునా? ప్రాణమున గనేమో యిప్పటికిఁ దెలియగలిగిరా? అదికాక మఱియొక్క చిన్నమాట. చిరకాలము తన్నువదలి దూరదేశమునకుఁ బోయిపోకుటకుఁ దల్లికిఁ గానఁబడినాడు. కప్పపు బూసలంతటికన్నీటి బిందువులు చిల్లజల్లుగ నామెచెక్కులనుండి రావలసి. ఒక్కొక్క చాట్లొక్క పూర్వపుజన్మనిరాజ్యమంతవలనగలది యని చెప్పట యతిశయోక్తి కాదే. కన్నీటివిలువ కవిత్వకృ మఱియొక్కడెఱుంగునా? ఆశ్రుబిందువున నభిలాంతరప్రపంచము నవలొకించి యనుభవింపగలవాఁ డొక్కవయేనా? మఱియొక్కడైన నన్నాఁడా? ఆశ్రుబిందువు నద్యముకిందఁ దెట్టి అనలైజుచేసి ప్రకృతికాస్త్రజ్ఞుఁడు దీనిలో రెండుపాళ్ళునున్నను, మూడు పాళ్ళు లాక్రిమిలే, తిత్తిరసము, 1 భాగ ముప్పు; 7 భాగములూక్వా (నీరు)యు నున్నవనిచెప్పి భూభూములకంటె దీనిలో విశేష మహిమయేమియులేదని కవి నడిచేసిండును. కొజ్జావానికి గులుకు లాడికోరచాపులొన్ను శృంగారగన్యపంపి మేమి తెలియును. జగత్సృష్ట్యామును జంపినవాడు ప్రకృతికాస్త్రజ్ఞుఁడు. ప్రాపంచికవిత్తము భగ్నపటచినవాడు ప్రకృతికాస్త్రజ్ఞుఁడు. పోనిండు. ఈగొడవ యెందులకు?

కాని, నాల్గువేల సంవత్సరములనుండి ప్రకృతికాస్త్రజ్ఞులు ప్రాణమునగ నేమో తెలియలేదని మొఱుకెట్లుచుండగా, నామెఱుమాలోకమునందంతమాఱుమ్రాయుచుండగా, మనవి. ఎం. ఎస్. గారు ప్రాణరయోగ్మానుండి పోయినదని రెండునిముసుములలోఁ జెప్పినాడే- వీనిసాహసము సంతకంబోవను! ప్రాణముపోయిన తరువాత శరీరకాదులలో నెన్నివంద లెన్ని వేలమార్పులు కలుగునో యనునంశము తా నెఱుంగనిది కాదే. రక్తనాళింకయు కూడ మరణానంతరపు మార్పులలో నిదల కాకూడదో చెప్పుగలరా?

నాయనలారా! వి. ఎం. ఎస్. గారి యభిప్రాయమే యంతయునకనకగా నున్నపుడు వారీయావధిపద్ధతి యెట్లుండునో. శ్రీ గామరత్న క్రియాచక్ర-శ్లోకానుక్రమణిలోభవంతు. వాత యంతవారై నప్పుడు వాకికింది న్నశులలో ననేకు లెంతవారో చూల్చిలు మూలకర మెత్తుకొనుచుండ కలాలకు జీవామికాయయో! నాయనలారా! ఎవరెట్టివారై ననునకేమినింతి? మనకలలకడుపు చల్లగానున్నంతసేపు మనకేమియుచుండులేదు. సప్తమాధిపతి లాభాధిపతి మరకదశరెండఱకుదాటిపోలేదు. ప్రపంచమునఁ బుట్టినవట్టు వనతారపురుషులకే యాపవలుమా? నప్పుడుమనలెక్కయేమి? ఇంతకును గర్భభూతము నమృతవాచముకాని క్షయ నామాత్రమ నమృతవాచము కాముకదా! నాయనలారా! ఎంత సంక్షేపముగాఁ జెప్పదలచినను చాలవెనది! తమిళమునఁ ప్రాణనిర్వచనము మనవేదాదులెల్లువనెదో మఱియొకప్పుడు చెప్పెదను. ఇప్పటి కిదియే యెక్కువయెదది. ఓమ్ కాలక్యాంతి.

వసంత లేఖలు

మిత్రమా!

నీకడ నెలపుటిసికొని నీలో యువయువ పదిగంటలకుఁ జెన్నపురి దేవుముగాఁ జేరితిని. మెయిలునండి యాగుట లెదవుగా నోరిగలవలెను గులిచావు నేనన్న నీది నాక్రమించి తల యొకరు నాసామానుల నెత్తుచుంటి. వారల వారిచి సామాను మెల్లగ దింపించి యొక "జిగ్సాబండి" వై కెక్కించితిమి. ఇప్పుడు తెలుగువారికిఁ బూర్వమున్నంతవీక్కు లేదు. కాని బండివాం ద్రెప్పటికిని నిప్పులు పెట్టుచునే యుండును. చెన్నపురినుండి నింతలు విశేషములను వ్రాయుచుని నీవు కోరి యుండుటచేఁ గ్రహముగా వ్రాయుచుండును.

చెన్నపురి వచ్చువఱకు నెచ్చుటనో యొకచోట నిగదనను కొనియుంటినిగాని ప్రస్తుత మెక్కడకుఁ జోవుదునాయని యో జింపనలసి వచ్చెను. రైలులోఁ గలిగిన మిత్రుడొకఁ డాంధ్ర పుత్రికాకార్యస్థానమునకు బోవుచుండుటచేఁ జెన్నపురి వచ్చు తెలుగుపాంథులకు శరణాలయముగ నుండు మన పుత్రికాకార్య స్థానమున నొకదినముండి పిమ్మట బస కుదుర్చుకొనవచ్చునని యట్లునెచ్చుటకే తీర్మానించుకొంటిని. బండిదలిసది. నెంట్లుల స్టేషను మొదలు మోటారుబస్సు లధికముగఁ గనబడఁజొచ్చెను. మొన్నటి బ్రాంపువాండ్ర సమ్మి మొద లిమ్ముల వ్యాపార వధికముగఁ బ్రాంధ్రమొదలయూ, తమకూడు పదిపోవుచున్న దనియు, జిగ్సాబండివానివలె రిమోటారు బస్సులవలనకూడ నది పాలరు చున్నదనియు వచ్చిరాని తెలుగులో మాజిగ్సాబండివాం దుపగ్గనింప మొదలుపెట్టెను. పూర్వమువలె నెల్లల స్ట్రానులకుంటె ముఖముగ. చురుకుగ బాటసారులఁ దీసికొని పోవుచున్న యీ మోటారు మొరుగులకుం గూనురాగము దియుచున్న వా యనునట్లు బ్రాముబండ్లు కీచురావములతో నిర్జన ముగఁ జోవుచు జాలి కలిగించుచున్నవి.

యుక్తకాలమున మేము పుత్రికాకార్యస్థానమున జేరి స్నానాదికాలకృత్యముల దేశకాలపాత్రల ననుసరించి తీర్చుకొని, రైలులో నయ్యరగా రిచ్చిన- అనగా డబ్బుటిసికొని యిచ్చి- ఫలాహారముపటిమ తగ్గుటచే భోజనము ప్రయత్నము లో మన్న నామిత్రుండు నన్ను తొందరపెట్టసాగెను. పట్ట పంచె తీసికొనుటకు బాయబద్దలపెట్టె తెఱచితినిగాని, జిగ్సాబండివాడో, కూలివాడో, చెన్నపురిలోఁ బట్టుబట్ట లవనముండ నని కాబోలు నెట్టెయడుగు భాగమున నేర్పుగఁ గోసి తీసివేసి కొంత బరువు తగ్గించి. పెద్దపెట్టెలోనుండి యుండునని తలంచి మిత్రుని బలవంతముచే భోజనకాలాగ్నేయ జాతలెత్తులమై బసటికవచ్చితిమి. తంబునెట్టివీధి మొదలు చేరితిమి. ఉన్నతనాథాయస్థానమున కెదురుగ నిర్భయముగ నవ్యాయము" నొక ఫలకము కనబడినది. "ఇచ్చట బ్రాహ్మజాతుకు భోజనము వేయబడును." ఇది చూచుటతోడనే నాకు నత్య రాజా పూర్వదేశయాత్రలలో శ్రీనికేతలింగము పంతులుగారు వ్రాసిన 'అయ్యగారి అన్నసత్రం' జ్ఞప్తికివచ్చినది. "ఇచ్చట కుం బోవుదమా?" అని నామిత్రునినొక చూచితిని. అతఁ డీఫలకము తీసివేయించుట కాంక్ష. లోకసభ చేయవలె ననియు, మఱ భాష కిది గొప్పతిట్టనియు, హెక్టోప్రస కెదురుగనన్న యీ శాశ్వతభాగను నొలగింప మఱ పెద్దలు ప్రానుకొనకుండుట యన్యాయ మనియు నాతఁ డావేశముతో నుపన్యసించ సాగెను. నామిత్రుండు బంధు కాపుత్రుడు. కవి. పూర్వము పుత్రికాకార్యస్థానమునపాదుకుండుగ నన్న వాడు. అతఁ డెప్పుడును వ్రాసినవాడు కాడు. కాని యాతనియుద్యోగమది.

"భోజనము వేయబడు" ననగా ముప్పి వేయబడునని యర్థమై యుండవచ్చు నాయు, ఇది యెప్పుడూ నమాజ మేమో యనియుఁ జెప్పితినిగాని, యశ్వవారు వర్తకద్రుకున ములకై మఱభాషను గ్రత్యిలోనే గాక గ్రంథములపై గూడ వ్రాసి మనకన్యాయమొనరించుచున్నాడని నామిత్రుం డాంధ్రోద్యమమున గంభీరముగ నుపన్యసించెను. నాకు నత్యవచ్చి మఱియొకచోటకుఁబోవుమని రెండోడుగలు వేసితిమి. ప్రక్క గంటలో "ఇక్కడఁ కెంతపుచ్చెయ్యడము కలదు" అని యుండెను. ఇది పోవటని యంగడి. "క్రాపు" శబ్దము దాని ప్రహవా ముచేఁ దప్పవనై "క్రాపు" అయినది. ఈ యున్నెత్తిలో శకట రేకభాగ్యము శ్రద్ధయోగ్యముగ నున్న దనియు, "చెయ్య గేము" ము" "చెయ్య"చేపడమున్న"మనియు మీ మొనమరియు "మొదటియను దిమ్" శబ్దంబులతోనే వ్రాసినదియు,

నామిత్రుండుగూడఁ దగుచుండెను. ఇంకఁగొంచెము పోవ "గుడ్డలు కలవచేసి కల్లుగా చాయపూయ గల వీడు" అనియుండెను. ఇది మొదలు మాకర్థముకాలేదు గుడ్డలు బాగా చలవచేసి రంగు వేయు రజతుని యంగడి యని తొంతనేపటికి గ్రహించితిమి.

ఇది యెన్నయు శబరభాషావాగను కానను లగు వాడుక భాషావాసుల తు త్తప్రయోగములుగఁ బనికవచ్చు నని నా మిత్రుండు నవ్వి యిదివఱకాతనికున్న గ్రామ్యభాషాభిమానము కూడ మముగొని తిట్టసాగెను. "అజవవారి చేతిలో నాంధ్ర భాషవ్రాత" లిట్లు ఫలించినవని మేము దుఃఖించితిమి. అతలి యధికమగుచున్నది. తుదకుఁ గోమలిలొనము- కాదు -కోమల విలాసముగకుఁ గాబోలు పోయి యెట్లో భుజించి బయటపడి తిమి. ఇచ్చటి వివరములతోఁ బ్రస్తుతము పనిలేదు. భోజనా నంతరము తిరిగి బసకుఁబోవుచుండ దారిలోఁ గనబడుచు వచ్చి న "స్వదేశ జన్మభి మందిరము, నూతనరంగు పాదరక్షలు, అనంద సాగసు ముక్కు-పొడి, వెండితేట్టులు, పన్నీరు చంబులు, మధన బాణ లేఫ్యము" ఇత్యాది వస్తువుల ప్రకటనఫలకములఁ జూచి యజవవారి తెలుగు ప్రయోగముల సాహసమునకు నామిత్రుం డు పండ్లు కొలుకుచుఁ గూడ నవ్వకుండ నుండలేక పోయెను. ఇంతలో నొకబాలుఁ డొక ప్రకటనఫలకమును మాచేతికిచ్చెను. అది నాటకమునోటిను. "వాల్మీకి శిష్య శైలికము" అని శీర్షిక యుండెను. నామిత్రుం డాగ్రహముతో నాపత్రము క్రిందికి విసిరి వైచెను.

కాశములేని తమలపావుల రెండు నమిలి బస చేరి కొంచెము నిద్రింప నామిత్రుని తొందరపెట్టి, రైలులోఁ గలిగిన బద్ధకమును బోగొట్టుకొనఁ దలంచితిని.

రైలు పరువు విప్పి ప్రక్కనున్న నాలుగు ప్రాంతము వత్సరానించుచుండు తలక్రిందఁ జెట్టుకొని, తలపులు మూసి, బాహ్యప్రకృతిఁ గనబడకుండ నేత్రద్వారములతలుపులు మూయుఁ బ్రయత్నములో నుండఁగ జుటుక్కున మఱచెంబు మాట జ్ఞప్తికిచ్చెను. అది రైలులోనో బండిలోనో మఱచి యుండునని నామిత్రుండు నిశ్చయించెను. కాని నాకది జిగ్సాబండిమఱకవానివని యని యనుమానము. నిద్రపట్టలేదు. కలత నిద్రలో నొకస్వప్నము వచ్చినది. అది విచిత్రమైనది, కొంచెము జ్ఞప్తియందున్నది. వ్రాసెదను.

"మనమిత్రురమును గలిసి యాంధ్రదేశము ప్రదక్షిణ ముగఁ దిరుగవలెనని నిశ్చయించుకొంటిమిట. ఆంధ్రదేశమునా ద్దు నిర్ణయించుకొని సంతకారముద లొక విచిత్రమైన గాలిలో నెగురుబండిపైఁ బ్రయాణమొనర్చితిమిట. అబండి ధ్వనిరహిత ముగ వాయువేగమున మధ్యహిందూస్థానమునుండి, నైజాము దేశమునుండ, త్రమండలములఁజూటి నాయుడుకుటే చేరినదట. అందు నీవొక కాకితమువై- ఆంధ్రోత్పలసంధి - ఆంధ్రకర్ణాటక సంధి-మహారాష్ట్రము, నైజాము ద్రావిడము, మొదలగు భాషా మిత్రముస్థానములయందలి వికృతిపదజాలమును రచించుచుంటి నట. అని చెడిచియోచి మనము నవ్వుకొనిచుంటిమిట. మన మెక్కియన్న బండినాడుపువక్రము కాలితో నేనే యదిమి నడుపుచుంటి నట! విక్రొక్క-సంధిలో భాషకుఁగలిగిన మార్పులు విసేద మొదలించ బండినాటి వినుచుంటిమిట! బండిప్రక మెక్కిటి యెవ్వరోవొంగిలింపిరట! ఇంతలో నాకాలు కొంచెము వేడిగనడెను. నడుపుచున్న బండిచక్రపువేడి యని స్వప్న ములో నాభ్రాంతి. కాలు కొంచెము నొప్పిగనుండెను! కాలు నాడించితిని కాబోలును. మెలకువచ్చినాడ నామిత్రుం డొకఁడు తెచ్చిపెట్టుకొనిన కాక్సిన్మెయి తడికావ నాకాలికిఁ దగిలియుండెను."

ఇదియోచి నవ్వుకొనుచు,ముఖము నిశ్చ తోయడుచుకొని, కొంచెము మంచినీళ్లుద్రాచి ప్రక్కకుఁబాదునదికి నామిత్రుండు "అనందసాగసు ముక్కు-పొడికాదు. నీముక్కు-పొడిచేయవలసి యున్నది" అని పలకరించుచు పిడికిలిబింగిలించి గొడవై గుడ్డ ను. నొప్పియై త్రిశచేతిని నవరించుకొని నావైపునకుఁ జూచి తెల్లఁబోయెను. స్వప్నములోఁగూడ నీ యజవవారిప్రయోగ ములపై దండయాత్రయేనా? అని నేను నవ్వితిని.

మేములేచి బయటికివచ్చునదికి విసఫలికసిద్ధమగుచున్నది. నాలుగుగంటలవఱక కప్పటిమిత్రులతోఁ గాలక్షేప మొనరించి యింతలోఁబ్రత్యేక రాఁబడితిమి. నేండు విక్రొరియమందిరమున నైదుగంటలకు శాంత్యానందస్వాములవారు "బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణేత్యవైరములు" అనువిషయమును గూర్చి యుపన్యసించెద రని యుండెను. అప్పుడు నీ కీబాలుతొందరగావ్రాసి తస్మాధకుఁ బ్రయాణమైతిమి. ముందులేఖలో విశేషముల వివరించెదను.

ఇంటికడఁ మావాండ్ర మేమనమాచారములఁజెలియఁజేయు చుండును. నాప్రయత్నములఫలితములను ముందు వివరముగ వ్రాసెదను. మున్ను రైలుప్రయాణముచే సరిగలేక వ్రాసిన యీలేఖయందలి దోషముల మన్నింపుము.

చెన్నపురి. } నీయునుగు మిత్రుండు
10-9-21 } వసంతుండు

చాణక్య సూత్రములు

IV

పరులవిభవములపై ఆదరముంచరాదు. వీలయినగా ఆయ్యది నాశనపేతువు. పరద్రవ్యమును పలాలమూత్రము నైనను హరింప రాదు. పరద్రవ్యాపహరణము ఆత్మనాశనమున కాకరము. చార్య మును మించిన మృత్యుపాశము మఱిలేదు. సమయమునకు దొర కునేని గంజియైనను ప్రాణధారణము నొనర్చగలడు. మరణించినవానికి ఎంత మంచియాపద మైనను ప్రయోజనము లేదు. సుసమయమున నెఱపిన ప్రభుత్వమే ప్రయోజనము నొసంగును. నీచుడు తనచదువును పాపపుకార్యములలో వినియోగించును. పామునకు పాలుద్రావినను విషవద్ధకమే యగునుగాని అమృతము గాబలదుకదా. [266-275]

ధాన్యమున కెనయగు ధనముగాని. అకలిని మించిన శత్రువుగాని మఱిలేదు. శరీరమాత్రమునకు ఆకలి నియంత్రకర్మము. శుద్ధితునకు-అనగా ఆకలిగొన్న వానికి-భక్షింపరాని దేదియు నుండదు. ఇంద్రియములు మనుషుని ముడిమికి వశపరచును. అనుక్రోశ ముతో తన ప్రభువును ఆచునరించి బ్రదుకదగును. లబ్ధినినేవించు వాడు- చలిచుంటుకై మిణువును బురువుల నేవించిన వాని వంటి వాడే. కనుక విశేషజ్ఞుడగు ప్రభువునే ఆశ్రయింపవల యును. పురుషునకు మిథునకృత్యమును- స్త్రీలకు మిథునకృత్యా భావమును చుడిమి నిచ్చును. కొలని వానికిని గొప్పవానికిని వైవాహికబంధము కుదురదు. అనగా పొందదానివారిఁ బొందుట- అగమ్యాగమము ఆయుర్యశాస్త్రః పుణ్యములను క్షీణింప జేయును. అహంకారమునకు సాటియగు శత్రువే యుండదు. కనుక అహంకరించి సభలో శత్రువును నిందింపరాదు. సాధారణులకు శత్రువ్యవసము శ్రవణముఖము నిచ్చును. కాని వివేకు లకుమాత్ర మట్లుకాదు. [276-290]

నిర్ధనునకు బుద్ధి నిలుకడగ నుండదు. నిర్ధనుని మాట హితముగ నున్నను గ్రహింపబడదు. మఱియు నిట్టివాడు తనభా ర్యుడే సైతము అనమానితు డగును. వీలయినగా పూతలేనివో తియ్యమామిడినై నను భ్రమరములు ఆశ్రయింపవుగదా. నిర్ధనున కు విద్యయేధనము. విద్య చోరులకుసైతము వశపడక యుండు ను. విద్యచేఖ్యాతి విస్తరించును. యశశ్శరీర మెప్పటికిని నశింపదు. ఎవడు పరాధము నుపసర్పించునో వాడే నజ్ఞుడు. ఇంద్రియ కాంతిని నెలకొల్పునదియే శాస్త్రము. అశాస్త్రీయములగు పనుల మెలగునపుడు శాస్త్రాంతరశేష నివారింపగలయది. నీచునియొద్ద విద్యను పొందరాదు. స్థేయభావను భాషింపరాదు. కాని ను వృత్తమును-స్థేయ్యలలో నున్నను- గ్రహింపదగును. గుణముల పట్ల మత్సరముకూడదు. శత్రువు నొద్దనున్న ను సుగుణము గ్రాహ్యమే యగును. విషపాత్రములో నున్నను అమృతము గ్రహింపదగినదేయగును. అనన్ధాభేదము ననుసరించి మనుషుడు సమ్యాన్య డగును. నరులు స్వస్థానమునందు పూజకులే యగు దురు. బుద్ధిమంతు. డెప్పుడును ఆర్యవృత్తమునే యనుస్థింపవల యును. ఎప్పుడును మర్యాదనులంఘింపరాదు. [291-311]

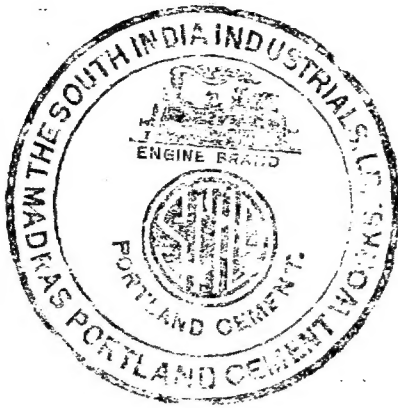
పురుషరత్నము అమూల్యమైనది. స్త్రీరత్నముతో సమ మగు రత్నము మఱిలేదు. రత్నముల మిగుల దుర్లభములైయుం డును. భయనిమిత్తములందు అపకీర్తియే భయము. అలసునకు శాస్త్రాధిగమ ముండదు. సైనికమునకు స్వగ్రాప్రియును భగృక్త త్యమును గలవా. (??) స్త్రీలుసైతము సైనికమును [స్త్రీబృంద మును] అవమానించుచుండురు. పుష్పముల నధించువాడు శుక్కు తరువునకు నేడనమునర్చునా? ద్రవ్యములేని ప్రయత్నము వాలు కాక్యాధనము లాంటిదే. మహాజనులను పరిహసింపరాదు. ముందు కలుగబోవు కార్యసంపదను నిమిత్తములు నూచించు చుండును. సత్కృతములకంటె కూడ నిమిత్తములు మిన్నలు. తల్లిరతునకు సత్కృతపరీక్ష యుండదు. పరిచయము కల్గునపుడు దోషములు క ను త డ వు. ఆ శు చి య గు వా డే పరుల నాశంకించును. ఎవ్వరికిని స్వభావము అతిక్రమించ వీలపడనది. అపరాధమున కనురూప మైనదియే. దండము ప్రసంగమున కనురూప మైనది. ప్రతివచనము విభవానురూపమైనదియే అభ రణము. కులానురూప మగునది వృత్తము. కార్యానురూపమగు నది ప్రయత్నము. పాత్రానురూపమగునది రావము. వయోను రూపమగు నదియే వేషము [312-334]

స్వామి కనుకూలుడే భృత్యుడు. భర్తకుకూలురాలే భార్య. గురువున కనుకూలుడే శిష్యుడు. పితరుల యాజ్ఞానువర్తి యే పుత్రుడు. అత్యుపచారము అవిశ్వాసమునకు తావలము. ఏలిక కుపితుడైన నేలికనే యను సరింపదగును. మాతృతాడిత మైనను వత్సము మాతననుసరింపలేదా? స్నేహముకలవాని కోష్ఠ మత్యల్పము. బాలికునకు పరచ్చిద్రములు మాత్రమే కన్నట్లుగ. కపట మెప్పుడును అపచారహీతమై యుండును. కార్యముల నిచ్చి యుపహరించుటే యుపచారము. చిరవలెతిరుల యెడల నత్యుపచార మయ్యెనేని శంకింపదగును. నేనుకుక్కలుండుట కంటెను ఏకాకియగు వొక్కగోవుండుట మేలు. శ్రేపటిదినము లభించెడి మయూరముకంటె నేడందొజుకు పావురము మేలు. ఎవ్వరికైనను సరియే - అతిసాంగత్యము దొసగు పుట్టించును. [335-349]

క్రమపాత్రపాదిన మాయొక్క

“ENGINE” BRAND PORTLAND CEMENT

కవర్మెంటు డిపార్టుమెంటులు
హిందూ రాజ్యములు
గనులుత్రొవ్వ కంపెనీలు
కంట్రాక్టులు

మదరాసు కార్పొరేషన్
మదరాసు పోస్టు బ్రష్టు
మున్సిపాలిటీలు
ఇన్స్ట్రక్టువారు

అందరును విశేషముగా వాడుచున్నారు. వలసన :-

1. మాయొక్క “ఇంజిన్” బ్రాండు పోర్టులాండ్ సిమెంటు శుద్ధమైన మూలకపుటలతో చేయబడుచున్నది.
2. బ్రిటిష్ స్టాండర్డ్ స్పెసిఫికేషన్ (British Standard Specification) ప్రకారము శుద్ధముగా చేయబడుచున్నది.
3. అనేకరకముల చేయక, ఒక్కరేకము ఎంతవారుగా చేయవచ్చునో అంతవారుగా చేయబడుచున్నది. ప్రైవేట్ కారణములచేత అందరును దీనినికొని కట్టడములకు వాడుచున్నారు. కట్టడముల బలము సిమెంటులో యున్నది అందరికిని తెలిసియున్నది.
4. సిమెంటు ట్రయెడప్పుడు “ఇంజిన్” బ్రాండు అడిగి తీసికొనినయెడల కట్టడములందు పొరములు కలుగ వేరవు.
5. సిమెంటు వాడుటయందు ఏసందేహములు యుండినను మాకుప్రాసిన నిరసము ప్రాప్తిం.

ది మదరాసు పోర్టులాండ్ సిమెంటు వరుక్స్

సొంతదారులు :

ది సాత్ యిండియా యిండస్ట్రియల్స్ లిమిటెడ్

పోస్టుబెట్టు 101, మదరాసు.

THE MADRAS PORTLAND CEMENT WORKS

Proprietors.

THE SOUTH INDIA INDUSTRIALS, LTD.

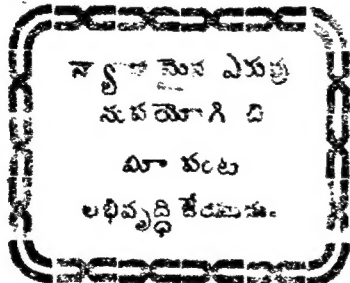
(8049)

Post Box 101, MADRAS.

International Ad. Service. S-83.

మా ప్రత్యేక ఫర్టిలైజరులను

వడ్లు, కాయ, బొమ్మలు,
బొంబాయి, బొంబాయి
మొక్కలకు చుంట్లను
కుండించుటకు
ఉపయోగింపుడు.

చేసలపాక యంత్రముచే
తయారుచేయబడిన
చేకల ఎటువు
ఎయిరిల పొడి
మొలగు వాటియందు
ఉపయోగింపుడు.

ఇతర వివరములకు భవన్ ఈ క్రింది చిరునామమున ప్రశ్నిం తెలుపవలయు :-

ఇండియన్ ఫర్టిలైజర్స్ లిమిటెడ్.

ట్రీచూరు. (కలకత్తా కోస్తా)

INDIAN FERTILISERS, Limited.
TRICHUR. (Malabar Coast)

ఈ మొనగ్గు మద్దూరి చలమయ్య, ఏలూరు శృంగారా ఎన్. డి కృష్ణమూర్తిగారు, గ్వారెంట్, నాథురెడ్డి. సి. ఆర్. రామచంద్రారావు, ఛార్జ్ నాథురెడ్డి. డి. ఆర్. రామచంద్ర, శ్రీవేంకటేశ్వర, డి. గొట్టెయ్యప్ప. ఆర్. పిల్లయ్యకాచారి, తిరునాగి, తులసారాజు జిల్లా. డి. ఎస్. వెంకటేశ్వరయ్య, పల్వేగూరు, తిరువల్లూరు. 301.

సహజదినరస్పర్తి

రక్తహీనతను రక్తముయొక్క కలిమిని పోషించుటకు
అయిదు పేరెన్టీ క గాంచినది. ధర 1-12-0
ఇండియా సిలెక్టెడ్ ఎస్సెన్షియల్స్ కంపెనీ
పులిరముగా పంపిస్తును. (1978)

విలాసము పి. డి. సావంత్.
నెం 144 ఫకర్బాద్ బొంబాయి.

832

మహత్త గాంధీ

3084

WRITING LETTER PAPER.

100 కాగితములు చేర్చి అట్టబెండు చేసిన ప్యాకు 1-3 10 అ.

ప్యాకు 12-3 రూ. 6. డి. డి. చార్జ్ కలు.

తెల, గాంధీ, బవంతిరాయి, దాస్, అనీసాదనము

పటము 2½ అంగుళాలు కంటకును.

THE DICTIONARY & ...

వైద్యరత్న పండిత,
డి. గోపాలాచార్యగారి

రక్తమున కృష్ణ చేయును
మేహవార బొమ్మలను బోగొట్టును
అన్ని విధములగు బలహీనములను అణచును
పొందులోగుండు మంచిది
గుండెదడవను నివారణ చేయును
గర్భ కాలములను దయమును
బాలరక్త కట్టడమును నుత్తమము
చనువులను కృష్ణపరమును
మూర్ఖులను సుంచుచి
పెండమకు బలమును గలగ చేయును
సమయ కర్తృని మోర్చించును
విద్యాభ్యాస ప్రాణములను
ప్రాణశక్తిని మోర్చించును
క్షయరోగములకు మిగుల మంచిది
కాసరోగులకు అత్యుత్తమము
గుండె కాయకు మిక్కిలి బలము నిచ్చును
ఉపరితలములకు అధికబలము చేయును
ఉబ్బసరోగులకు మిగుల హితము
నెల బుడ్డి 1-3 రూ. 2-4-0.
పాక్షికిం గొట్టేడి ప్రత్యేకము.
క్యాటలాగు ఉచితము.

ఆయుర్వేదాశ్రమం.

41, ఆచారప్పన్ పేటి, జి. టి. మదరాసు.

తెలివిలాసము :-

మండిట్ - మదరాసు.

...

త్యరికమును. కొద్ది పెద్దలమూత్రమే గలవు.

మాటికి రూ 30 లు లాభము

The Kistna Sugar Works Ltd

ది కృష్ణాషుంగర్

మ్యూ (లిమిటెడ్)

మచిలీపట్టణము.

(1918 నవంబరు 20వ తేదీన కేరళ ఆఫ్ సుగర్స్ లిమిటెడ్)

ఇతర వివరములకు భవన్ ఈ క్రింది చిరునామమున ప్రశ్నిం తెలుపవలయు :-

మూలధనము రూ 5,00,000

పేరు 1-3 రూ 50 ల వాటి క 10,000 ల

వాటాగా విభజింపబడినది.

సొమ్మ చెల్లించే పద్ధతులు

వాటా 1-3 రూ 10 లు వాటి క దరఖాస్తుతోనున్న

వాటా 1-3 రూ 15 లు వాటి క అట్లాటు మెంటు అయినపిదగ

యొన్న, రక్తిపడి పెండు వాయిదాలక్రింద వాయిదాకు

వాటా 1-3 రూ 12-3-0 వాటి క యొన్న చెల్లించవలసి

యొన్నది

ప్రెస్

ప్రెస్ కి కట్టెయిలవని ప్రారంభమై జరుగు

యంత్రములకు అర్హుల పంపిణీయిస్తుంది. యంత్ర

బయట ఆ ప్రాంతములనుండి దిగుతున్నరు

(యంత్రాలయము) బండనాలో కట్టబడుచు

DUNCAN STRATTON & Co.

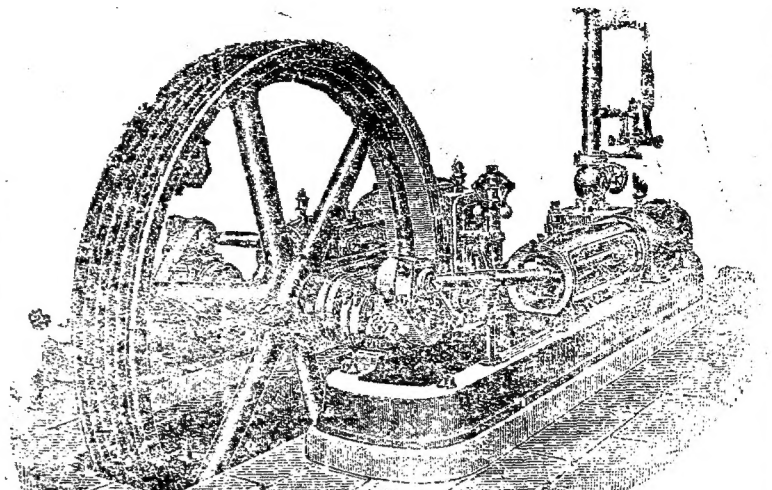
డన్ కన్ స్ట్రాటన్ అండ్ కో.

(2412)

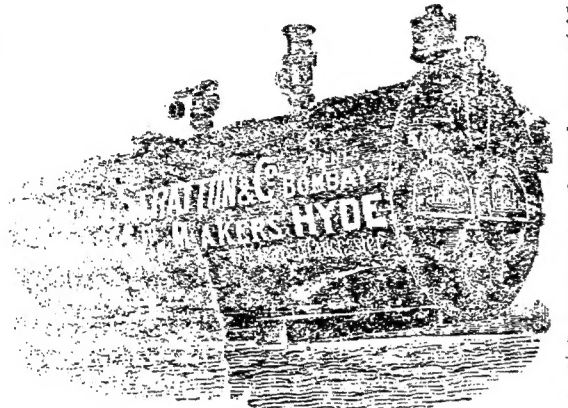
ఎంజనీర్లు, మెషిన్ రి ఇంజనీర్లు, తి మెయిన్ వీది, బొంబాయి

ఈ క్రింద 10 అడుగులు
మొదలు 2' అడుగుల వర
కుండును — యెంజనులు
ఆ 4' మొదలు 6 అ. 6 అం.
కుండు యెంజను.
స్టీంకొంగు మెషిన్
80 హానులు మొదలు
160 హానులవర కుండును.

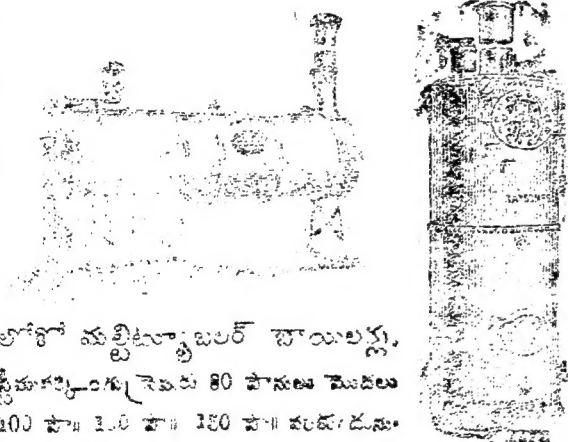

హైక్రాఫ్ట్ కార్ నెట్ బాయిల్డు.

హైక్రాఫ్ట్ ప్లే లంకాపైరు బాయిల్డు.
దాదకు 28 అ. మొదలు 22 అ. కుండును.

దయామెటరు 6 అ. మొదలు 8 అ. 6 అం వర కుండును.
స్టీంకొంగు మెషిన్ 100 హానుల వర కుండును.

లోగ్గో మల్టిట్యూబుల్ బాయిల్డు.
స్టీంకొంగు మెషిన్ 80 హానులు మొదలు
100 హానుల వర కుండును.

వర్టికల్ బాయిల్డు.

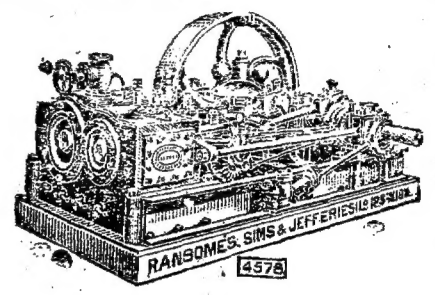
స్టీంకొంగు మెషిన్ 100 హానుల వర కుండును.

ఈ క్రింద తెలుపబడిన వాటిని
సప్లయ చేయుదుము.

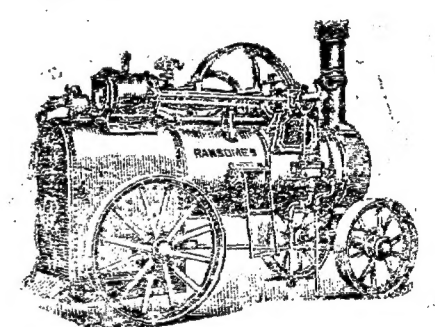
దూది జెన్సింగు మెషిన్, వాటి సామానులు
దూది వ్రెన్సింగు మెషిన్
దూది స్పిన్సింగు మెషిన్
దూది పీరింగు మెషిన్
అన్ని రకముల స్టీము ఎంజిన్లు
అన్ని రకముల స్టీము బాయిల్డు
కోల్ ఫైర్ మిల్లింగు మెషిన్
నూనె మిల్లు మెషిన్
కుండుగడ్డచేయు మెషిన్
వడ్డు బియ్యముచేయు మెషిన్ వాటి సామా
అన్ని రకముల పంపింగు మెషిన్లు
శాగ్లు, వ్యవసాయ సంబంధమైన కొరముట్లు
కిరణ్ నూనె కరుడు ఆయిల్ ఎంజిన్లు
ఎలక్ట్రిక్ లైటింగు (ప్లాంట్) కొరముట్లు
లేకులు కర్మశాస్త్ర కొరముట్లు
స్టీలు హార్టింగు, కట్టింగులు, వెల్డెర్లు
కాట్ బరన్ అండ్ కాన్స్ట్రక్షన్ టెక్నిక్.
కనయరా అన్ని రకముల సామానులు.

నైట్ బ్రెనెడ్ కాంపాండు
'హిందూస్థాన్' ఎంజినులు.

(కాన్ కుమాపు మొననుండి పోల్ తీయబడినది.)
ఇందులో సింగిల్ సిలిండరు ఇంజనులు కూడ గలవు.

హెస్టింగ్స్ కాంపాండు ఎంజినులు.

పోర్టల్ స్టీము ఎంజినులు.
సింగిల్ సింగిల్, డబుల్ సిలిండరు గలవి.
స్టీము మెషిన్ 120 హానులు గలవి.
కాంపాండు— హై, లో మెషిన్ సిలిండరు.
స్టీము మెషిన్ 150 హానులు గలవి.

వి. రమణ, ధరంక బొంబాయిలోయుండు డన్ కన్ స్ట్రాటన్ కంపెనీ కై నను లేక
బెజవాడ (కృష్ణాజిల్లా)లో యుండు ఇంగ్లీషు స్టోర్ ఇంజనీరింగు కంపెనీ ప్రాప్తిలకు గారైన
మానేజర్ బాదనయ్యగారి కై నను వ్రాయవలెను.

ఆమృతంజనము అన్ని నొప్పులకు దివ్యమృతము.

రగ్గు, తైలము, కడికము, రొమ్మపడికము, తలనెప్పి, వాయునొప్పులు,
పొట్ట, బెణుకులు, బిల్లులు మొదలగు నొప్పులకు దివ్యమృతము.
చక్కని బట్టితో నూనె కల రున్న 0-10-0; దబ్బ 1-5 రున్న 5-12-0. పోట్లభర్తలు నలు.

ఆమృతంజనం డి పో. } 109, ఫ్రెరి రోడ్డు, బొంబాయి,
6, తంబు శెట్టి వీధి, మదరాసు.

సూక్ బోరక్సు సబ్బు చర్మ వ్యాధులను అత్యశ్చర్యకరముగా
ను. ఎస్. రంగనాథంశెట్టి అండ్ సన్స్, మద్రాసు